

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETO
INFORMATIKOS IR STATISTIKOS KATEDRA**

PAULIUS ŽIŽYS

EVAmd5-01

**LIETUVOS MIESTŲ IR RAJONŲ INFORMACINIŲ
TECHNOLOGIJŲ PLĖTROS SKIRTUMAI**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovė:
Prof. Vitalija Rudzkienė

Vilnius

2006

TURINYS:	
ĮVADAS	3
1. VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO EVOLIUCIJA INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ PLĖTROS PASĖKOJE	6
1.1 Informacinių technologijų raidos įtaka viešajam administravimui	6
1.2 Informacinių technologijų plėtra pasaulyje	10
1.3 Informacinės visuomenės (žinių visuomenės) samprata	12
1.4 ES informacinės visuomenės (žinių visuomenės) plėtros planavimo dokumentai ir finansavimas	15
2. INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ PLĖTROS PRIELAIDOS IR PASĖKMĖS LIETUVOJE	18
2.1 Informacinių technologijų svarbos identifikavimas ir jų paplitimo dinamika Lietuvoje	18
2.2 Lietuvos viešojo administravimo sektoriaus pertvarkymo būtinybė dėl informacinių technologijų plėtros	22
3. INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ SKVARBOS DINAMIKOS YPATUMAI LIETUVOS MIESTUOSE, RAJONUOSE IR KAIMUOSE	33
3.1. Informacinių technologijų paplitimo netolygumai Lietuvos miestuose, regionuose ir kaimuose	33
3.2. Projektai kuriais siekiama sumažinti IT plėtros skirtumus.....	39
3.3. Elektroninių paslaugų Lietuvos miestuose ir rajonuose tyrimas	42
3.3.1. Lietuvos miestų ir rajonų elektroninių paslaugų pasiūlos tyrimo aprašymas.....	42
3.3.2. Lietuvos miestų ir rajonų elektroninių paslaugų tyrimo rezultatai.....	45
Išvados ir pasiūlymai	53
Literatūros sąrašas	57
S A N T R A U K A	62
PRIEDAI	66

IVADAS

Temos aktualumas

Šiuo metu tiek pasaulyje, tiek ir Lietuvoje vyksta intensyvūs pokyčiai, kuriuos įtakoja spartėjantis globalizacijos procesas. Per šimtmečius visuomenėje nusistovėję procesai radikaliai kinta – jie tapo orientuoti į informaciją, jos panaudojimą. Sparčiai plečiantis informacinių sistemų kūrimo galimybėms keičiasi daugelio žmogaus veiklos sričių darbo aplinka. Žmonija įžengė į informacinį amžių, kuriame žinios daro vis didesnę įtaką visoms gyvenimo sritims. Ryšys tarp šių dviejų tendencijų yra tiesioginis – informacinių technologijų plėtra skatina globalizacijos procesus, ir atvirkščiai.

Informacinių technologijų plėtrai pastaruju metu skiriamas didelis dėmesys, tačiau dažnai neįvertinamas vykstančių plėtros procesų netolygumas. Informacinių technologijų plėtra miestuose ir kaimuose sąlygoja technologiniai ir socialiniai skirtumai, todėl, taikant viešojo administravimo modelius ir vadybinius sprendimus, būtina žinoti informacinių technologijų plėtros miestuose ir rajonuose ypatumus. Informacinių technologijų panaudojimas viešojo administravimo sektoriuje yra platus, todėl viešojo administravimo srityje būtina išmokti lanksčiai orientotis į nuolat kintančius vartotojų poreikius, taikant „<...> naujus elektroninio verslo modelius valstybės valdymo institucijų darbe<...>“.¹

Darbo tikslas:

Išnagrinėti informacinių technologijų, jų panaudojimo viešajame administravime galimybių skirtumus Lietuvos miestuose ir rajonuose.

Darbo uždaviniai:

1. Išnagrinėti informacinių technologijų sampratą, jų raidos įtaka viešajam administravimui.
2. Išanalizuoti informacinių technologijų svarbą ir plėtrą pasaulyje bei Lietuvoje.
3. Apibrėžti informacinės visuomenės (žinių visuomenės) sampratą, jos plėtros ES planavimo dokumentus ir finansavimą.
4. Ištirti informacinių technologijų paplitimo netolygumus Lietuvos miestuose, regionuose ir kaimuose.
5. Atlikti viešųjų elektroninių paslaugų paplitimo Lietuvos miestuose ir rajonuose tyrimą bei gautus duomenis palyginti su ankstesnio tyrimo rezultatais.

¹ Petrauskas R. Informacinių technologijų taikymas viešajame administravime. - V.: Lietuvos teisės universitetas, 2001, p 44

Objektas

Informacinių technologijų skvarbos ypatumai Lietuvos miestuose ir rajonuose

Dalykas

- Viešojo administravimo evoliucija informacinių technologijų plėtros įtakoje.
- Elektroninių paslaugų pritaikymas viešajame administravime.
- Informacinių technologijų plėtra Lietuvos viešajame sektoriuje: miestuose ir rajonuose.

Rašant darbą naudotasi šiais metodais:

- Loginis metodas naudotas formuojant darbo tikslą ir uždavinius, pateikiant darbo išvadas ir pasiūlymus.
- Genetinis tyrimas naudotas rašant pirmą dalį, tiriant viešojo sektoriaus evoliuciją, kuriai įtaką darė informacinių technologijų vystymasis ir sparti skvarba visose srityse.
- Dokumentų analizės metodas buvo naudojamas nagrinėjant dokumentus, kurie lėmė informacinių technologijų plėtrą (pvz., Lisabonos strategija).
- Analizės ir sintezės metodai buvo naudojami rašant teorinius darbo skyrius, nagrinėjant skirtingų autorių idėjas, bei rašant praktinę dalį, nagrinėjant pasirinktus miestus ir rajonus.
- Stebėjimo metodas buvo naudojamas atliekant tyrimą, t.y. autoriui renkant informaciją apie pasirinktų Lietuvos miestų ir rajonų interneto svetaines.
- Duomenų analizės metodas buvo naudotas rašant visą darbą, ypač trečiojoje darbo dalyje, kur buvo analizuojami pirminiai, autoriaus surinkti duomenys.
- Lyginimo metodas naudotas trečioje darbo dalyje, kai autoriaus atlikto tyrimo rezultatai lyginti su panašiu 2004 m. atlikto tyrimu.
- Apibendrinimo metodas buvo naudojamas rašant išvadas ir teikiant darbo pasiūlymus.

Darbo struktūra

Pirmoje darbo dalyje nagrinėjama informacinių technologijų samprata, svarba, jų raidos įtaka viešojo administravimo sektoriaus pokyčiams. Didelis dėmesys šioje dalyje skiriamas informacinės (žinių) visuomenės reiškiniui nagrinėti.

Antroje dalyje analizuojama informacinių technologijų svarba, jų paplitimo dinamika bei pritaikymo būtinybė Lietuvos viešajame sektoriuje.

Trečioji dalis yra skirta tirti Lietuvos informacinių technologijų pritaikomumą viešajame sektoriuje, pateikiami autoriaus atlikto viešųjų elektroninių paslaugų tyrimo rezultatai, bei palyginimo, su 2004 m. atlikto tyrimu, rezultatai.

Darbo teorinė ir praktinė reikšmė

Darbo teorinė reikšmė pasireiškia tuo, kad autorius susistemino rastą informaciją apie informacines technologijas ir jų pritaikomumo galimybes bei būtinybę viešajame administravime.

Darbo praktinė reikšmė yra ta, kad paskutinis tyrimas, nagrinėjantis viešųjų paslaugų perkėlimą internetinę erdvę, buvo atliktas tik 2004 m. įvertinus greitą šiandienį tempą, o ypač kalbant apie informacinių technologijų intensyvų vystymąsi, tai galima teigti, kad tų metų informacija yra gerokai pasenusi. Todėl autorius atliko naują tyrimą, kurio rezultatai pateikti trečioje darbo dalyje. Remiantis tyrimo rezultatais, pasiūlymai viešųjų elektroninių paslaugų taikymui miestuose, o ypač rajonuose, pateikti išvadose ir pasiūlymuose.

Naudota literatūra

Pasirinkta tema yra pakankamai nauja Lietuvoje, todėl negalima pasakyti, kad yra daug lietuvių autorių, kurie konkrečiai nagrinėtų informacinių technologijų plėtros skirtumus Lietuvos miestuose ir rajonuose. Informacijos apie informacines technologijas, viešąjį administracinį sektorių ir jo priklausomumą nuo informacinių technologijų yra nemažai. Rašant darbą daugiausia naudotasi Lietuvos Respublikos įstatymais ir Vyriausybės nutarimais, Europos Sąjungos dokumentais, reglamentuojančiais informacinių technologijų plėtrą, lietuvių autorių straipsniais, bei knygomis. Daugiausia informacijos rasta įvairiuose internetiniuose puslapiuose, tai labiausia įtakoja pasirinkta darbui tema. Naudotos literatūros sąrašas pateiktas darbo pabaigoje.

1. VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO EVOLIUCIJA INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ PLĖTROS PASĖKOJE

1.1 Informacinių technologijų raidos įtaka viešajam administravimui

Šiuolaikinis viešųjų reikalų tvarkymas skiriasi nuo to valstybės ar savivaldybės valdymo, kuriuo pasižymėjo visos valdymo sistemos tiek autoritarinėje, tiek ir demokratinėje visuomenėje. Visais laikais viena iš svarbiausių valdymo problemų buvo jo brangumas valdomiesiems. Ypač brangi valdymo sistema susiformavo demokratinėje sistemoje, nes bendruomenei vis labiau stengiantis tiesiogiai kontroliuoti valdžią ir kaip galima labiau apriboti neigiamą biurokratijos įtaką visuomenei, atsirado daugybė visas valdymo grandis ir viena kitą kontroliuojančių institucijų, priklausančių įvairiausiems valdžios lygmenims.²

Viešasis administravimas - palyginti jauna mokslo sritis, susiformavusi XIX a. pabaigoje. Informacinėje visuomenėje formuojasi naujos visuomenės bendravimo formos, nauji visuomenės ekonominio ir socialinio gyvenimo organizavimo būdai. Auga visų rūšių išteklių - technologinių, finansinių, žmogiškųjų, ypač informacinių išteklių, o kartu ir informacijos apdorojimo svarba *viešajame administravime*.³ *Viešojo administravimo* apibrėžimų yra daug, tačiau dauguma autorių sutinka, kad viešasis administravimas apima:

- administracinio personalo elgseną ir motyvaciją;
- organizacinius susitarimus, įgyvendinant svarbias, valstybinės reikšmės viešąsias programas;
- administracinę aplinką, kurią sukuria administracinės sistemos ryšiai su politine sistema ir visuomene⁴.

Tradiciškai *viešasis administravimas* apibūdinamas kaip plati, įvairiapusė valdžios ir valdymo institucijų veikla, apimanti politiką, viešąsias programas bei projektus.⁵ Sąvoką „*viešasis administravimas*“ lengviau apibūdinti kaip priemonės, skirtas organizuoti, sutelkti žmogiškuosius, finansinius, technologinius ir informacinius išteklius įvairiems socialinių grupių tikslams pasiekti.⁶

Ankstyvu pavyzdžiu, kaip žmonės pritaiko informacijos technologijas savo reikmėms gali

² Viešasis administravimas. http://lt.wikipedia.org/wiki/Vie%C5%A1asis_administravimas; prisijungimo laikas 2006-10-26

³ Jaliniauskas A., Telšius E. Naujos kartos informacijos sistemos viešajame administravime// *Viešojo administravimo efektyvumas*. – Kaunas.: Technologija, 2001, p.136

⁴ Jasaitis E. Įvadas į viešąjį administravimą // *Viešasis administravimas*. - K.: Technologija, 2002. p.9

⁵ Raipa A. Viešojo administravimo efektyvumo turinys// *Viešojo administravimo efektyvumas*. K: Technologija 2001, p. 8

⁶ Raipa A. Viešojo administravimo efektyvumo turinys // *Viešojo administravimo efektyvumas*. - K.: Technologija, 2001. p. 8

būti knygos.⁷ Modernių technologijų amžiuje informacinės technologijos tapo kone pagrindiniu kiekvieno verslo ar valstybės organizacijos veiklos rodikliu.⁸

Plačiau domėtis informacinėmis technologijomis pradėta šeštajame dešimtmetyje, kai prasidėjo spartus kompiuterių diegimas.⁹ Naujos informacinės technologijos užtikrina vis pigesnę ir paprastesnę informacijos priėmimo, apdorojimo, saugojimo ir perdavimo procesą. Visų sričių įstaigos, įmonės, institucijos vis daugiau savo veiklos bei informacinių santykių perkelia į elektroninę komunikavimo erdvę, sparčiai plinta elektroninė komercija. Užsienio šalių patirtis rodo, kad naujos technologijos gali skatinti nacionalinės ekonomikos augimą ir sukurti naujas darbo vietas¹⁰.

Nėra universalus *informacinių technologijų (IT)* apibrėžimo, nes jų turinys ir netgi esmė nuolat kinta priklausomai nuo epochos ir pačios technologijos ar technologijų sudedamųjų dalių. Trumpai galima apibrėžti, jog IT yra informacijos įrašymo, saugojimo bei pateikimo techninės galimybės bei tvarka. IT neišvengiamai taikomos vykdant sandėrius, aprūpinant vadovus informacija, fiksuojant duomenis, priimant sprendimus ir atliekant vis daugiau įvairių užduočių biuruose, gamyklose, bankuose, prekybos centruose, namuose ir daugelyje kitų vietų. Tačiau šiais laikais informacijos apdorojimo neįsivaizduojame be kompiuterių, taigi kalbant apie šiuolaikines IT paprastai turima omenyje kompiuterines informacines technologijas.

Informacinėmis technologijomis vadinami procesai, kurių metu¹¹ kompiuteriniais įrenginiais¹² kuriama¹³, renkama, saugoma, analizuojama, pertvarkoma, siunčiama ir pateikiama vartotojams įvairi¹⁴ informacija¹⁵ (duomenys¹⁶), pagrindinį dėmesį skiriant ne duomenų prasmei, o patiems tvarkymo veiksams bei technologijai.¹⁷

Taigi vis labiau vertinamas ir reikalingas žinojimas, kaip panaudojant informacines technologijas galima pagerinti informacijos surinkimą, apdorojimą ir panaudojimą ir tuo pačiu

⁷ Borgman, Christine L. Nuo Gutenbergo iki globalios informacijos infrastruktūros: informacijos prieiga tinklų apraizgytame pasaulyje. – K.: Poligrafija ir informatika, 2003, p. 30

⁸ Informacijos technologijos. – V.: „Alna“ 2004, p. 1

⁹ Vidžiūnas A., Vitkutė D., Maciulevičius S., Valterytė R. Informacinių technologijų taikymas. – K.: Vytauto Didžiojo universitetas, 1999, p. 3-4

¹⁰ Petrauskas R. Informacinių technologijų taikymas viešajame administravime. – V.: Lietuvos teisės universitetas, 2001, p. 4

¹¹ Petrauskas R. Informacinių technologijų taikymas viešajame administravime. – V.: Lietuvos teisės universitetas, 2001, p. 4; Vidžiūnas A., Vitkutė D., Maciulevičius S., Valterytė R. Informacinių technologijų taikymas. – K.: Vytauto Didžiojo universitetas, 1999, p. 3-4

¹² Petrauskas R. Informacinių technologijų taikymas viešajame administravime. – V.: Lietuvos teisės universitetas, 2001, p. 4

¹³ Rutkauskienė D., Cibulskas G. Informacijos technologijų taikymas distanciniame mokyme// Informacinės technologijos. – K.: Technologija, 2000, p. 399

¹⁴ Petrauskas R. Informacinių technologijų taikymas viešajame administravime. – V.: Lietuvos teisės universitetas, 2001, p. 4; Vidžiūnas A., Vitkutė D., Maciulevičius S., Valterytė R. Informacinių technologijų taikymas. – K.: Vytauto Didžiojo universitetas, 1999, p. 3-4; Rutkauskienė D., Cibulskas G. Informacijos technologijų taikymas distanciniame mokyme// Informacinės technologijos. – K.: Technologija, 2000, p. 399

¹⁵ Petrauskas R. Informacinių technologijų taikymas viešajame administravime. – V.: Lietuvos teisės universitetas, 2001, p. 4; Rutkauskienė D., Cibulskas G. Informacijos technologijų taikymas distanciniame mokyme// Informacinės technologijos. – K.: Technologija, 2000, p. 399

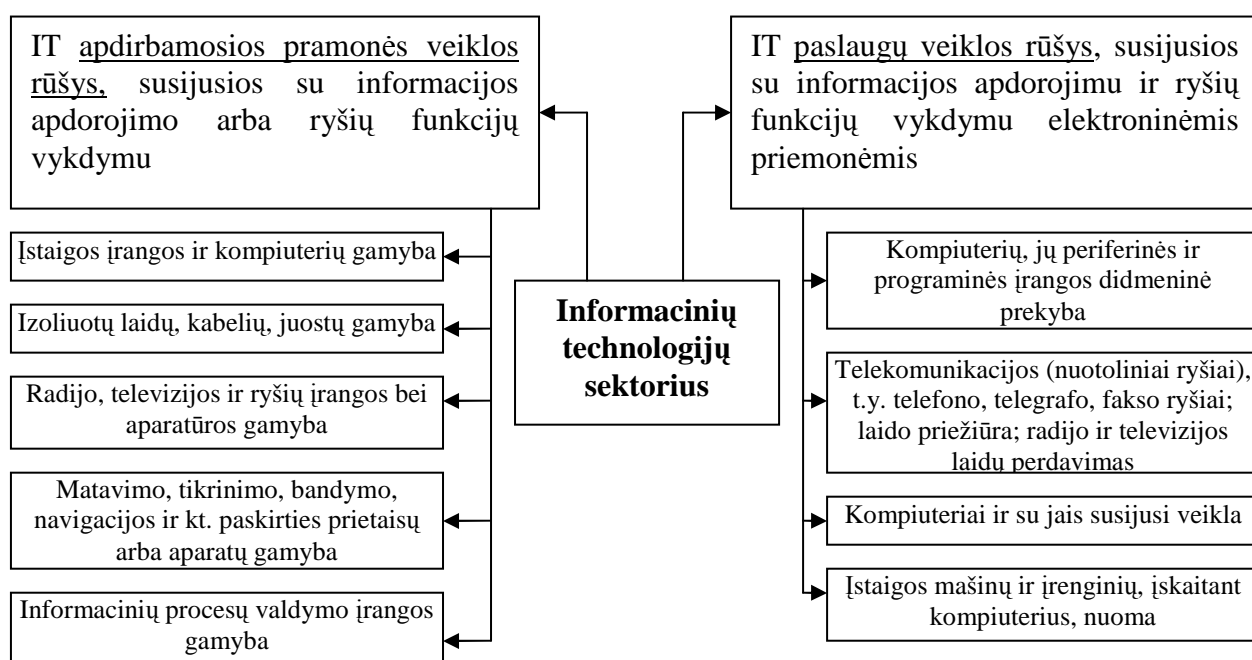
¹⁶ Vidžiūnas A., Vitkutė D., Maciulevičius S., Valterytė R. Informacinių technologijų taikymas. – K.: Vytauto Didžiojo universitetas, 1999, p. 3-4

¹⁷ Petrauskas R. Informacinių technologijų taikymas viešajame administravime. – V.: Lietuvos teisės universitetas, 2001, p. 4; Vidžiūnas A., Vitkutė D., Maciulevičius S., Valterytė R. Informacinių technologijų taikymas. – K.: Vytauto Didžiojo universitetas, 1999, p. 3-4

padaryti efektyvesnę organizacijų (verslo, valdžios bei visuomeninių) veiklą. Informacinių technologijų žinios tampa būtinos kiekvienos institucijos informacinei veiklai organizuoti: informaciniam ir ūkiui, ir dokumentams tvarkyti, duomenims ieškoti, analizuoti, priimti sprendimus ir t.t.¹⁸

Informacinės technologijos (IT) - skaitmeninės informacijos (duomenų) valdymo ir apdorojimo technologijos, apimančios telekomunikacijas, kompiuterinę techniką, programinę įrangą bei kitas aukštųjų technologijų gamybos sritis¹⁹.

Informacinės technologijos (IT) apima įrangą bei taisykles, kuriomis remiantis informacija gaunama, apdorojama, saugoma bei perduodama. Informacinių technologijų sektorius pavaizduotas 1 paveiksle.

1 pav. Informacinių technologijų sektorius²⁰.

Kaip matyti iš 1 paveikslėlio, informacinių technologijų sektorius yra labai platus. Darbe koncentruotasi į kompiuterius ir su jais susijusią veiklą, t.y. interneto panaudojimo galimybes viešajame ir privačiame sektoriuose, miestuose ir rajonuose.

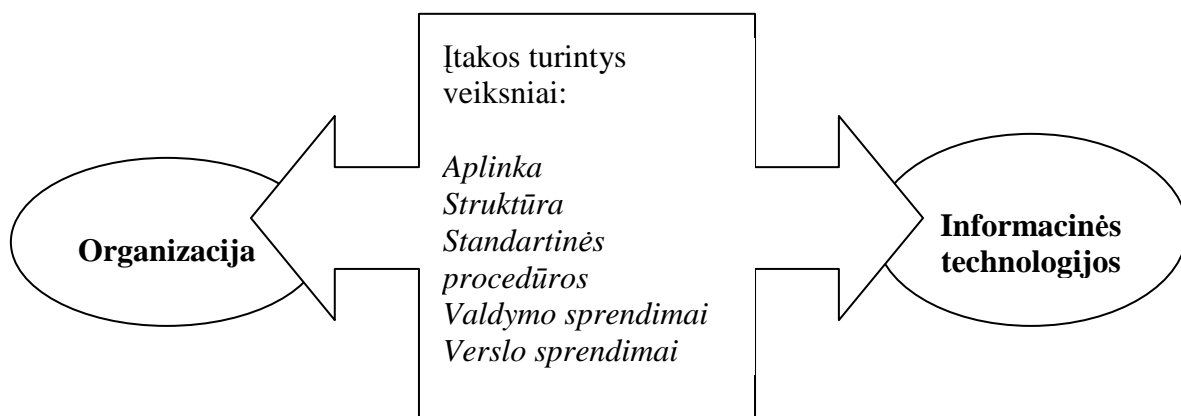
Anksčiau valdymas, vadovavimas buvo daugiau personalinis menas, kuriam buvo

¹⁸ Petrauskas R. Informacinių technologijų taikymas viešajame administravime. - V.: Lietuvos teisės universitetas, 2001, p. p. 6

¹⁹ Informacinės technologijos Lietuvoje 2002.- V.: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2003, p. 5

²⁰ Sudaryta autoriaus remiantis Informacinės technologijos Lietuvoje 2002.- V.: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2003, p. 5

būdingas tiesioginis bendravimas. Dabar organizacijos valdymui vis didesnę reikšmę turi informaciniai procesai ir technologijos. Industrinėje visuomenėje XX a. pradžioje įvykusi pirmoji valdymo revoliucija sukūrė naują valdymo įrankį- biurokratiją. XX a. antroje pusėje sukurtos kompiuterinės sistemos ir informacinės technologijos pakeitė administravimo galimybes bei biurokratiją, kaip reikšmingiausią valdymo technologiją. Informacinės technologijos ir internetas transformuoja šiuolaikines organizacijas ir valdymo procesą, keičia šiuolaikines valdymo aplinkas.²¹ Informacinių technologijų vietai organizacijoje turi įtakos daug veiksnių (žr. 2 pav.).

2 pav. Informacinės technologijos ir organizacija²²

Besikeičiantys veiksniai veikia tiek kiekvieną organizaciją, tiek ir informacines technologijas, kurios keičiasi, ir atitinkamai daro tiesioginę įtaką organizacijoms. Organizacijos ir jų veikla tampa mobilesnes, lankstesnes, greičiau reaguojančios į vartotojų esamus norus ir greitai besikeičiančius poreikius.

Informacinės technologijos tampa nepakeičiamos tiek privačiame, tiek viešajame sektoriuje ir jų paplitimas darosi vis spartesnis.

²¹ Petrauskas R. Informacinių technologijų taikymas viešajame administravime. - V.: Lietuvos teisės universitetas, 2001, p.13

²² Petrauskas R. Informacinių technologijų taikymas viešajame administravime. - V.: Lietuvos teisės universitetas, 2001, p. 18

1.2 Informacinių technologijų plėtra pasaulyje

Kompiuterių, prijungtų prie interneto, kiekis 2001 m. buvo 126 milijonai ir per metus paauga 35 %²³. Tuo tarpu 2001 metais interneto vartotojų pasaulyje buvo 445.9 milijonų, ir planuojama, kad 2006 metais šis skaičius pasieks 809.1 milijonų. ES šalyse internetu naudojosi 40 % gyventojų, prognozuojama, kad 2010 m. šis skaičius išaugs iki 70 %²⁴.

Pastebima tendencija pereiti prie plačiajuosčių skaitmeninių kanalų ir plačiajuosčio interneto. JAV per metus plačiajuosčio interneto skverbtis padidėjo nuo 9 % iki 20 % visų JAV interneto vartotojų (JAV Prekybos departamentas). Kai kurios šalys, pvz. Didžioji Britanija jau ruošia plačiajuosčio interneto plėtros strategijas valstybiniu mastu. Prognozuojama, kad dėl plačiajuosčio interneto plėtros paplis kol-kas mažai naudojami interneto nenutrūkstamo duomenų srauto (stream line) taikymai:

- norimos muzikos arba video užsakymai į namus (music on demand, video on demand),
- konferencijos, paskaitos ir konsultacijos internetu,
- taip pat numatoma greita internetinės filmų mainų rinkos plėtra.

Vis daugiau įvairios informacijos ir paslaugų bus teikiama per mobilius telefonus, kurie aprūpinami vis galingesne kompiuterine įranga. Numatomas spartus šnekos technologijų plitimas kompiuteriuose. Bus galima gauti informaciją iš interneto teikiant užklausas balsu (voice web). Dėl spartaus informacijos kiekio didėjimo internete didelę perspektyvą turi interneto „pakavimo“ paslaugos, pateikiančios klientui koncentruotą informaciją pagal jo pageidavimus.

Toliau vyksta media įskaitmeninimo ir konvergencijos procesai. Radijas ir televizija pereina prie skaitmeninių laidų paruošimo ir transliavimo būdų, laidų transliavimo žiūrovams sąveikaujant su transliuotojais per kompiuterių tinklus.

Prekyba per internetą, nepaisant pastarojo meto krizių ir nors netolygiai, plinta. Kaip prognozuoja kompanija IDC²⁵ komercijos internete Europoje apimtys turėtų išaugti nuo 154 milijardų 2001 m. iki 1518 milijardų 2006 m. Informacinės technologijos ir telekomunikacijos vis labiau naudojama ne tik prekybai, bet ir ryšiui su klientais palaikyti.

Toliau aktyviai plečiamos ir gerinamos palydovinio interneto ryšio paslaugos. Nors šiuo metu palydovinis interneto ryšys nėra dar pakankamai pigus ir kokybiškas, jis gali šiame dešimtmetyje tapti gera alternatyva antžeminiam ryšiui. Taip pat sparčiai plinta bevielis ryšys,

²³ Kompanijos Network Wizards duomenys, <http://www.nw.com>

²⁴ Kompanijos eMarketer duomenys, <http://www.emarketer.com>

²⁵ Kompanijos IDC duomenys <http://www.idc.com>

ypač pastatų viduje.

Kompiuteriai ir skaitmeninės ryšio priemonės darosi vis mobilesni, mažesni ir galingesni (pradėta kalbėti apie „nykstantį kompiuterį“), jie integruojami praktiškai į visus įrenginius, naudojamus tiek pramonėje, tiek ir buityje, plinta biometriniai įrenginiai ir pritaikymai. Išsivysčiusiose šalyse jau pastebimos prisisotinimo tendencijos, ir ši skverbtis kai kuriose šalyse jau didėja „skaitmeninės atskirties“ mažėjimo sąskaita (pvz.: JAV vis labiau internetą naudoja ir mažas pajamas turintys gyventojai). Prisisotinimo tendencijos ir skverbties sulėtėjimas pastebimi ir tose ES valstybėse, kuriose namų ūkio „įtinklinimas“ jau pasiekė 60 %. Tačiau iki įsisotinimo tendencijų dar toli Azijoje, Pietų Amerikoje, Rytų ir Centrinėje Europoje, Afrikoje, taip pat ir Lietuvoje (Lietuvoje kompiuterius namie turi 29 proc. namų ūkių, o ES šalyse šis rodiklis siekia vidutiniškai 34 procentus).

Kompanijos Yankee Group²⁶ atliktos analizės duomenimis per ateinančius 5 metus interneto skvarba Centrinės ir Rytų Europos namų ūkiuose sparčiai augs – prognozuojamas jos padidėjimas nuo 5 % 2001 m. iki 21 % 2006 m., tačiau liks gerokai mažesnė nei Vakarų Europoje. Palyginimui - ES šalyse 2001 m. gruodį prie interneto buvo prisijungę 38 % namų ūkių (Europos Komisijos ataskaita).

Galima daryti išvadą, kad informacinės technologijos užkariauja svarbiausias ir praktiškai visas gyvenimo sritis, tampa dominuojančiomis, išstumdamos anksčiau naudotas technologijas. Taigi, galima kalbėti ir apie besikeičiančią visuomenę, kuri dėl gausaus informacijos kiekio iš industrinės tampa informacine (žinių) visuomene.

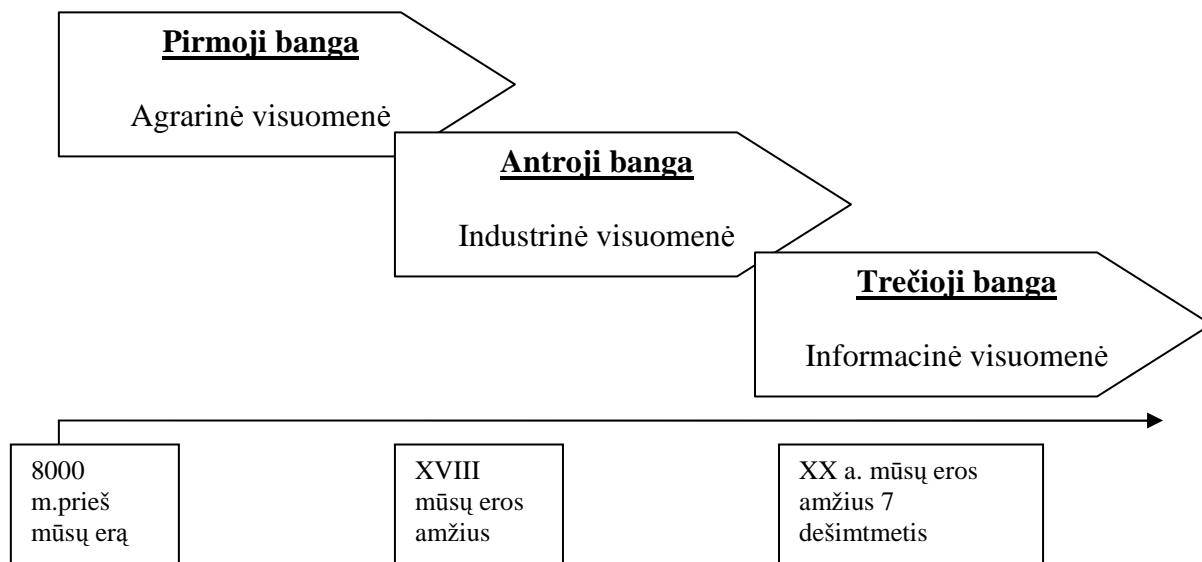
²⁶ <http://www.yankeegroup.com>

1.3 Informacinės visuomenės (žinių visuomenės) samprata

Informacinės visuomenės sąvoka pirmą kartą buvo pristatyta praeito amžiaus septinto dešimtmečio pradžioje (Frizas Machlupas 1962 apibendrino žinių sektorių²⁷). Nuo to laiko daug diskutuojama, ką technologijos gali naudingo pasiūlyti visuomenei. Pastebima, kad informacinės visuomenės kūrimas didžiausios įtakos turi ekonomikos augimui: stiprėja privatus verslas, kokybiškai gerėja ir gausėja valstybės viešosios paslaugos, auga nauja, išsimokslinusi ir daug naudingų žinių sukaupusi žmonių kartą, gebanti panaudoti ir taikanti žinias praktikoje. Stiprėjant ekonomikai - kyla pragyvenimo lygis, sukuriama daugiau darbo vietų, lengviau sprendžiamos socialinės problemos.

Daugelio mokslininkų nuomone nauji technologijų pokyčiai įtakoja revoliucines permainas visuomenei.²⁸ Informacinės technologijos sparčiu tempu žengia pirmyn ir tampa vis prieinamesnės.

Informacinė veiklą ypač išsivysčiusiose šalyse, turi didelę reikšmę ekonomikai ir kitoms gyvenimo sritims, todėl pirmaujančių šalių ekonomika iš industrinės palaipsniui tapo informacine (žr. 3 pav.).

3 pav. Žmonijos raidos etapai pagal Alviną Tofflerį (A. Touraine, D. Bellas)²⁹.

²⁷ Sauliūnas D. Informacinių technologijų teisė. – V.: NVO Teisės institutas. 2004, p. 40

²⁸ Borgman, Christine L. Nuo Gutenbergo iki globalios informacijos infrastruktūros: informacijos prieiga tinklų apraizgytame pasaulyje. – K: Poligrafija ir informatika, 2003, p. 19

²⁹ sudaryta autoriaus, remiantis Keras A., Kurapka E., Petrauskas R. Informacinės visuomenės kūrimo, informacinių technologijų teisės plėtros tendencijos Europos Sąjungoje. – V: LTU.- 2005.- p. 4; Sauliūnas D. Informacinių technologijų teisė. – V.: NVO Teisės institutas. 2004, p. 40

Kiti autoriai teigia, kad tai evoliucinis, o ne revoliucinis perėjimo prie informaciškai orientuotos visuomenės procesas.³⁰ T.y. kompiuterių tinklai pratęsia ankstesnių komunikacinių technologijų, pvz., telegrafų, telefonų, radijo ar panašių priemonių panaudojimą.

Antroji „informacinės visuomenės“ politikos banga JAV pasidėjo 1991-1992 m., netrukus jas perėmė ir Europos sąjunga (ES)³¹. Tuo metu daugelyje ES valstybių telekomunikacijų operatoriai buvo monopolistai, tad reikėjo skubių pokyčių. Europos Komisijos vykdomoje politikoje ir ***Bangemmano ataskaitoje*** nurodyta „<...> siekiant kurti atvirą, konkurencingą ir rinkos jėgų *formuojamą informacinę visuomenę*, konkretūs veiksmai turi būti derinami su politiniais sprendimais <...>“³²

Valstybės informacinė kompetencija ir informacinis potencialas vis labiau lemia šalies pozicijas tiek Europos, tiek viso pasaulio ekonominėje ir politinėje struktūroje. Kaip teigiama ***eEuropa2005 Veiksmų plane***, „*Informacijos visuomenė* turi didžiulį nepanaudotą potencialą gerinti gyvenimo produktyvumą ir kokybę. <...> Vystymasis atveria ženkliai ekonomines ir socialines galimybes. Naujos paslaugos, taikomieji sprendimai ir turinys sukurs naujas rinkas ir suteiks naujas priemones leidžiančias didinti produktyvumą ir per tai – augimą ir užimtumą visoje ekonomikoje. Jis taip pat sudarys sąlygas piliečiams patogiau pasiekti informacijos ir ryšių priemones.“³³

Informacinės visuomenės idėjos buvo priimtinos Azijoje. 1991 m. Singapūras vienas pirmųjų iš Azijos valstybių priėmė strateginės reikšmės aktą „***IT2000- Intelektualios salos vizija***“.³⁴

Lietuvos Respublikos parlamentinių partijų ir asociacijos Infobalt memorandume „***Dėl informacijos visuomenės kūrimo Lietuvoje***“ *informacijos visuomenė* apibrėžiama kaip „<...> visuomenė, pasiekusi tokį informacijos technologijų plėtros ir informacinių paslaugų visuotinio lygmenį, kai esmingai keičiasi visų visuomenės gyvenimo sferų funkcionavimo pobūdis, bendruomenių gyvenimas įgyja naują kokybę, o visuomenės informavimas tampa svarbiausiu jos išsivystymo rodikliu <...>“³⁵

³⁰ Borgman, Christine L. Nuo Gutenbergo iki globalios informacijos infrastruktūros: informacijos prieiga tinklų apraizgytame pasaulyje. – K: Poligrafija ir informatika, 2003, p. 20

³¹ Sauliūnas D. Informacinių technologijų teisė. – V.: NVO Teisės institutas. 2004, p. 40

³² Sauliūnas D. Informacinių technologijų teisė. – V.: NVO Teisės institutas. 2004, p. 42

³³ eEurope 2005: An information society for all.

http://europa.eu.int/information_society/eeurope/2002/news_library/documents/eeurope2005/eeurope2005_en.pdf; prisijungimo laikas 2006-11-26.

³⁴ Sauliūnas D. Informacinių technologijų teisė. – V.: NVO Teisės institutas. 2004, p. 43

³⁵ Lietuvos Respublikos Parlamentinių partijų ir asociacijos Infobalt memorandumas „Dėl informacijos visuomenės kūrimo Lietuvoje“ <http://www.infobalt.lt/konferencija/2001/IV2001/?r=120&a=-1#4>

Remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinta *Informacinės plėtros koncepcija*, kurioje *informacinė visuomenė* apibrėžiama kaip „<...> atvira, išsilavinusi, žiniomis savo veiklą grindžianti visuomenė, kurios nariai gali, moka ir nori efektyviai taikyti šiuolaikinių informacinių technologijų priemones, naudotis kompiuterizuotais informacijos ištekliais, o valstybės institucijos, pasitelkdamos jas, priimti sprendimus, užtikrinti gyventojams prieinamą ir patikimą viešąją informaciją <...>“.³⁶

Dažnai girdime terminus „*informacijos visuomenė*“, „*informacinė visuomenė*“, „*žinių visuomenė*“. Todėl kyla klausimas, kuris terminas yra tinkamesnis. 2004 m. rugsėjo 29 d. – spalio 17 d. UNESCO būstinėje Paryžiuje vyko UNESCO Generalinės konferencijos 32-oji sesija. Konferencijos metu spalio 9-10 d. vykusiame ministrų lygio apskritajame stalo „Žinių visuomenės link“ buvo priimtas komunikatas, kuriame pabrėžiama, kad šalių ministrai ir jų įgalioti asmenys pritaria UNESCO siūlymui terminą „*informacinė visuomenė*“ keisti terminu „*žinių visuomenė*“.

„*Žinių visuomenė*“ yra terminas, apibrėžiantis sugebėjimus nustatyti, sukurti, apdoroti, pertvarkyti, platinti, naudoti ir pritaikyti žinias, skirtas žmogaus vystymuisi“³⁷.

Taigi informacinių technologijų skvarbos pasekmė - kintantis (tobulėjantis) ne tik kasdienis gyvenimas, bet ir visuomenės transformavimasis iš industrinės į informacinę (žinių) visuomenę. Vienas iš svarbiausių informacinės (žinių) visuomenės kūrimo prioritetų – siekti, kad visiems gyventojams (nepriklausomai nuo jų socioeducacinio statuso, gyvenamos vietos ar pan.) būtų sudarytos sąlygos šiuolaikinių informacinių technologijų sėkmingam naudojimui bei jų taikymui kasdieninėje veikloje.

Informacinių technologijų plėtros ir vystymo svarbą suvokia didžiosios valstybės ir tai įvertindamos kuria mechanizmus, padėsiančius šiam sektoriui dar labiau vystytis.

³⁶ Sauliūnas D. Informacinių technologijų teisė. – V.: NVO Teisės institutas. 2004, psl. 50

³⁷ Informacinė ar žinių visuomenė <http://nei.autoinfo.lt/>; prisijungimo laikas 2006-11-26

1.4 ES informacinės visuomenės (žinių visuomenės) plėtros planavimo dokumentai ir finansavimas

Aštunto dešimtmečio pabaigoje, JAV ekonomika ėmė sparčiai augti. Šį augimą sąlygojo gana greitas informacinių technologijų adaptavimas šalies ekonomikoje. Dėl šios priežasties Vakarų Europai teko susidurti su rimtais išbandymais, kadangi Europos valstybės vis sunkiau galėjo konkuruoti su JAV. Šis ekonominis – technologinis Vakarų Europos atsilikimas nuo JAV ir Japonijos buvo pavadintas simbolišku "Eurosklerozės" vardu³⁸. Vakarų Europos šalys siekia mažinti minėtą atsilikimą ir imasi daugybės priemonių jam sumažinti ir bent priartėti prie JAV ir Japonijos lygio.

Europos Sąjungoje informacinės visuomenės plėtros ir žinių ekonomikos kūrimo darbų pradžia siejama su devinto dešimtmečio viduryje pradėtomis iniciatyvomis, aktyvi informacinių technologijų plėtra pradėta 1984 m. *ESPRIT* programa yra tęsiama ir dabar (žr. **Priedas Nr. 1**).

2000 metais Europos Sąjungos Portugalijos pirmininkavimo metu, Lisabonoje gegužės 24 dieną Europos Taryba priėmė taip vadinamą *Lisabonos strategiją*. Lisabonos strategija numatė ES sukurti žiniomis grįstą ekonomiką iki 2010 metų. Taigi iš esmės ši strategija buvo sukurta artimiausiam dešimtmečiui. Vadovaujantis naujai priimta strategija, Europos Komisija parengė veiksmų planą „*eEurope*“, kuriame buvo numatyti konkretūs informacinės visuomenės plėtros tikslai ir jiems įgyvendinti išskelti uždaviniai. „*eEurope*“ veiksmų plane numatytos kryptys, įgyvendinimo terminai, pažangos vertinimo kriterijai bei galimi finansavimo šaltiniai. Iniciatyva „*eEurope+*“, orientuota į ES šalis kandidates, kurios tikslas – padėti šalims kandidatėms lengviau integruotis į „*eEurope 2005*“ veiksmų planą.

Europos Sąjungos programos „E-Europe 2005“ tikslas iki 2005 m. pradėti teikti elektroninių paslaugų paketą:

- e-vyriausybę,
- e-sveikatą,
- e-švietimą
- e-verslą³⁹.

Taip pat egzistuoja iniciatyva orientuota į Šiaurės Europos šalis – „*Šiaurinė e-dimensija*“. Iš esmės visų šių iniciatyvų prioritetiniai uždaviniai yra panašūs.

Pirmieji penkeri metai parodė, kad Lisabonoje išskeltas tikslas nebus pasiektas. Todėl

³⁸ Informacinės visuomenės plėtra pasaulyje. <http://www.ivpk.lt/main.php?cat=60&gr=2>; prisijungimo laikas 2006-10-27.

³⁹ E-vyriausybės dėlionė <http://www.infobalt.lt/main.php?&s=12&r=317&i=4389> prisijungimo laikas 2006-10-27

2005 m. kovo mėn. Europos Vadovų taryba nusprendė pertvarkyti vadinamąją Lisabonos strategiją ir pagrindines pastangas nukreipti į ekonomikos augimą bei užimtumo didinimą.⁴⁰

Dabar „eEurope 2005“ veiksmų plane keliami nauji uždaviniai, kurie ir toliau labai tampriai susiję su interneto plėtra. Šiuo metu susiduriame su situacija, kai naujoms internetinėms paslaugoms bei iniciatyvoms ir vėl reikia daugiau dėmesio skirti duomenų perdavimo tinklų pralaidumo didinimui. Todėl tolimesnė interneto infrastruktūros plėtra ir šiandien lieka labai svarbiu uždaviniu. Europos Sąjungoje numatoma plėtoti greitaeigio interneto infrastruktūrą, kuri taptų pagrindu kuriant visiems gyventojams prieinamas naujas saugias el. paslaugas, aplikacijas bei turinį.

Siekiant tolimesnio rinkos augimo, būtina sukurti palankias sąlygas naujoms verslo iniciatyvoms. Numatoma stimuliuoti naujas elektronines paslaugas, taikomas programas bei elektroninį turinį, kurie sudarytų prielaidas atsirasti naujoms rinkoms, mažintų gamybos kaštus, toliau teigiamai veiktų ekonominį augimą.

Galima suplanuoti daug gražių dalykų ir iškelti sau labai ambicingus uždavinius, bet tam, kad jie būtų įgyvendinti reikia ne tik politinės valios, bet ir finansinių išteklių. Todėl labai svarbi Europos Sąjungos politikų analizės sritis yra biudžetas. Klausimas, kaip jis formuojamas ir, svarbiausia, kaip tos lėšos paskirstomos ir panaudojamos?

Nagrinėjant ES informacinės visuomenės plėtrai skirtas programas, būtina pastebėti, kad Europos Sąjungoje patvirtinus *Lisabonos strategiją* ir informacinės visuomenės plėtrą paskelbus vienu iš svarbiausių ES prioritetu bei užsibrėžus tikslą iki 2010 metų sukurti žiniomis grįstą ekonomiką, šios srities programos turėjo būti įteisintos. Taigi pirmiausia buvo patvirtintas strateginis planas, o vėliau ir atskiros programos. Paprastai programos buvo priimamos Europos Komisijos pasiūlymu, Europos Parlamento, pritarus Europos Tarybai. Pažymėsime, kad toks programų įteisinimas būtinas, kadangi šių teisės aktų pagrindu yra sudaromas informacinės visuomenės plėtros programų finansavimui reikalingo biudžeto pagrindimas.

Kalbant apie informacinės visuomenės plėtrai skiriamą biudžetą, reikia pastebėti, kad programiniam laikotarpiui 2000 – 2006 metams informacinės visuomenės politikos įgyvendinimui yra numatoma skirti per 10 milijardų Eurų iš struktūrinių fondų. Šios lėšos bus daugiausia skiriamos:

- ✓ kompiuterinio raštingumo skatinimui,
- ✓ viešojo administravimo modernizavimui,
- ✓ elektroninio verslo puoselėjimui ir informacinės infrastruktūros atnaujinimui.

⁴⁰ Lisabonos strategijos įgyvendinimo klausimai <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/lisabona.php>; prisijungimo laikas 2006-11-26.

Taip pat kitos informacinės visuomenės programos šiam laikotarpiui finansuojamos iš kai kurių kitų ES politikų finansavimui skirtų biudžetinių eilučių. Štai „eEurope“ veiksmų planas be jau minėto finansavimo iš struktūrinių fondų dar papildomai finansuojamas iš Vidaus rinkos politikos įgyvendinimui skirtų lėšų. Tai yra ES lėšos, tačiau informacinės visuomenės plėtra būdama tiek struktūrinės politikos, tiek vidaus rinkos politikos dalimi ir palyginti mažai reguliuojama ES teisės, turi taip pat ir nacionalinį finansavimą. Struktūrinė politika - tai ES vykdoma politika, kurios tikslas yra finansinėmis priemonėmis bei nacionalinių regioninių politikų koordinavimu mažinti ekonominio bei socialinio išsivystymo skirtumus tarp ES valstybių. Struktūrinės pagalbos programos gali būti inicijuojamos tiek nacionaliniame, tiek ir Bendrijos lygmenyje. Siekiant išvengti praktikos, kai valstybės narės struktūriniu ES pagalba pakeisdavo nacionalinio biudžeto lėšas yra taikomas papildomumo principas, tai principas kai struktūrinės pagalbos „lubos“ siekia 80 – 85 proc. nacionalinio biudžeto lėšų. Būtina pažymėti, kad ES informacinės visuomenės programos taip pat numato projektų kofinansavimą, tačiau projektų kaštų dengimo dydžiai nėra vienodi.

Apibendrinant galima teigti, kad žinių ekonomikos srityje, ES veikia nuosekliai. Pirmiausia buvo įvertinta padėtis ir išanalizuoti galimi tolimesni veiksmai, kuriais buvo siekiama sukurti prielaidas vieningai vidaus rinkai atsirasti. Šie pokyčiai leido sukurti galingą ekonominį potencialą turinčią atsvarą JAV, kurį būtina toliau stiprinti. Nauji iššūkiai patvirtinti Lisabonos strategijoje Europos Bendrijai suteikė dar didesnę pagreitį, buvo išreikšta ambicinga ir aiškiai artikuliuota politinė ES šalių valia. Suformuluotas „**eEurope**“ veiksmų planas leido plėtoti ES programas orientuotas į žinių ekonomikos plėtrą.

Europos Sąjungos naudojamos priemonės yra svarbios ir Lietuvai, nes visų pirma, Lietuva dar atsilieka pagal informacinių technologijų panaudojimą, be to įstojus į Europos Sąjungą naudojamos priemonės yra privalomos ir Lietuvai, kuriai dar būnant ES kandidate taikyta programa „**eEurope+**“, orientuota į ES šalis kandidates, kurios tikslas – padėti šalims kandidatėms lengviau integruotis į „**eEurope 2005**“ veiksmų planą.

2. INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ PLĖTROS PRIELAIDOS IR PASĖKMĖS LIETUVOJE

2.1 Informacinių technologijų svarbos identifikavimas ir jų paplitimo dinamika Lietuvoje

Informacinės technologijos plėtra yra svarbi kiekvienos šalies ekonomikos ir kitų veiklos sričių vystymuisi ir augimui. Nepaisant pesimistinių tarptautinių ekspertų prognozių, Lietuvos informacinių technologijų rinka stabiliai auga. Nuo 2000 m. informacinių technologijų sektorius buvo vienais sparčiausiai besivystančių.

Lietuvoje, vos atgavus nepriklausomybę, buvo pradėta rūpintis informacinių technologijų plėtra (žr. **Priedas Nr. 2** *Informacinės visuomenės plėtra Lietuvoje*). 1992 m. kovo mėn. Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarė pradėti nacionalinės informacinės infrastruktūros sukūrimo ilgalaikį projektą "Lietuva 2000", tuo tikslu priėmė nutarimą „*Dėl nacionalinės informacinės infrastruktūros sukūrimo*“⁴¹, kuriame numatyta sukurti šiuolaikinę informacinę infrastruktūrą Lietuvoje. Tačiau, pasak D. Sauliūno⁴² realiai projekto įgyvendinimas niekada nebuvo pradėtas.

2000 m. pradėtas kurti projektas „*e-Vyriausybės koncepcija*“. Šiame dokumente pateikiami principai, nurodantys strateginę kryptį, kaip, pritaikant verslo valdymo modelį ir panaudojant informacines technologijas, keisis viešojo administravimo sektorius. Vienas iš „*e-Vyriausybės koncepcijos*“ tikslų „<...>pasiekti, kad iki 2005 metų visos Vyriausybės paslaugos, kurias galima tiekti internetu, būtų tiekiamos internetu <...>“⁴³. E- Vyriausybės koncepcijos įgyvendinimo organizacinė struktūra pateikta **Priede Nr. 3**.

Informacinių technologijų plėtros tikslas nebuvo pamirštas ir vėliau, ir kiekvienose Lietuvos Respublikos vyriausybės programose IT plėtra buvo vienas iš pagrindinių tikslų. Pvz., 2001 m. LRV priėmė nutarimą „*Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000–2004 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo*“, kuriame pabrėžiama informacinės visuomenės kūrimo svarba, nurodant „...skatinti informacinės visuomenės kūrimą Lietuvoje pagal Europos Sąjungos nurodytas plėtros kryptis, pasiekti, kad visi vidurinę mokyklą baigę abiturientai mokėtų dirbti kompiuteriu ir juo naudotis...<>... kompiuterinio raštingumo mokymo

⁴¹ Dėl nacionalinės informacinės infrastruktūros sukūrimo Lietuvos Respublikos nutarimas Nr. 191

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=6504 Prisijungimo laikas: 2006 11 10

⁴² Sauliūnas D. Informacinių technologijų teisė. – V.: NVO Teisės institutas. 2004, p. 42

⁴³ E - Vyriausybės koncepcija 2000. <http://www3.lrs.lt/owa-in/owarepl/inter/owa/U0033310.doc>; prisijungimo laikas 2006-10-23.

programų plėtojimas Lietuvoje...“⁴⁴, taip pat šioje programoje akcentuojama „... Lietuvių kalbos naudojimo informacinėse technologijose programa...“⁴⁵, kas neretai piktnaiviai IT naudotojus Lietuvoje, tačiau naujoji karta tai jau priima kaip savaime suprantamą dalyką.

2006 m. spalio mėn. priimtas LRV nutarimas „*Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-2008 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo*“, pagal kurią siekiama „...įgyvendinti Lisabonos strategiją, didinti investicijas į mokslą, kol bus pasiektas ES valstybių vidurkis, skatinti informacinių technologijų plėtrą...“⁴⁶

2000 m. Europos Sąjungoje buvo priimta Lisabonos strategija, kurioje tarp plėtros prioritetų numatyta ir informacinių technologijų plėtra (žr. 1.6. poskyris *ES informacinės visuomenės (žinių visuomenės) plėtros planavimo dokumentai ir finansavimas*). Atsižvelgiant į Europos Sąjungos plėtros kryptis, 2005 m. lapkričio mėn. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą „*Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos*“, kurioje akcentuojama, kad „...Lietuva siekia ugdyti žinių visuomenę, sukurti žiniomis pagrįstą ekonomiką <...> Viena iš esminių inovacinės veiklos ir žiniomis grįstos ekonomikos plėtros sąlygų – informacinių ir ryšių technologijų sklaida...“⁴⁷. *Valstybinė Lisabonos programos įgyvendinamoji dalis* pateikta **Priede Nr. 4**, kuri koncentruojama į makroekonominę, makroekonominę ir užimtumo politiką o *visuomeninė Lisabonos programos įgyvendinamoji dalis* pateikta **Priede Nr. 5**, kuri orientuota į informacines technologijas, inovacijas ir jų skatinimą.

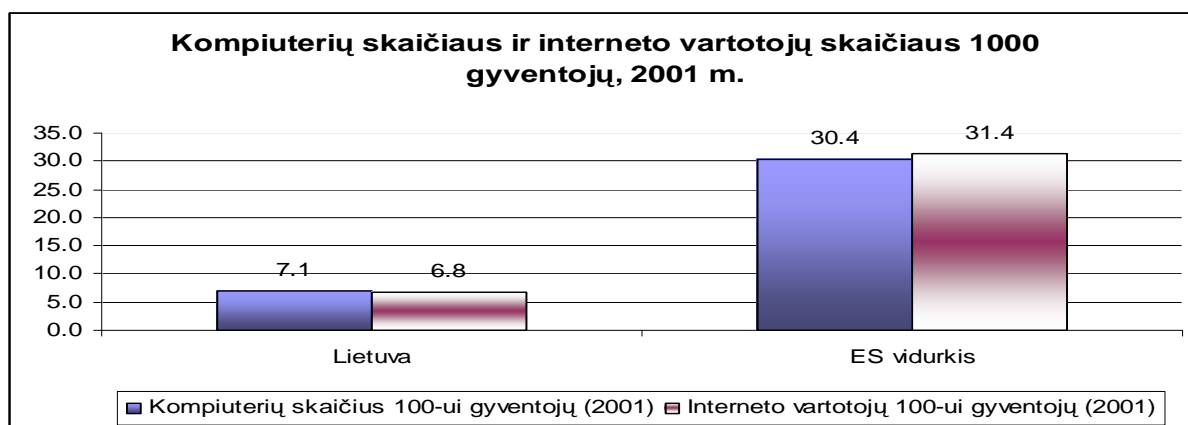
Lietuvoje informacinės technologijos atsirado vėliau nei Europos Sąjungoje. 4 paveiksle pateikiamas kompiuterių ir interneto vartotojų skaičius Lietuvoje ir ES 2001 m. kaip matome, Lietuvoje tiek kompiuterių, tiek interneto vartotojų buvo 5 kartus mažiau nei ES.

⁴⁴ Dėl Lietuvos respublikos vyriausybės 2000–2004 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo, 2001 m. vasario 9 d. Nr. 149 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=135572&p_query=&p_tr2= Prisijungimo laikas: 2006 11 10

⁴⁵ Dėl Lietuvos respublikos vyriausybės 2000–2004 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo, 2001 m. vasario 9 d. Nr. 149 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=135572&p_query=&p_tr2= Prisijungimo laikas: 2006 11 10

⁴⁶ Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-2008 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo, 2006 m. spalio 17 d. Nr. 1020 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=284564&p_query=&p_tr2= Prisijungimo laikas: 2006 11 10

⁴⁷ Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1270, 2005 11 22 <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc/n.lis.pr.-2005-11-22,nr.1270.doc> Prisijungimo laikas: 2006 11 10

4 pav. Kompiuterių ir interneto vartotojų skaičius ES ir Lietuvoje (1000-ai gyventojų) 2001 m.⁴⁸

Tačiau reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad ES, skirtingai nei Lietuvoje, interneto vartotojų buvo daugiau nei kompiuterių (atitinkamai 31,4% ir 30,4%). Todėl galima daryti išvadas, kad Lietuvoje ne visi kompiuterių turėtojai mokėjo, o gal ir turėjo galimybes naudotis internetu.

Siekiant padidinti informacinių technologijų panaudojimą Lietuvoje, buvo išskirti šie tikslai:

- Kompiuterinio raštingumo programos įgyvendinimas;
- Viešųjų interneto prieigos taškų tinklo kūrimas ir plėtra;
- Remti tikslines informacinės aplinkos pritaikymo žmonėms su negalia programas;
- Parengti interneto pradmenų ir elektroninių paslaugų nuotolinio mokymo programą.⁴⁹

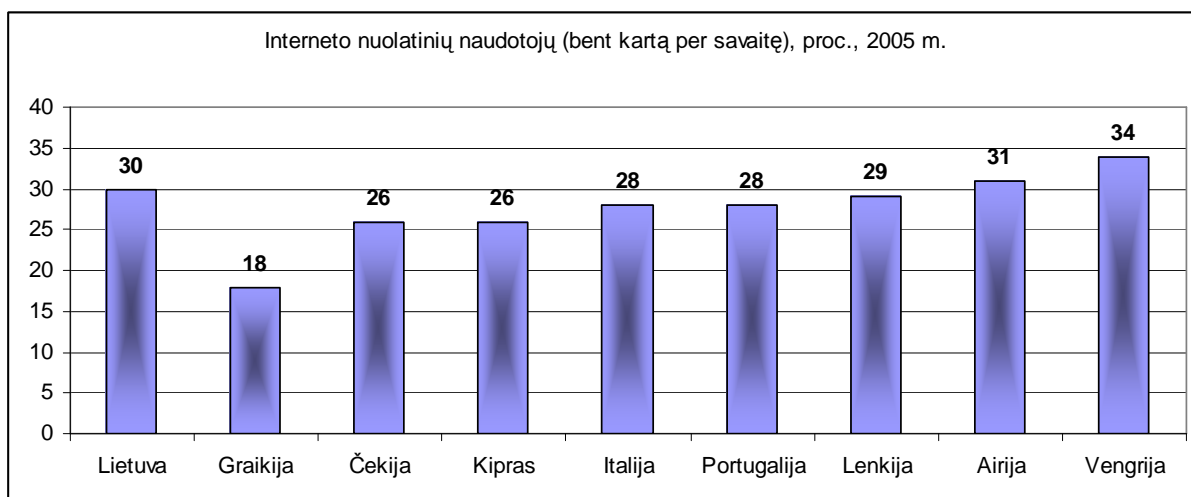
Interneto vartotojų skaičius 100-ai gyventojų ES (2000- 2003 m.), pateiktas **Priede Nr. 6**, iš kurio matyti, kad didžiausi rodikliai Suomijoje ir Danijoje (atitinkamai 57,3% ir 54,1%), o mažesni nei Lietuvoje (20,2%)- Latvijoje ir Graikijoje. Tai pakankamai seni duomenys, tačiau 2005 m. statistiniame leidinyje pateikiami tik tokie.

Eurostat pateikia naujesnius duomenis, ir remiantis jais aiškėja, kad sparčiai auga gyventojų, naudojančių internetą, procentas Lietuvoje. *Eurostat* duomenimis, Lietuvoje internetą nuolat (bent kartą per savaitę) naudoja kas trečias gyventojas ir lenkia ne vieną Europos Sąjungos narę (žr. 5 pav.).

⁴⁸ Informacinės technologijos Lietuvoje 2003.- V.: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2004

⁴⁹ Matulis A. Informacinės visuomenės plėtros procesų apžvalga.

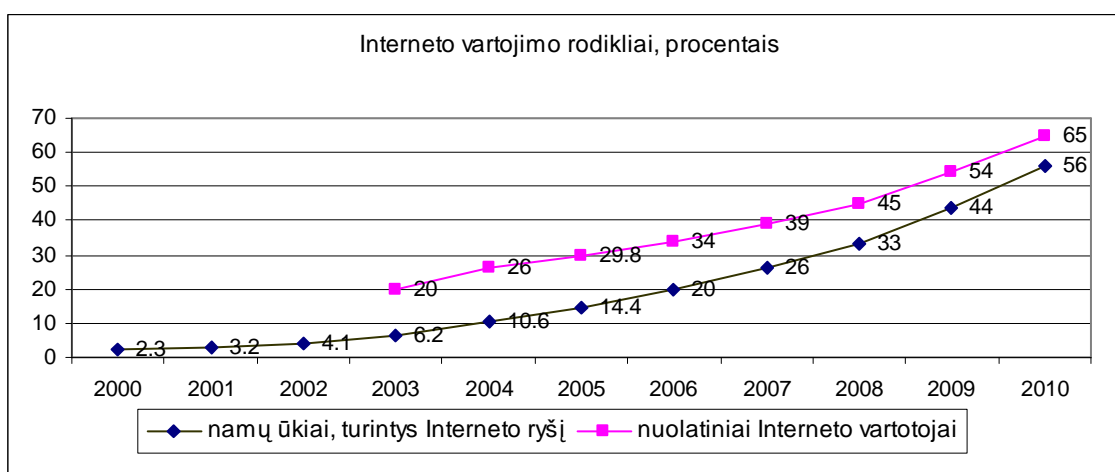
<http://www.ivpk.lt/dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/A.Matulis.ppt#1>; prisijungimo laikas 2006-10-26.

5 pav. Interneto nuolatinių naudotojų skaičius (proc.)⁵⁰

Taigi per penkerius metus Lietuva priartėjo prie ES vidurkio naudojant internetą ir lenkia tokias valstybes kaip Lenkija, Italija, Portugalija ir beveik 2 kartus Graikiją.

6 paveiksle pateikta interneto vartojimo dinamika 2000- 2005 m. ir prognozės iki 2010 m.

6 pav. Interneto vartojimo rodikliai, proc. Lietuvoje⁵¹

Jei prognozės pasitvirtintų, 2007 m. pasiektume ES vidurkį, o 2010 m. Lietuvoje nuolatinių interneto vartotojų būtų daugiau nei 60 proc., o tai reikštų, kad Lietuvai taip pat kaip ir kitoms Vakarų Europos šalims, gręstų „prisotinimo“ tendencijos.

⁵⁰ Eurostat duomenys www.infobalt.lt/main.php?s=42&r=425&i=3727 Prisijungimo laikas 2006-10-15

⁵¹ Matulis A. Informacinės visuomenės plėtros procesų apžvalga.

<http://www.ivpk.lt/dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/A.Matulis.ppt#1>; prisijungimo laikas 2006-10-26.

2.2 Lietuvos viešojo administravimo sektoriaus pertvarkymo būtinybė dėl informacinių technologijų plėtros

Akivaizdi informacinių technologijų plėtra suponuoja poreikį tobulinti valstybės valdymą ir gerinti viešųjų paslaugų kokybę. Spartūs visuomenės pokyčiai įpareigoja modernizuoti valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų veiklą, patį viešojo administravimo procesą, kad jis būtų efektyvus, atviras asmenims, kad būtų operatyviai reaguojama į nuolat kintančias aplinkybes⁵².

Lietuvos viešojo administravimo institucijos vykdo daug priemonių, sudarančių sąlygas kurti skaidrią, veiksmingą, orientuotą į rezultatus ir tinkamą asmenų aptarnavimą viešojo administravimo sistemą, pagrįstą informacinėmis technologijomis⁵³.

Lietuvoje viešąjį administravimą reglamentuoja Viešojo administravimo įstatymo pakeitimo įstatymas (2006), kuris pakeitė iki tol galiojusį Viešojo administravimo įstatymą (1999). Tam įtakos turėjo sparti informacinių technologijų plėtra privačiame sektoriuje ir pritaikomumas viešajam sektoriui, kas palengvintų ir atpigintų viešojo administravimo sektoriaus veiklos kaštus.

Tuo tikslu buvo inicijuotas Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymo 19 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymas, kurio tikslas – “<...> sudaryti teisinės sąlygas, kad, vykdant *administracinę procedūrą viešojo administravimo institucijose*, būtų naudojamos **informacinės technologijos** priimant ir nagrinėjant prašymus bei pateikiant atsakymus <...>”⁵⁴. Įstatymo uždavinys – papildyti administracinę procedūrą reglamentuojančias nuostatas ir nustatyti teisinius pagrindus nagrinėti prašymams, gautiems elektroniniu paštu, naudojant informacines technologijas.

Viešojo administravimo sąvokų ir veiklos sričių skirtumai, remiantis Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymu (1999) ir Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymo pakeitimo Įstatymu (2006), pateikti lentelėje **Priede Nr. 7**

Siekiant didesnio viešųjų paslaugų efektyvumo, visų šalių vyriausybės siekia šias paslaugas perkelti į virtualią erdvę, pasinaudojant informacinėmis technologijomis.

Siekdama, kad Lietuvos viešojo administravimo sistema būtų kryptingai ir nuosekliai tobulinama, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2004 m. patvirtino *Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategiją*, pagal kurią numatoma, kad „<...>

⁵² Leidinys „Viešasis administravimas Lietuvoje. 2005 metų apžvalga“.

http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_administravimo_dep/VAL.pdf; prisijungimo laikas 2006-10-26

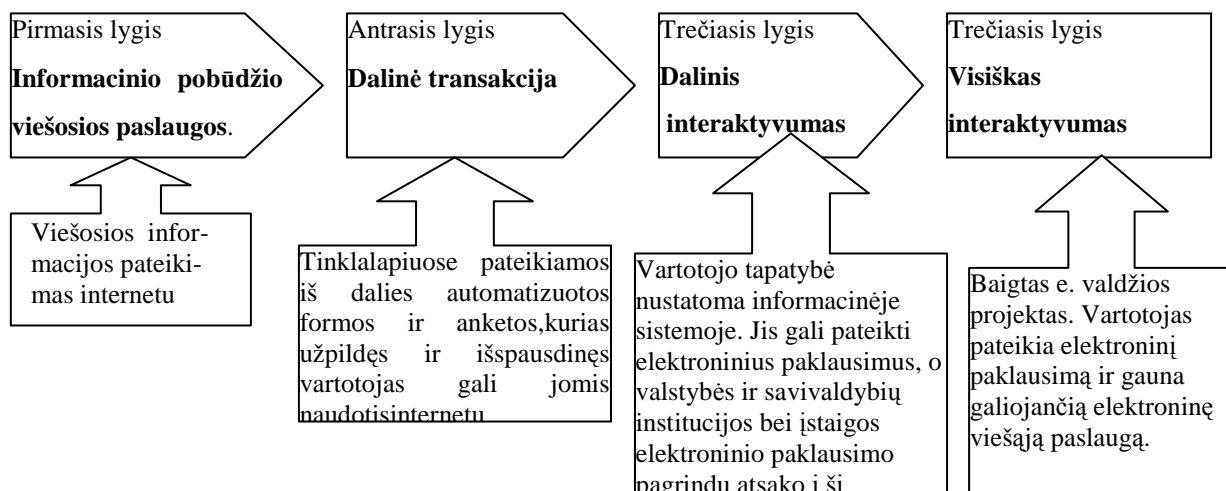
⁵³ Leidinys „Viešasis administravimas Lietuvoje. 2005 metų apžvalga“.

http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_administravimo_dep/VAL.pdf; prisijungimo laikas 2006-10-26

⁵⁴ Šiaulienė I. Naujieji teisės aktai – kelias į informacinę visuomenę.

<http://www.ivpk.lt/dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/I.Siauliene.ppt#18>; prisijungimo laikas 2006-11-26.

viešosios paslaugos į internetą bus perkeliamos laipsniškai – nuo informacinio pobūdžio paslaugų iki visiško interaktyvumo <...>⁵⁵. Viešosios paslaugos asmenims gali būti teikiamos keturiais brandos lygiais (žr. 7 pav.).

7 pav. Viešųjų paslaugų asmenims teikimo keturi brandos lygiai⁵⁶

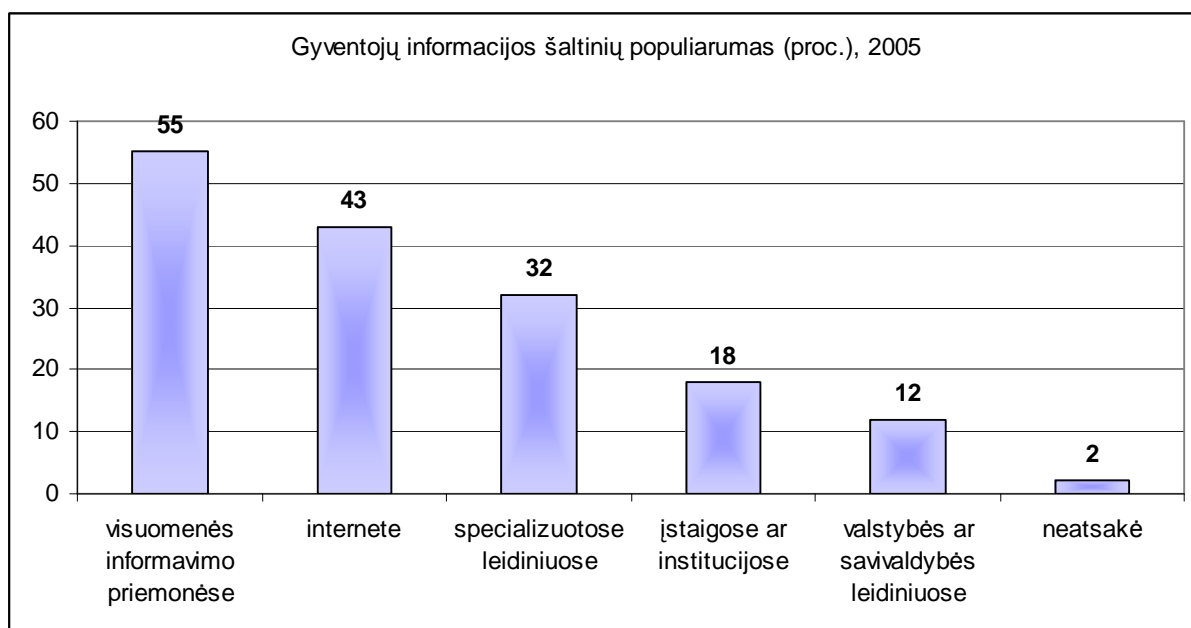
Informacinių technologijų įtaka matyti ir LR Vyriausybės nutarimo “Dėl viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos patvirtinimo” Strategijos 65.5.3 punkte, kuris numato, kad „...visos viešosios paslaugos, kurias administruoja valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos, turi būti teikiamos naudojant modernias komunikacijas ir **informacines technologijas** kuo aukštesniu brandos lygiu, kur įmanoma, siekiant visiško interaktyvumo“⁵⁷.

Svarbu išsiaiškinti, ar gyventojams viešųjų paslaugų perkėlimas būtų priimtinas. Gyventojų informacijos šaltinių populiarumas (proc.) 2005 m. pateiktas 8 paveiksle.

⁵⁵ Dėl viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos patvirtinimo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 488, 2004 04 28 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=285917&p_query=&p_tr2=Prisijungimo laikas: 2006 11 10

⁵⁶ sudaryta autoriaus remiantis Dėl viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos patvirtinimo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 488, 2004 04 28 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=285917&p_query=&p_tr2=Prisijungimo laikas: 2006 11 10

⁵⁷ Dėl viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos patvirtinimo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 488, 2004 04 28 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=285917&p_query=&p_tr2=Prisijungimo laikas: 2006 11 10

8 pav. Gyventojų informacijos šaltinių populiarumas (proc.), 2005 m.⁵⁸

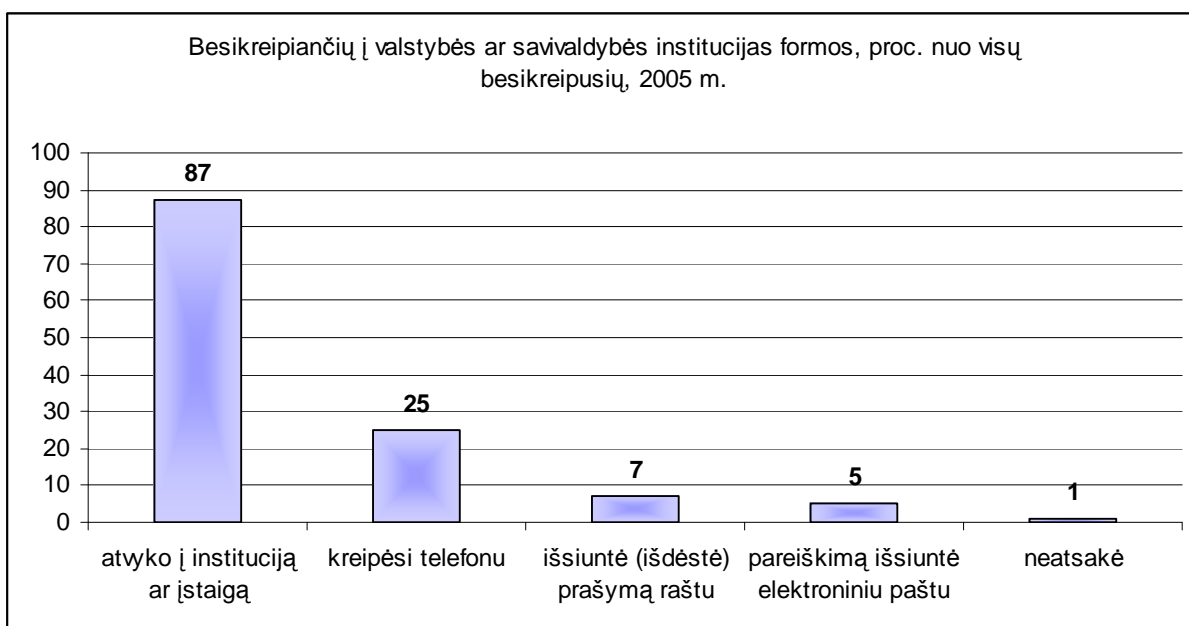
Kaip matyti iš 8 paveikslėlio, vienas iš populiariausių informacijos šaltinių yra internetas. Kur kas mažesnis procentas respondentų nurodė įstaigas ar institucijas ir valstybės ar savivaldybės leidinius. Tai daugiausia lemia tai, kad dar išlikęs neigiamas požiūris į įstaigų ir institucijų darbą, paplitusią biurokratiją ir sugaištą laiką jose.

Vienas svarbiausių šiuolaikinių valstybių uždavinių - sukurti vyriausybę, kuri dirbtų geriau ir kainuotų mažiau, o jos veikla būtų nukreipta į šalies gyventojų reikmes ir gerovę. Šiuolaikinės valstybės savo veiklą orientuoja į veiksmus, sujungiančius informacijos ir komunikacijos technologijos galimybes su perspektyviais valstybės valdymo sprendimais.⁵⁹ Gyventojai ir verslo subjektai pageidautų visas viešojo administravimo paslaugas gauti vienoje vietoje.

9 paveiksle pateikti duomenys apie kreipimosi į valstybės ir savivaldybės institucijas formas, procentais nuo visų besikreipusių 2005 m. kaip matome, tik 5 proc. besikreipusių tai padarė naudodami elektroninį paštą. Net paštu išsiųstų prašymų skaičius didesnis 2 punktais, nors realiai tai sudėtingesnė ilgiau laiko reikalaujanti ir kainuojanti procedūra.

⁵⁸ Leidinys „Viešasis administravimas Lietuvoje. 2005 metų apžvalga“. http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_administravimo_dep/VAL.pdf; prisijungimo laikas 2006-10-26.

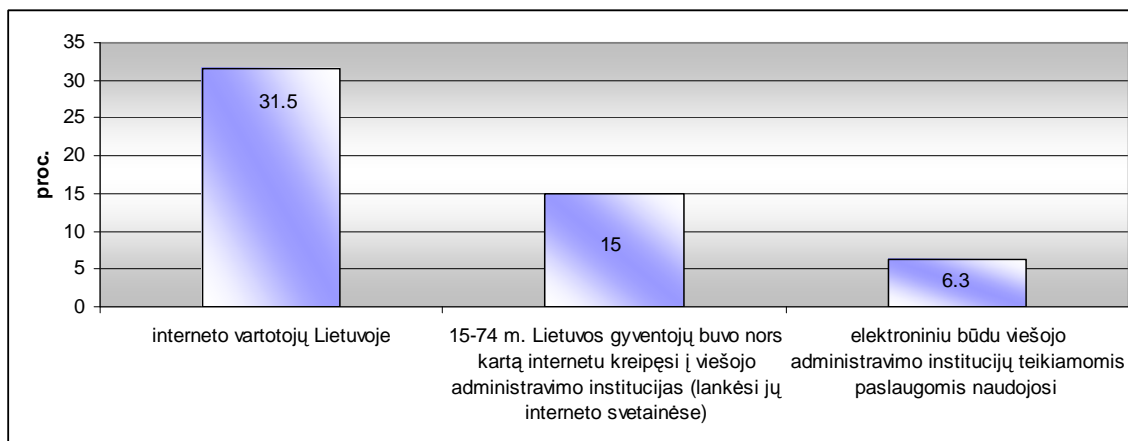
⁵⁹ Leidinys „Viešasis administravimas Lietuvoje. 2005 metų apžvalga“. http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_administravimo_dep/VAL.pdf; prisijungimo laikas 2006-10-26.

9 pav. Besikreipiančių į valstybės ar savivaldybės institucijas formas, proc., nuo visų besikreipusių⁶⁰

Tai didžia dalimi įtakoja tai, kad internetu dažniausiai naudojasi jauni žmonės, o reikalų su viešojo administravimo sektoriumi dažniausia turi vyresni žmonės.

2005 m. atlikto tyrimo duomenimis (žr. 10 pav.) beveik trečdalis Lietuvos žmonių naudojami internetu ir tik 6,3 proc. naudojami viešojo administravimo sektoriaus teikiamomis paslaugomis internetu.

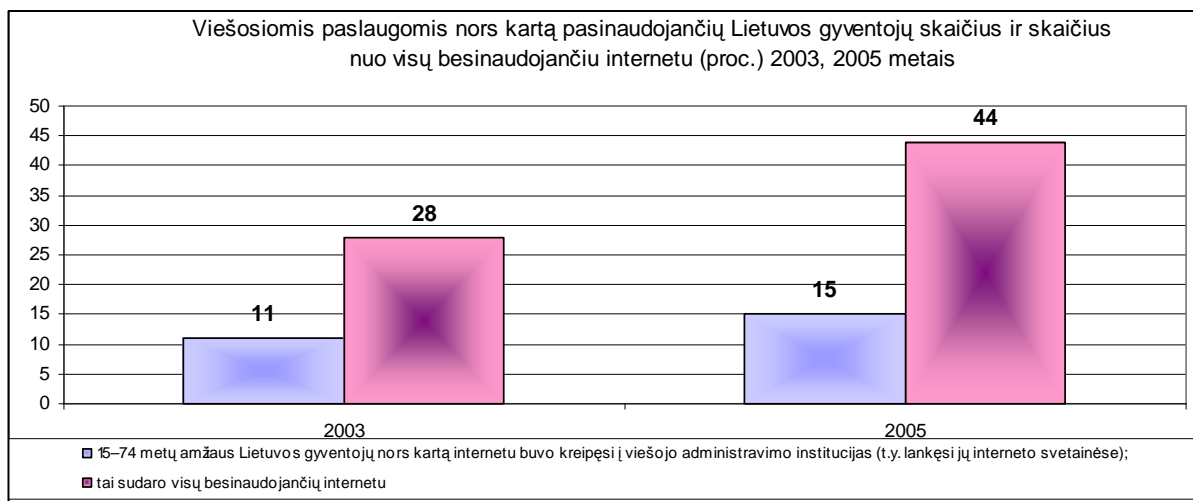
10 pav. Viešojo administravimo institucijų teikiamų paslaugų internetu besinaudojančių vartotojų skaičius.⁶¹

Tai palyginti mažas skaičius vartotojų, tačiau šis procentas sparčiai auga (žr. 11 pav.).

⁶⁰ Leidinys „Viešasis administravimas Lietuvoje. 2005 metų apžvalga“. http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_administravimo_dep/VAL.pdf; prisijungimo laikas 2006-10-26.

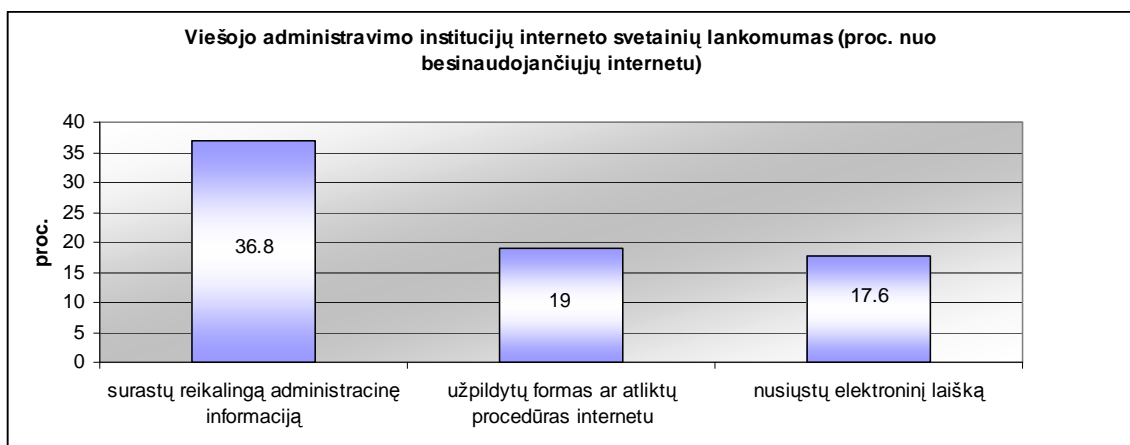
⁶¹ sudaryta autoriaus, remiantis Šiaulienė I. Naujieji teisės aktai – kelias į informacinę visuomenę. <http://www.ivpk.lt/dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/I.Siauliene.ppt#18>; prisijungimo laikas 2006-11-26

Tai, 15 proc. 15-74 metų amžiaus Lietuvos gyventojų (2005 m. duomenimis) nors kartą internetu buvo kreipęsi į viešojo administravimo institucijas, ir tai sudaro 44 proc. besinaudojančių internetu gyventojų.⁶² Tai jau didesni skaičiai, beveik pusė iš visų interneto vartotojų. Vadinasi, siekiant didinti besinaudojančių viešosiomis paslaugomis internetu skaičių, pirmiausia reikėtų didinti interneto vartotojų skaičių.

11 pav. Viešosiomis paslaugomis internetu besinaudojančių vartotojų skaičiaus dinamika, proc. 2003 ir 2005 m.⁶³

Pagrindinės viešojo administravimo institucijų interneto svetainių lankomumo priežastys pateiktos 12 paveiksle, kuriame pagrindinė viešojo administravimo institucijų lankomumo priežastis, daugiau nei 1/3, yra surasti reikiamą informaciją.

⁶² Leidinys „Viešasis administravimas Lietuvoje. 2005 metų apžvalga“. p.26 http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_administravimo_dep/VAL.pdf; prisijungimo laikas 2006-10-26.

⁶³ Gudauskaitė S., Pečiūra L. Valstybės institucijų interneto svetainių tyrimas „Kompiuterininkų dienos - 2005“. <http://www.ik.ku.lt/kodi2005/prezentacijos/4.ppt#2>; prisijungimo laikas 2006-10-26

12 pav. Viešojo administravimo institucijų interneto svetainių lankomumas (proc.) 2005 m.⁶⁴

Institucijų, turinčių interneto puslapius ir proc. dinamika 2003- 2005 m. pateikta **Priede Nr. 8**, iš kurio matyti, kad praktiškai visos institucijos turėjo internetinius puslapius (100 proc.), išskirti reikėtų teismus ir policijos komisariatus, iš kurių tik apie 16 proc. turėjo internetinius puslapius. Tam galėtų turėti įtakos šių institucijų veiklos specifika, tačiau vis tiek labai žemas procentas.

Institucijų teikiančių paslaugas internetu, proc. dinamika 2003- 2005 m. pateikta ir **Priede Nr. 9**. Tik Lietuvos Respublikos Prezidentūra teikia internetines paslaugas 100 proc., likusiose institucijose internetinių paslaugų teikimas svyruoja apie 80 proc., bet nuolatos auga. Žemiausi šie rodikliai išlieka teismuose ir policijos komisariatuose (atitinkamai 23,6 ir 18,5 proc.), tai galima būtų taip pat aiškinti minėtų institucijų specifika, tačiau tai anaipol nepriartina šių institucijų teikiamų paslaugų arčiau visuomenės, o žinant visuomenės neigiamą nuomonę apie pastarąsias, galima būtų lanksčiau tenkinti vartotojų poreikius.

Geriausiai išvystytos elektroninės viešosios paslaugos Lietuvoje 2005 m. buvo:

- gyventojų pajamų deklaravimas,
- įsidarbinimo paslaugos,
- viešųjų bibliotekų saugomos informacijos paieška,
- socialinės įmokos,
- maitinės deklaracijos,
- statistikos duomenų pateikimas⁶⁵.

Aktualiausių vartotojams viešojo administravimo teikiamų paslaugų dinamika 2004-2005 m. pateiktos **Priede Nr.10**. Pirmoje vietoje išlieka darbo paieška, per metus sumažėjo besinaudojančių viešųjų bibliotekų teikiamomis paslaugomis bei stojimo į aukštąsias mokyklas.

E-vyriausybės paslaugos yra skirstomos į dvi grupes:

- paslaugas žmonėms
- paslaugas verslui.

ES valstybės narės sutarė dėl 20 pagrindinių viešųjų paslaugų sąrašo, 12 paslaugų skirta piliečiams, 8 – verslui. Tarp šių paslaugų patenka ne tik galimybė internetu užpildyti pajamų deklaracijas, bet ir automobilio registravimas, statybų leidimo prašymas, priėmimas į aukštojo

⁶⁴ sudaryta autoriaus, remiantis Matulis A. Informacinės visuomenės plėtros procesų apžvalga.

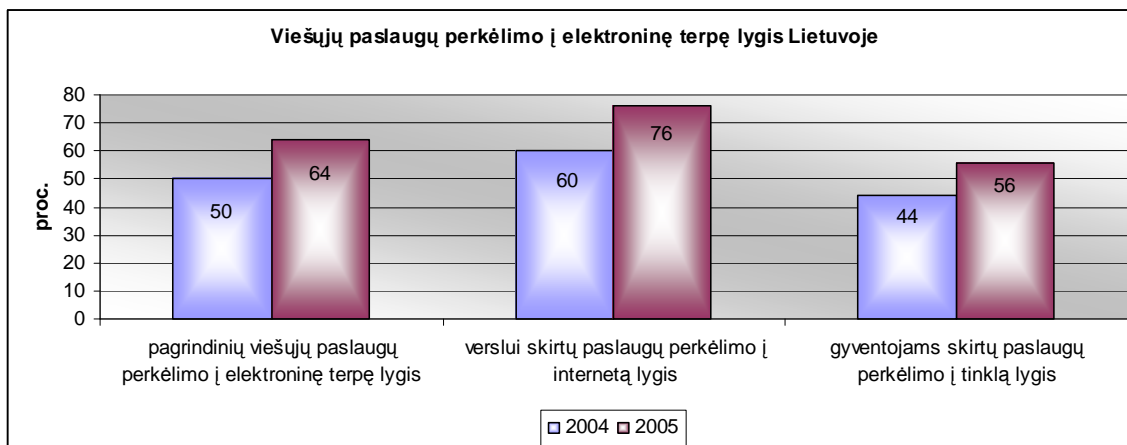
<http://www.ivpk.lt/dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/A.Matulis.ppt#1>; prisijungimo laikas 2006-10-26.

⁶⁵ Matulis A. Informacinės visuomenės plėtros procesų apžvalga.

<http://www.ivpk.lt/dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/A.Matulis.ppt#1>; prisijungimo laikas 2006-10-26

mokslo įstaigas, universitetus ar naujos įmonės registravimas ir socialinio draudimo įmokos už darbuotojus⁶⁶.

Siekiant dar labiau padidinti viešojo administravimo paslaugų populiarumą internete, būtina sureguliuoti ir viešųjų paslaugų perkėlimą į elektroninę terpę. Pagrindinių viešųjų paslaugų perkėlimo į elektroninę terpę dinamika 2004-2005 m. pateikta 13 paveiksle.

13 pav. Viešųjų paslaugų perkėlimo į elektroninę terpę lygis Lietuvoje (proc.) 2004- 2005 m.⁶⁷

Taigi Lietuvoje, kaip ir kitose išsivysčiusiose šalyse, kasmet tobulėja viešasis administravimas panaudojant informacines technologijas. Yra išskiriamos tokios pagrindinės priemonės šiems tikslams pasiekti:

- Sukurti ir palaikyti el. valdžios portalą;
- Aprūpinti valstybės institucijų tarnautojus elektroninio parašo įranga;
- Parengti įstatymą, reglamentuojantį valstybės informacinių išteklių valdymą⁶⁸.

Kurdamas „*elektroninius vartus*“, įgalinančius teikti valdžios paslaugas Lietuvos gyventojams ir verslo subjektams, Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 metais įgyvendino projekto pradinį etapą:

- sukurta taikomoji programinė įranga,
- įsigyta techninės įrangos,
- parengtas nuorodų į paslaugas katalogas ir jo tvarkymo priemonės,

⁶⁶ E-vyriausybės dėlionė <http://www.infobalt.lt/main.php?&s=12&r=317&i=4389>

⁶⁷ sudaryta autoriaus remiantis Matulis A. Informacinės visuomenės plėtros procesų apžvalga. <http://www.ivpk.lt/dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/A.Matulis.ppt#1>; prisijungimo laikas 2006-10-26. Šiaulienė I. Naujieji teisės aktai – kelias į informacinę visuomenę.

<http://www.ivpk.lt/dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/I.Siauliene.ppt#18>; prisijungimo laikas 2006-11-26

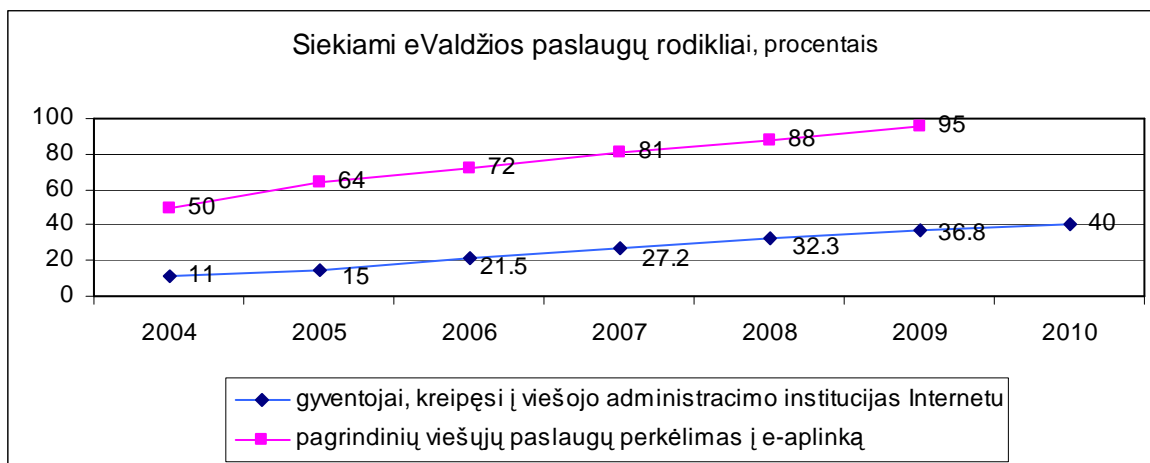
⁶⁸ Matulis A. Informacinės visuomenės plėtros procesų apžvalga.

<http://www.ivpk.lt/dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/A.Matulis.ppt#1>; prisijungimo laikas 2006-10-26

- užregistruoti oficialūs interneto vardai (www.govonline.lt, www.evaldzia.lt, www.epaslaugos.lt).

E valdžios paslaugų paplitimas Europos Sąjungos šalyse pateiktas **Priede Nr. 11**, iš kurio matyti, kad pagal e valdžios prieinamumą ir įmonių naudojimąsi e valdžios paslaugomis, Lietuva nedaug kuo atsilieka nuo kitų ES šalių, o kai kurias ir lenkia. Tačiau pagal gyventojų naudojimąsi e valdžios paslaugomis esame tarp atsiliekančių.

Siekiami eValdžios paslaugų rodikliai pateikti 14 paveiksle.

14 pav. Siekiami eValdžios paslaugų rodikliai, proc⁶⁹.

Taigi, Lietuvos viešojo administravimo institucijos vykdo daug priemonių, sudarančių sąlygas kurti skaidrią, veiksmingą, orientuotą į rezultatus ir tinkamą asmenų aptarnavimą viešojo administravimo sistemą, pagrįstą *informacinėmis technologijomis*.⁷⁰

Tačiau 44 proc. gyventojų visiškai sutinka arba sutinka su tuo, kad viešojo administravimo *elektroninės paslaugos internete yra sudėtingos naudoti*.⁷¹

Vidaus reikalų ministerija, vykdydama Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos įgyvendinimo 2005–2006 metų priemonių planą, parengė *Bendrojo vertinimo modelio* (Common Assessment Framework – CAF⁷²) lietuvišką versiją⁷³. *Bendrojo vertinimo modelis*⁷⁴

⁶⁹ Šiaulienė I. Naujieji teisės aktai – kelias į informacinę visuomenę.

<http://www.ivpk.lt/dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/I.Siauliene.ppt#18>; prisijungimo laikas 2006-11-26

⁷⁰ Leidinys „Viešasis administravimas Lietuvoje. 2005 metų apžvalga“.

http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_administravimo_dep/VAL.pdf; prisijungimo laikas 2006-10-26

⁷¹ Gudauskaitė S., Pečiūra L. Valstybės institucijų interneto svetainių tyrimas “Kompiuterininkų dienos - 2005”.

<http://www.ik.ku.lt/kodi2005/prezentacijos/4.ppt#2>; prisijungimo laikas 2006-10-26

⁷² ES ministrų, atsakingų už viešąjį administravimą, bendradarbiavimo rezultatas. Dar 1998 m. jie nusprendė, kad siekiant užtikrinti asmenims teikiamų viešųjų paslaugų kokybę būtina parengti vieną vertinimo metodiką.

⁷³ Bendrasis vertinimo modelis. <http://www.vrm.lt/index.php?id=574>; prisijungimo laikas 2006-10-26.

⁷⁴ Bendrasis vertinimo modelis (BVM) 2005 // vidaus reikalų ministerija, lietuvių viešojo administravimo institutas. http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_administravimo_dep/bvm.pdf; p.64 prisijungimo laikas 2006-10-26.

teigia, kad darbuotojų mokėjimas naudotis informacinėmis technologijomis taip pat yra vienu iš vertinimo kriterijų.

Viešosios elektroninės paslaugos paprastai teikiamos institucijų internetinėse svetainėse. Siekdami standartizuoti valstybės institucijų interneto svetaines, užtikrinti jų funkcionalumą, jose pateikiamos informacijos aktualumą, patikimumą, paieškos galimybes 2003 m. Vyriausybė patvirtino *Bendruosius reikalavimus valstybės institucijų interneto svetainėms*.⁷⁵ Bendruosiuose reikalavimuose valstybės institucijų interneto svetainėms nurodyta, kad „<...> valstybės institucijų interneto svetainių paskirtis – skleisti internetu informaciją apie valstybės institucijų veiklą, skatinti piliečius aktyviai dalyvauti valstybės valdyme, užtikrinti valstybės institucijų veiklos skaidrumą, teikti viešąsias paslaugas elektroninėmis ryšio priemonėmis (toliau vadinama– viešosios elektroninės paslaugos) <...>“.⁷⁶

Siekiant efektyviai įgyvendinti Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategiją 2005 m. buvo patvirtintos *Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos įgyvendinimo 2005- 2006 m. priemonių planą*, kuriame numatyta „<...> pritaikyti Bendrojo vertinimo (*Common Assessment Framework – CAF*) modelį Lietuvos viešojo sektoriaus institucijose (2005 metų II ketvirtis), <...> inicijuoti Bendrojo vertinimo modelio taikymo Lietuvos viešojo sektoriaus institucijose mokymo programos parengimą (2005 metų III ketvirtis)⁷⁷“

Valstybinių institucijų internetinių svetainių (vertinama 90 Lietuvos viešųjų paslaugų tiekėjų internetinių svetainių) atitikimas Bendriesiems reikalavimams buvo tiriamas 2004 - 2005m. (žr. 15 pav.). Praktiškai visų rodikliai pablogėjo, bet tai galima būtų paaiškinti tuo, kad tie reikalavimai buvo papildyti ir dar ne visi spėjo laiku į šiuos papildymus sureaguoti.

Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad geriausiai bendrųjų nuostatų ir struktūros reikalavimų kriterijus atitinka institucijos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (73,96 proc. ir 67,1 proc. atitinkamai). Vyriausybės kanceliarijos interneto svetainė prasčiausiai atitinka bendrąsias nuostatas (50,00 proc.), tačiau gerai įgyvendina interneto svetainės struktūros kriterijus (54,55 proc.)⁷⁸.

⁷⁵ Leidinys „Viešasis administravimas Lietuvoje. 2005 metų apžvalga“.

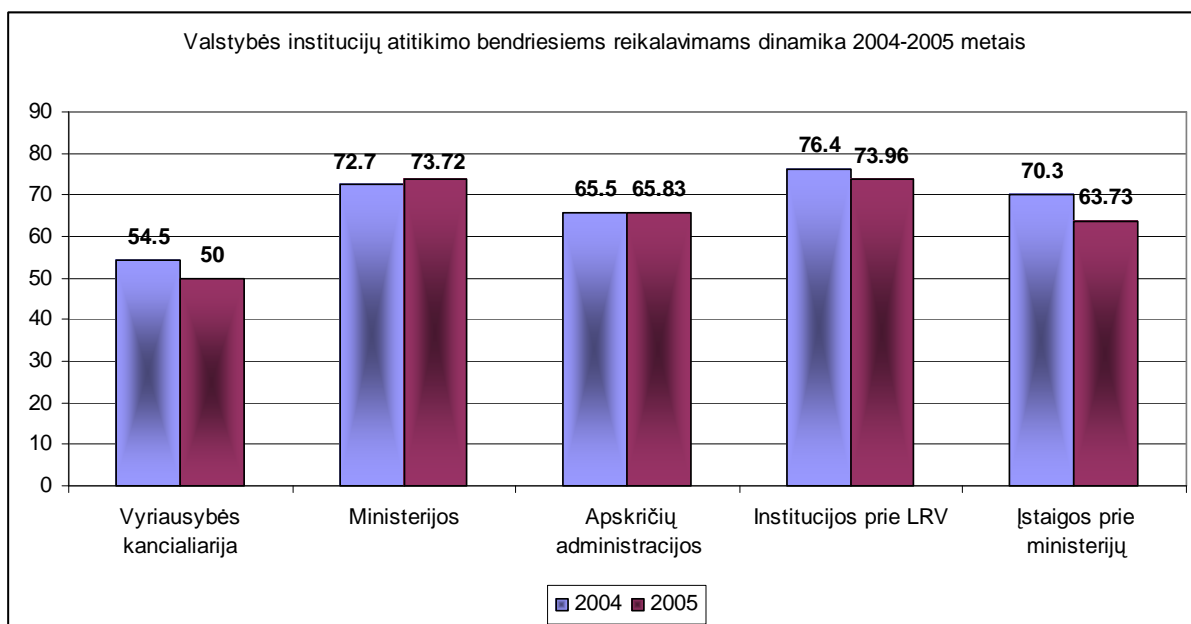
http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_administravimo_dep/VAL.pdf; prisijungimo laikas 2006-10-26

⁷⁶ Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės institucijų interneto svetainėms patvirtinimo Respublikos Vyriausybės nutarimas 2003 04 18, Nr. 480 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=260636 Prisijungimo laikas: 2006 11 10

⁷⁷ Dėl viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos įgyvendinimo 2005–2006 metų priemonių plano patvirtinimo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 197 2005 02 21.

http://www.vrm.lt/uploads/media/VA_priemoniu_planas_02.doc Prisijungimo laikas: 2006 11 10

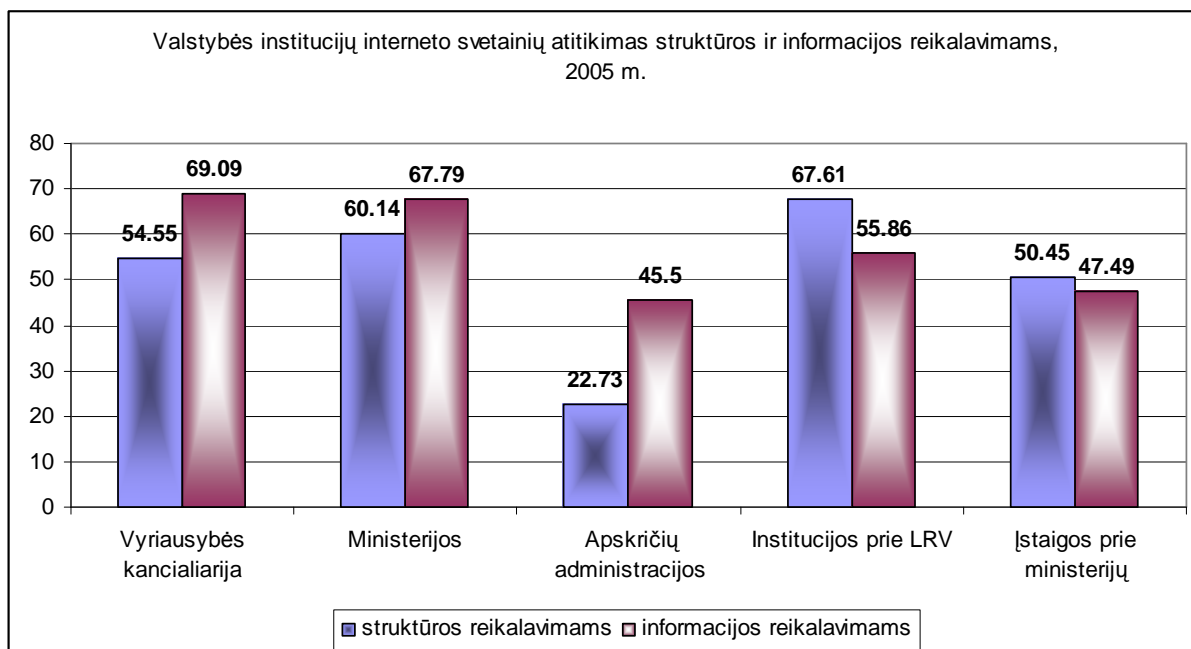
⁷⁸ Gudauskaitė S., Pečiūra L. Valstybės institucijų interneto svetainių tyrimas “Kompiuterininkų dienos - 2005”. <http://www.ik.ku.lt/kodi2005/prezentacijos/4.ppt#2>; prisijungimo laikas 2006-10-26.

15 pav. Valstybės institucijų atitikimo bendriesiems reikalavimams dinamika 2004- 2005 m.⁷⁹

Bendruosiuose reikalavimuose numatyta, kad valstybės institucijų interneto svetainės turi atitikti rekomendacijas dėl:

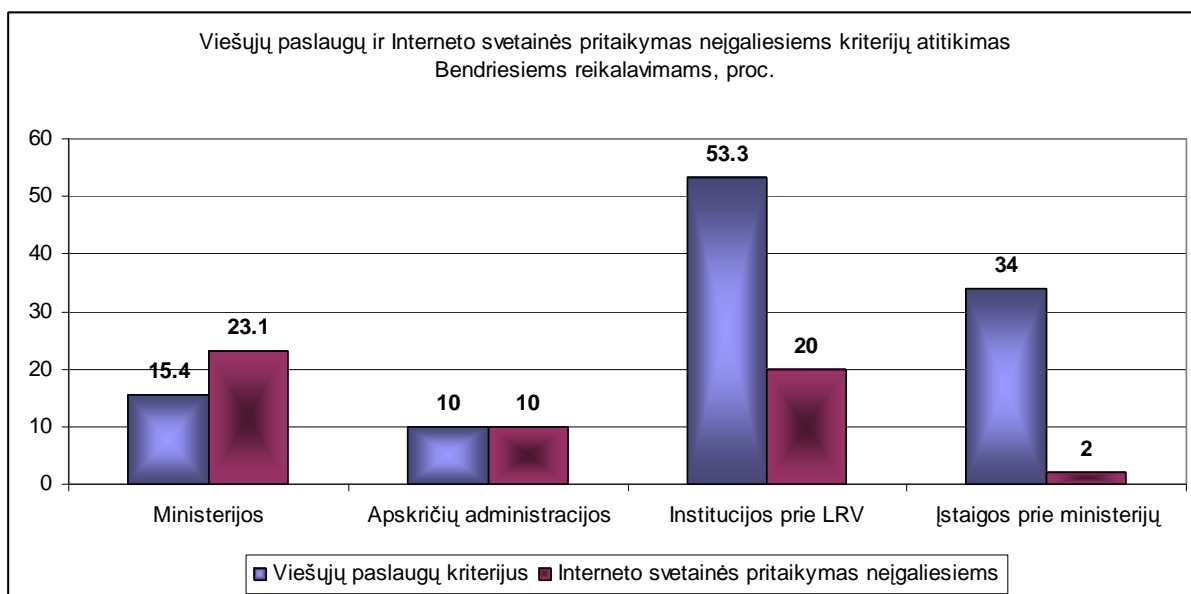
- Struktūros ir informacijos (žr. 16 pav.);
- Administravimo;
- Interneto pritaikymo neįgaliesiems (žr. 17 pav.).

16 pav. Valstybės institucijų interneto svetainių atitikimas struktūros ir informacijos reikalavimams, 2005 m.⁸⁰

⁷⁹ sudaryta autoriaus remiantis Gudauskaitė S., Pečiūra L. Valstybės institucijų interneto svetainių tyrimas "Kompiuterininkų dienos - 2005". <http://www.ik.ku.lt/kodi2005/prezentacijos/4.ppt#2>; prisijungimo laikas 2006-10-26.

⁸⁰ sudaryta autoriaus remiantis Gudauskaitė S., Pečiūra L. Valstybės institucijų interneto svetainių tyrimas "Kompiuterininkų dienos - 2005". <http://www.ik.ku.lt/kodi2005/prezentacijos/4.ppt#2>; prisijungimo laikas 2006-10-26.

17 pav. Viešųjų paslaugų ir interneto svetainės pritaikymas neįgaliesiems atitikimas Bendriesiems reikalavimams.⁸¹

Remiantis Statistikos departamento išvadomis, palyginus su praėjusiais metais, viešojo sektoriaus tinklapių pasiekiamumas pakito mažai. Dauguma tinklapių neįvedė naujovių, kurios padidintų pasiekiamumą. Atgalinį ryšį su klientais sustiprino mokesčių, deklaracijų sektoriai, kurie pirmauja tarp visų viešųjų paslaugų.⁸²

Apibendrinant informacinių technologijų pritaikomumą Lietuvos viešajame administravime, galima daryti išvadą, kad nors Lietuvoje informacinės technologijos atsirado žymiai vėliau nei kitose Vakarų Europos valstybėse, tačiau jos gana greitai plinta, ir yra sklandžiai pritaikomos viešojo administravimo sektoriuje.

Tačiau svarbu yra įvertinti informacinių technologijų pritaikomumą Lietuvos miestuose ir rajonuose, skatinti tolygią informacinių technologijų skvarbą visoje šalyje.

⁸¹ sudaryta autoriaus remiantis Gudauskaitė S., Pečiūra L. Valstybės institucijų interneto svetainių tyrimas "Kompiuterininkų dienos - 2005". <http://www.ik.ku.lt/kodi2005/prezentacijos/4.ppt#2>; prisijungimo laikas 2006-10-26.

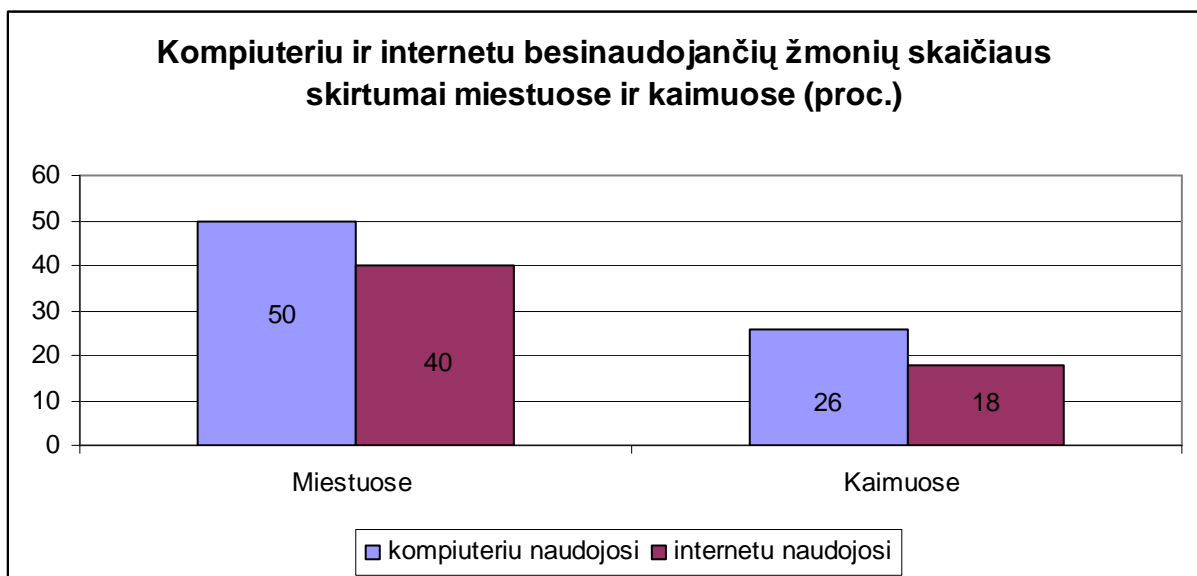
⁸² Šiaulienė I. Naujieji teisės aktai – kelias į informacinę visuomenę. <http://www.ivpk.lt/dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/I.Siauliene.ppt#18>; prisijungimo laikas 2006-11-26

3. INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ SKVARBOS DINAMIKOS YPATUMAI LIETUVOS MIESTUOSE, RAJONUOSE IR KAIMUOSE

3.1. Informacinių technologijų paplitimo netolygumai Lietuvos miestuose, regionuose ir kaimuose

Esamas tolygus miestų ir kitų gyvenamųjų vietovių pasiskirstymas šalies teritorijoje ir geras jų pasiekiamumas leidžia racionaliai išdėstyti ekonominį ir socialinį potencialą, sparčiau vystyti atsiliekančius regionus, mažinant jų plėtros netolygumus. *Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas* (Žin., 2000, Nr. 66-1987) nurodo, kad „<...> pagrindinis nacionalinės regioninės politikos tikslas – mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp regionų ir regionų viduje, skatinti visos valstybės teritorijos tolygią ir tvarią plėtrą <....>⁸³.

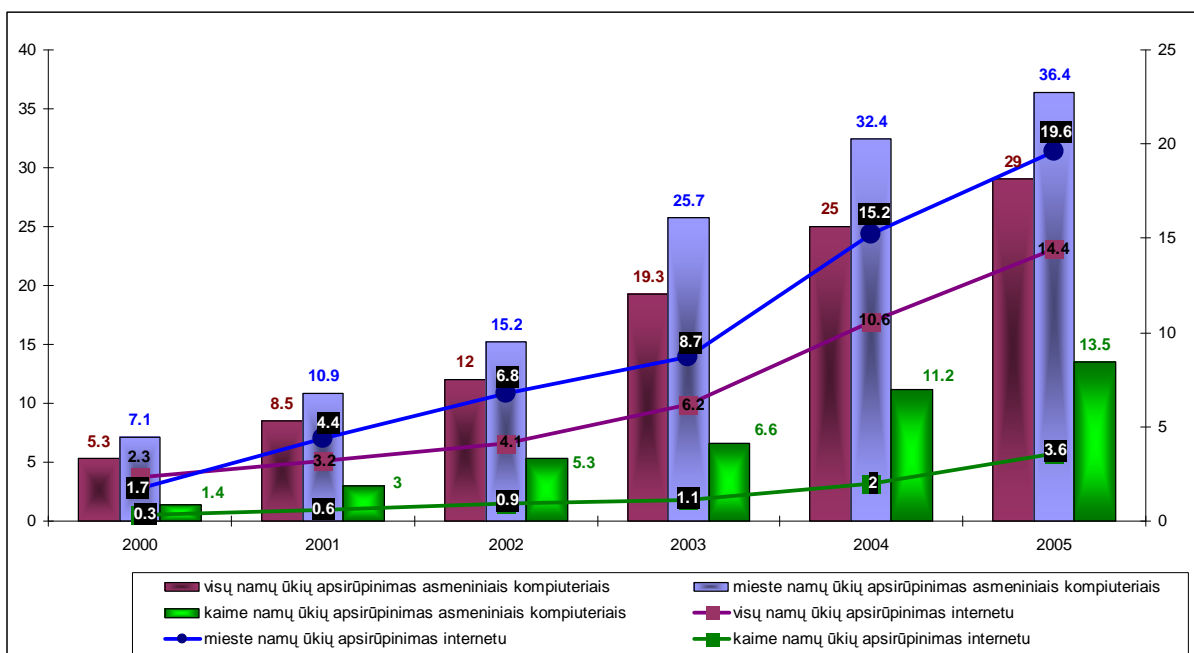
Tačiau išvengti vystymosi netolygumų nepavyksta išvengti tiek kituose, tiek ir informacinių technologijų sektoriuje. Ryškūs informacinių technologijų skirtumai pastebimi tarp miestų ir kaimų interneto ir kompiuterių naudotojų (žr. 18 pav.).

18 pav. Informacinių technologijų skirtumai tarp miestų ir kaimų interneto ir kompiuterių naudotojų, 2005 m., proc.

19 paveiksle pateikta, koks buvo miestuose ir kaimuose vartotojų apsirūpinimas asmeniniais kompiuteriais ir internetu namuose. Šie skaičiai dar labiau skiriasi tarp kaimo ir miesto gyventojų.

⁸³ Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas // Valstybės žinios. 2000 08 04, Nr. 66-1987.

19 pav. Namų ūkių apsirūpinimo asmeniniais kompiuteriais ir internetu dinamika 2000-2005 m. Lietuvos miestuose ir kaimuose⁸⁴

Taigi Informacinių technologijų plėtra akivaizdi Lietuvoje, tačiau toks pats akivaizdus ir atotrūkis tarp informacinių technologijų paplitimo miestuose ir provincijoje. Miesto gyventojai ar jo svečiai gali pasinaudoti moderniausiomis technologijomis. Net miesto gatvėse ar kavinėse yra suteikiama galimybė panaršyti po internetą. Vartotojui tiesiog reikia turėti nešiojamą kompiuteri su „wireless adapter“ ir tai jį įgalins prisijungti prie interneto.

Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikėje strategijoje daug dėmesio skirta regionų vystymosi netolygumo problemoms. Siekiant išlyginti skirtumus tarp didmiesčių ir provincijos Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikėje strategijos Informacinių technologijų ir telekomunikacijų plėtotės specifinėje (sektorinėje) strategijoje numatyta:

- *apibrėžti* universalių informacinių technologijų ir telekomunikacijų paslaugų (telefono, kompiuterių tinklų) minimumą ir *užtikrinti* jų prieinamumą visiems;
- *modernizuoti* provincijoje informacinių technologijų ir telekomunikacijų infrastruktūrą;
- *sukurti* provincijoje informacinių technologijų ir telekomunikacijų kompetencijos ugdymo sistemą.⁸⁵

⁸⁴ sudaryta autoriaus, remiantis Informacinės technologijos Lietuvoje 2005.- V.: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2006p. 36-37

⁸⁵ Informacinių technologijų ir telekomunikacijų plėtotės strategija
<http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc/7.%20informaciniu%20technologiju%20ir%20telekomunikaciju%20pletotes%20strategija.doc> prisijungimo data 2006-09-11

Lietuvos respublikos Vyriausybės patvirtintoje *Informacinės plėtros koncepcijoje* tarp informacinės visuomenės plėtros tikslų yra išskirtas „... išlyginti miesto ir kaimo ryšių IT infrastruktūros netolygumus, suteikti visiems šalies gyventojams vienodas galimybes naudotis IT socialinėmis ir visuomeninėmis reikmėmis...“⁸⁶

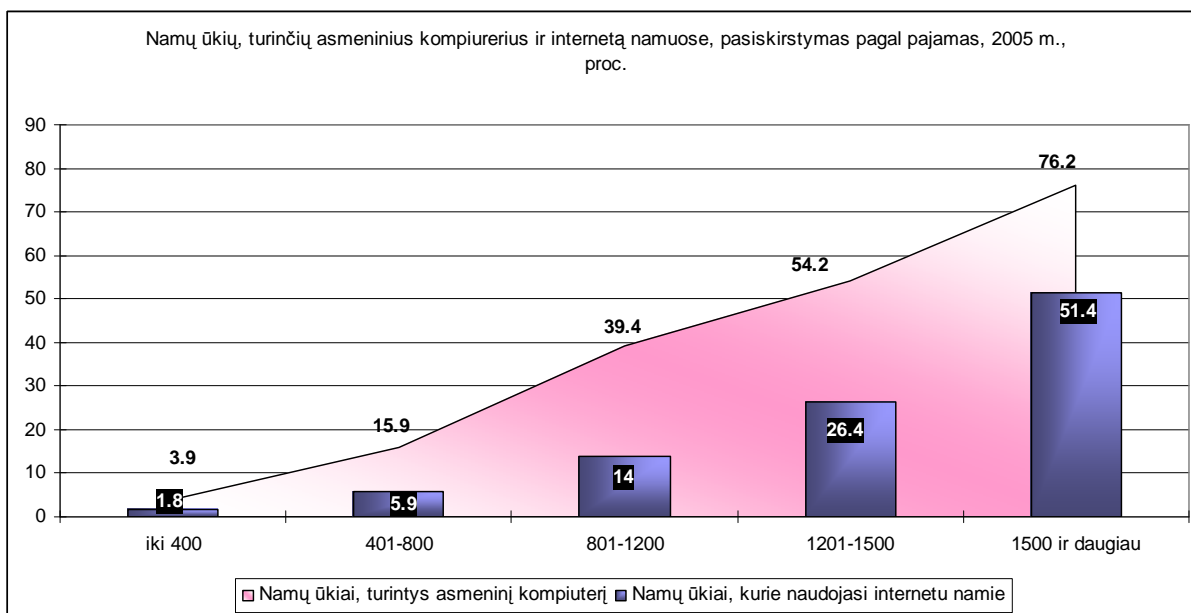
Tačiau pagrindinė problema išlieka tai, kad kaimo gyventojai iki dabar neturi normalios prieigos prie interneto. Didžiausias mūsų šalies interneto ryšio teikėjas AB "Lietuvos telekomas" dabartinis „TEO“ optinių linijų tinklais yra apraizgęs 189 seniūnijas. Tinklas apima didmiesčius ir rajonų centrus. Bet dar 250 seniūnijų lieka "už borto". Bendrovės teigimu, naujausiomis technologijomis aprūpinti seniūnijų centrus nepelninga. Dėl šios priežasties, vien tik dėl to, kad tai bus nepelninga, aplenkiami kai kurie miestų rajonai, o tai labai didina atotrūkį nuo miestų. Kalbant apie internetą didžiuosiuose miestuose tiesiog vyksta kova tarp interneto tiekėjų. Kiekvienas tiekėjas nori užsiimti vis didesnę rajoną (kuo didesnis rajonas, tuo daugiau klientų, todėl ir pelnas didesnis). Pastačius naują namą jau iki jo iš karto su kitomis komunikacijomis atvedamas interneto prisijungimo laidas. Mažesniuose miesteliuose ar rajonuose to nėra. Internetą tiekiančios įmonės apskaičiuoja, ar apsimoka jiems tiesti laidus, ar koku kitu būdu tiekti internetą ir jei tik skaičiavimai pasirodo teigiami pradedama mąstyti apie projekto įgyvendinimą.

Iš kitos pusės, ir patys žmonės ne visad yra suinteresuoti namuose turėti internetą, taigi, dėl vieno vartotojo neapsimoka vesti kabelį į namą, kuriame bus tik vienas vartotojas.

Kitas labai svarbus dalykas yra miestų ir rajonų žmonių pajamos. Aišku negalima tvirtinti, kad jei žmogus gyvena rajone, jo gaunamos pajamos yra mažesnės. Tačiau tokia prielaida yra. Juk didžiuosiuose miestuose žmonių atlyginimai didesni negu rajonuose ir kaimuose. Tai galėtų būti viena iš priežasčių, kodėl rajonuose informacinių technologijų plėtra yra silpnesnė. Žmonės gaudami mažesnes pajamas negali sau leisti įsigyti modernių naujų kompiuterių, nes jiems reikalingi ir kiti reikalingesni dalykai. Be to, rajonuose gyvenančių žmonių vaikai gauna prastesnius kompiuterius (atsižvelgiant į tėvų pajamas), o tai irgi mažina informacinių technologijų plėtrą.

Namų ūkiuose esančių asmeninių kompiuterių ir interneto taškų priklausomybė pagal pajamas pateikta 20 paveiksle.

⁸⁶ Sauliūnas D. Informacinių technologijų teisė. – V.: NVO Teisės institutas. 2004, p. 50- 51

20 pav. Namų ūkių, turinčių asmeninius kompiuterius ir internetą, pasiskirstymas pagal gaunamas pajamas.⁸⁷

Be to, rajonuose ir kaimuose neretai bijoma naujovių, o šiuo atžvilgiu kompiuteris taip pat yra naujovė.

Dar vienas veiksnys, įtakojantis didelį atotrūkį tarp miestų ir rajonų IT plėtros, yra žinių trūkumas. Siekiama užtikrinti Lietuvos gyventojams galimybę įgyti žinių, įgūdžių ir kvalifikaciją, kurie leistų, pasinaudojus ryšių ir informatikos technologijų pranašumais, lanksčiau prisitaikyti prie greitai kintančių gyvenimo ir darbo sąlygų: užtikrinti laisvą prieigą prie informacijos; plėtoti lavinimosi visą gyvenimą galimybes; įgyvendinti šalies gyventojų teisę į greitą, saugų ir pigų internetą.

Mažinant socialinės, turinės, geografinės ir kt. padėties sąlygojamas skirtingas šiuolaikinių informacinių technologijų panaudojimo galimybes, siekiama:

- šalinti miesto ir kaimo informacinių technologijų infrastruktūros netolygumus suteikiant visiems šalies gyventojams vienodas galimybes naudoti informacines technologijas asmeninėms ir visuomeninėms reikmėms;
- kurti viešus interneto prieigos taškus; sudaryti bibliotekų skaitytojams galimybes naudotis informacijos ištekliais internetu; plėtoti nuotolinio darbo, persikvalifikavimo ir įsidarbinimo galimybes;
- plėtoti neįgalių žmonių ar žmonių, turinčių ypatingų poreikių, įsitraukimo į informacinę visuomenę programas, panaudojant informacinių technologijų galimybes: užtikrinti

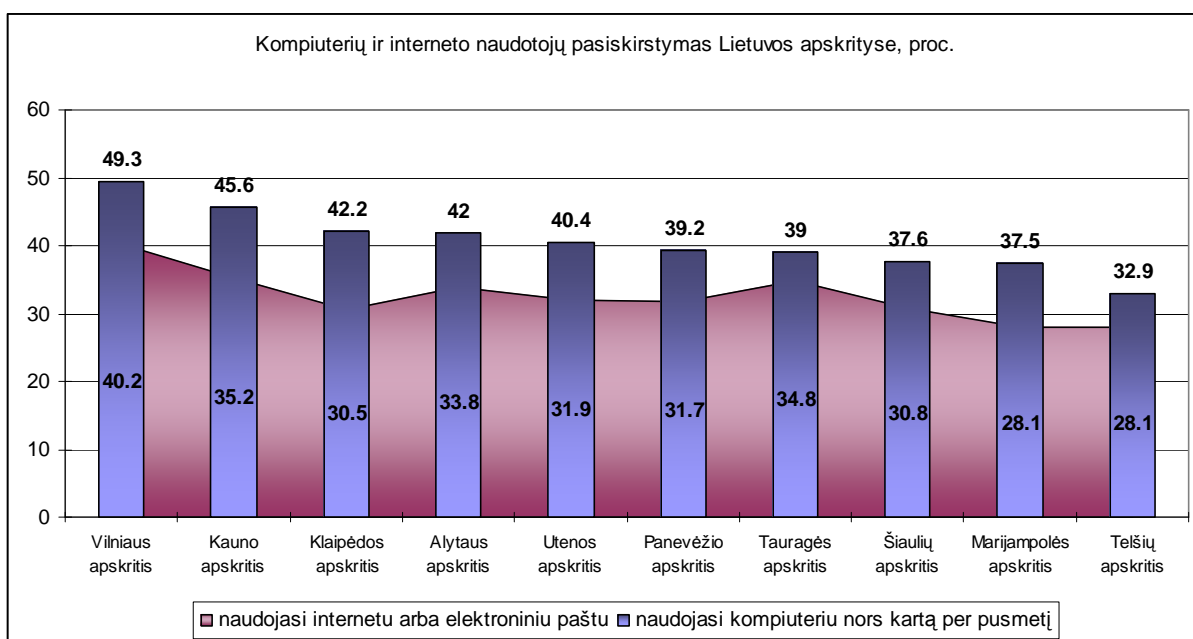
⁸⁷ Informacinės technologijos Lietuvoje 2005.- V.: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2006

informacinės aplinkos pritaikymą neįgaliesiems.

Informacinės visuomenės tolygi plėtra yra viena svarbiausių sėkmingo šalies vystymosi prielaidų, tuo tarpu Lietuvoje matyti ženklūs skirtumai tarp miestų ir kaimo vietovių pagal svarbiausius informacinės visuomenės plėtros rodiklius.

Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės užsakymu 2005 m. gegužės – birželio mėnesiais „TNS Gallup“ atliko informacinės visuomenės plėtros Lietuvos regionuose tyrimą, kurio metu buvo įvertinti pagrindiniai kompiuterių ir interneto naudojimo rodikliai 10 šalies apskričių.

Kompiuterių ir interneto vartotojų pasiskirstymas pagal apskritis pateiktas 21 pav.

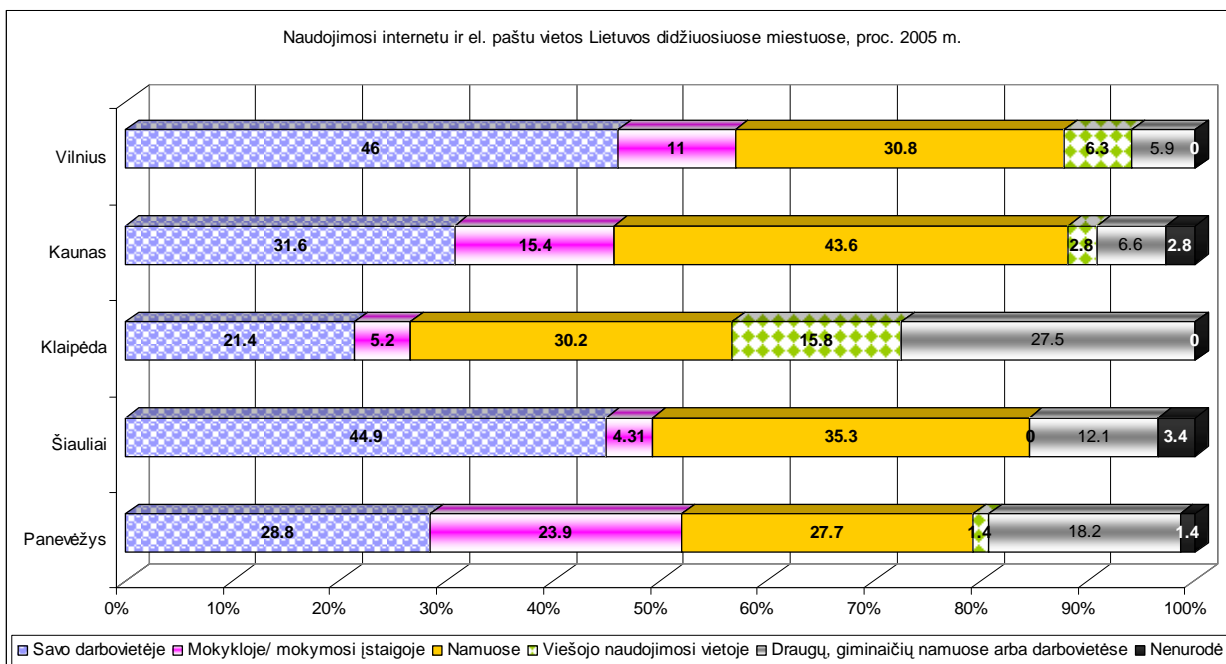
21 pav Kompiuterių ir interneto vartotojų pasiskirstymas pagal apskritis.⁸⁸

Tyrimo duomenimis, kompiuteriu daugiausia naudojami Vilniaus apskrities gyventojai (49,3 proc.), tuo tarpu mažiausiai – Telšių apskrityje (32,9 proc.). Panašios tendencijos išlieka ir tarp naudojančių internetą arba elektroninį paštą: Vilniaus apskrityje – daugiausia (40,2 proc.), Telšių apskrityje – mažiausia (28,1 proc.) naudotojų.

Internetu/el. paštu vidutiniškai daugiau naudojami vyrai – 35,9 proc., kiek mažiau moterų – 32,8 proc. Moterys vyrus lenkia tik Kauno ir Alytaus apskrityse.

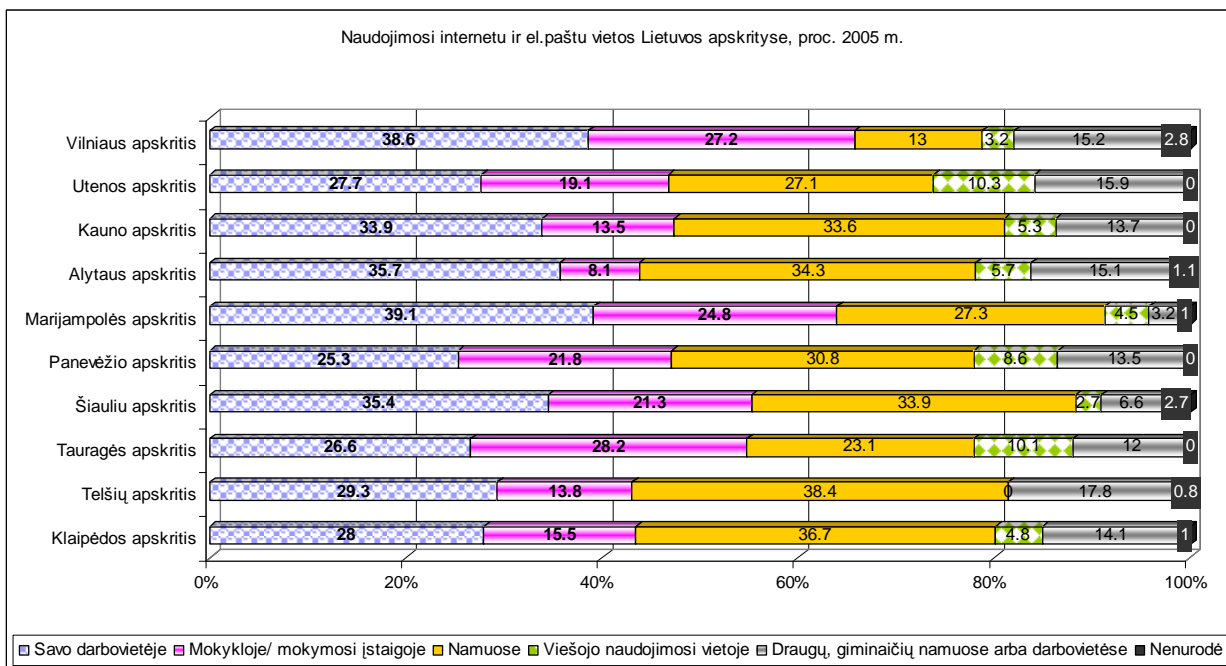
Naudojimosi internetu ir el.paštu vietos Lietuvos didžiuosiuose miestuose ir rajonuose pateikti 22 ir 23 paveiksluose.

⁸⁸: TNS Gallup http://www.tns-gallup.lt/lt/disp.php/lt_surveys/lt_surveys_85?ref=/lt/disp.php/lt_surveys?filterby=lt_surveys_grp8&subm=OK
Prisijungimo data2006-09-10

22 pav. Naudojimosi internetu ir el.paštu Lietuvos didžiuosiuose miestuose, proc., 2005 m.⁸⁹

Didžiuosiuose miestuose populiariausiose interneto ir el.pašto naudojimosi vietoje yra darbovietės ir namai.

23 pav. Naudojimosi internetu ir el.paštu Lietuvos apskrityse, proc., 2005 m.⁹⁰

Lietuvos apskrityse tendencijos išlieka panašios, tik dar išryškėja ir interneto bei el. pašto naudojimas mokymo įstaigose ir draugų/giminaičių namuose ar darbovietėse.

⁸⁹ Sudaryta autoriaus remiantis TNS Galup http://www.tns-gallup.lt/lt/disp.php/lt_surveys/lt_surveys_85?ref=/lt/disp.php/lt_surveys?filterby=lt_surveys_grp8&subm=OK. Prisijungimo data 2006-09-10
⁹⁰ Ten pat

3.2. Projektai kuriais siekiama sumažinti IT plėtros skirtumus

Dėl menkų galimybių bendrauti tarpusavyje ir su likusia Lietuvos visuomenės dalimi kaimo žmonėms sunku dalyvauti ir Lietuvos visuomeniniame gyvenime, svarstant, pavyzdžiui, švietimo, ūkio plėtros, socialinius, sveikatos apsaugos klausimus. Informacinių technologijų galimybės, įvaldžius keletą viešųjų ryšių elementų, gali puikiai padėti mažinti atotrūkį tarp Lietuvos miestų, kaimų ir rajonų. Tai suprasdamos Lietuvos institucijos ir visuomeninės organizacijos per pastaruosius ketverius metus įgyvendino nemažai programų, projektų ir konkursų.

2002-ųjų gegužės mėnesį sukurtas aljansas "*Langas į ateitį*"⁹¹, kurio tikslas skatinti interneto naudojimą Lietuvoje ir tokiu būdu kelti šalies gyventojų gyvenimo lygį. Projekto iniciatoriai siekė, kad bendromis verslo ir valdžios pastangomis skatinama interneto plėtra per 3 metus leistų pasiekti Europos Sąjungos interneto skverbties vidurkį. "*Langas į ateitį*" savo jėgomis pirmaisiais veiklos metais įvairiose šalies vietose kartu su savivaldybėmis įsteigė septyniasdešimt viešųjų interneto centrų.

Vėliau prie šios organizacijos prisijungė ir Vidaus reikalų ministerija - ji įsteigė 100 viešųjų interneto prieigos centrų, dauguma jų - kaimo vietovėse. Verslo iniciatyvos "*Langas į ateitį*" jėgomis Lietuvoje per trejus metus įsteigti 175 interneto prieigos centrai. O nuo 2006 metų birželio 1 d. visoje Lietuvoje pradėjo veikti dar 300 naujų viešųjų interneto prieigos taškų (VIPT).

Taip buvo užbaigtas pirmasis pagal Europos Sąjungos "Phare" programą finansuojamas socialinės-ekonominės sanglaudos projekto "*Viešųjų interneto prieigos taškų steigimas kaimiškose vietovėse*" (VIPT) etapas, kuris buvo pradėtas dar 2003 m.. Interneto prieigos taškų steigimo kaimo vietovėse projektui numatoma skirti 3,15 mln. € ir per 18 mėnesių buvo numatyta įsteigti 300 viešų interneto prieigos taškų⁹².

Projektas „*Informacinių technologijų prieigos taškai kaimo vietovėse*“ orientuotas į kaimo vietas, kuriose yra prastai išvystyta telekomunikacijų infrastruktūra ir tai darys įtaką mažinant skaitmeninį sklaidą, o kaimo vietovėse, kur šiuo metu interneto paslaugų teikėjai nėra suinteresuoti investuoti į telekomunikacijų bei interneto infrastruktūros gerinimą, bus sudarytos sąlygos visiems kaimo gyventojams nemokamai naudotis interneto paslaugomis.

2003-iaisiais metais vykdytas konkursas „*Žingsniai skaitmeninių bendruomenių Lietuvoje link*“⁹³ sulaukė didžiausio susidomėjimo. Konkursas *Žingsniai skaitmeninių bendruomenių*

⁹¹ Degutis G. IT ir internetas kiekvienoje troboje - fantastika ar geras planas? Prisijungimo laikas 2006 11 17

⁹² Valstybė šalies kaimuose ketina įrengti per 300 viešųjų interneto prieigos taškų
<http://www.bendruomenes.lt/news.php?strid=11791&id=3615>. Prisijungimo laikas 2006 11 17

⁹³ Konkurso „Žingsniai skaitmeninių bendruomenių Lietuvoje link“ rezultatai
<http://www.bendruomenes.lt/news.php?strid=11791&id=10061>. Prisijungimo laikas 2006 11 17

Lietuvoje link” siekė paskatinti bendruomenes Lietuvos kaimiškuose regionuose aktyviau naudotis kompiuterių ir interneto taikymo galimybėmis, padėti šioms bendruomenėms integruoti šias galimybes į savo veiklą ekonominių, socialinių ir kultūros problemų sprendimui, bendravimo su kitomis bendruomenėmis ir valdžia pagerinimui.

Informacinės visuomenės plėtros komitetas (IVPK) 2003 m. spalio mėn. pradėjo visuomenės informavimo kampaniją *“Pradėjau”*.⁹⁴ Kampanija siekiama skatinti kompiuteriais ir internetu nesinaudojančius žmones pradėti jais naudotis, o tuos, kurie naudojami – informuoti apie esamas informacinės visuomenės galimybes, griauti neigiamus su jomis susijusius mitus.

Tais pačiais metais (2003) Lietuvos mokslo ir studijų kompiuterių tinklas LITNET rengė projektą *Kaimiškųjų vietovių plačiajuostis kompiuterių tinklas - RAIN* (Rural Area Interconnection to the Educational Broadband IT Network), kurio įgyvendinimui numatoma pasitelkti Europos Sąjungos Struktūrinių fondų lėšas.⁹⁵ Projekto *Kaimiškųjų vietovių plačiajuostis kompiuterių tinklas - RAIN* tikslas - sukurti kaimiškųjų vietovių gyventojams, kurių vietovės nėra patrauklios komerciniams interneto paslaugų teikėjams, modernaus plačiajuosčio kompiuterių tinklo infrastruktūrą, leidžiančią patogiai naudotis visomis interneto, kompiuterių tinklų galimybėmis. Iki 2007-2008 metų⁹⁶ atokiausius Lietuvos kampelius turėtų apraizgyti modernūs, didelės spartos duomenų perdavimo tinklai. Taigi šiuo tinklu siekiama sukurti didelės spartos duomenų perdavimo tinklą, kuris leistų kaimiškųjų vietovių gyventojams pasinaudoti šiuolaikinėmis komunikacijų technologijomis, sudarytų galimybes dirbti įvairesnius darbus, užsiimti verslu bei paspartinti tokių vietovių ekonominį augimą.

2006 m. kovo mėn. 28 d. pasirašyta paramos sutartis projekto *RAIN2*⁹⁷ galimybių studijai ir investicinio projekto dokumentacijai parengti. *RAIN2* yra projekto „*Kaimiškųjų vietovių informacinių technologijų plačiajuosčio tinklo RAIN*“, kuris jau pradėtas įgyvendinti nuo 2005 m. rugsėjo 13 d., tąsa, kurio tikslas:

- išplėtoti plačiajuosčio interneto RAIN infrastruktūrą kaimiškose seniūnijų teritorijose;
- prijungti prie plačiajuosčio interneto RAIN kaimiškųjų vietovių valstybės, savivaldos, švietimo, sveikatos apsaugos, viešo administravimo įstaigas, bibliotekas;
- sudaryti sąlygas prisijungti prie plačiajuosčio tinklo RAIN verslo įmonėms, kaimiškųjų vietovių bendrijoms ir pavieniams gyventojams.

2006 m. pabaigoje, Lietuvoje iš viso įsteigta apie 700 VIPT, kuriuose Lietuvos gyventojai gali nemokamai naudotis internetu. Šiuo metu vyksta antrasis minėtos "Phare"

⁹⁴ Skaitmeninį raštingumą skatins akcija "Pradėjau" <http://www.bendruomenes.lt/news.php?strid=11791&id=8077>. Prisijungimo laikas 2006 11 17.

⁹⁵ Skubus pranešimas - naujos galimybės kaimui - projekto rengėjai prašo Jūsų pritarimo http://www.bendruomenes.lt/news.php?Strid=11791&id=57562003_05_07 Prisijungimo laikas 2006 11 17

⁹⁶ Lietuvos kaimo prijungimas prie plačiajuosčio akademinio tinklo kainuos 86,32 mln. litų <http://www.bendruomenes.lt/news.php?strid=11791&id=14109>. Prisijungimo laikas 2006 11 17

⁹⁷ Pasirašyta paramos sutartis projekto RAIN2 galimybių studijai parengti Prisijungimo laikas 2006 11 27

programos etapas - vadinamasis *tūkstančio interneto prieigos taškų projektas*. Kiekviename viešajame interneto prieigos taške įrengta iki penkių kompiuterizuotų darbo vietų su prieiga prie interneto. ES "Phare" programos lėšos panaudotos techninei įrangai, baldams įsigyti, interneto ryšiui įrengti bei paslaugoms teikti (spausdintuvų popieriui ir kasetėms, komunalinių paslaugų mokesčiams) vykdant projektą. Taip pat iš projektui skirtų lėšų 18 mėnesių bus mokama už interneto ryšį.

Poreikis kompiuteriams ir internetui rajonuose ir kaimuose yra neabejotinas. Tai liudija aktyvus kaimo žmonių dalyvavimas įvairiausių konkursuose, per kuriuos teikiama parama kompiuteriams įsigyti, viešiesiems interneto prieigos centrams kurti, kompiuteriniam raštingumui ugdyti. Informacinių technologijų nauda kaimo žmogui pasireiškia:⁹⁸

- *kompiuteriai ir internetas yra priemonė naudotis paslaugomis*. Pvz., kaimo žmogus, prireikus savivaldybės paslaugų, interneto svetainėje gali sužinoti, į ką kreiptis, kada jį gali priimti, kokius dokumentus reikia pasiruošti, naudotis bankų elektroninėmis paslaugomis. Visais šiais atvejais žmonės yra klientai - jiems teikiamos paslaugos - jie jomis naudojasi. Pasinaudoti elektroninėmis paslaugomis gali kiekvienas, turintis interneto prieigą ir elementarų kompiuterinį raštingumą. Būtent tokį naudojimąsi internetu ir kompiuteriais šiuo metu labiausiai **skatina valdžia ir verslas**.

- *informacinių technologijų galimybės yra instrumentas kūrybinei, produktyviai veiklai*. Tokiu atveju kaimo žmogus pats teikia internetu informaciją ir paslaugas, naudoja kompiuterius ir internetą bendradarbiavimo bei partnerystės tinklams megzti, panaudoja kompiuterių ir interneto galimybes įprastinių ar naujų veiklų efektyvumui gerinti. Tos veiklos gali būti ekonominės, socialinės, kultūrinės, pilietinės.

Pasitelkus informacines technologijas:⁹⁹

- kaimo žmonės tampa geriau **informuoti**,
- sustiprėja kaimiškųjų bendruomenių **ryšiai**,
- atsiranda daugiau galimybių **bendradarbiauti**,
- kaimiškosios bendruomenės tampa **atviresnėmis** ir **žinomesnėmis**,
- kaimo bendruomenės geriau **atstovaujamos**,
- atsiranda geresnės galimybės **lavintis**,
- sustiprėja ir išsiplečia bendruomenių **veikla**.

⁹⁸ Interviu su Kęstučiu Juškevičiumi: Kodėl Lietuvos kaimui reikia interneto

<http://www.bendruomenes.lt/news.php?strid=11791&id=8262>. Prisijungimo laikas 2006 11 17

⁹⁹ Pastebima ženkliai informacijos ir ryšių technologijų plėtra. Prisijungimo laikas 2006 11 17

3.3. Elektroninių paslaugų Lietuvos miestuose ir rajonuose tyrimas

3.3.1. Lietuvos miestų ir rajonų elektroninių paslaugų pasiūlos tyrimo aprašymas

Problemos aprašymas

Darbo pirmoje dalyje buvo nustatyta viešojo sektoriaus svarba kiekvienos šalies tiek ekonomikai, tiek ir kitoms veikloms. Kadangi viešosios paslaugos skirtos kiekvienam gyventojui ir yra išlaikomos iš piliečių mokamų mokesčių, tad kiekvienas yra suinteresuotas tų paslaugų pigumu ir prieinamumu. Pastarąjį dešimtmetį gyvenimo tempą didina informacinių technologijų plėtra ir pritaikomumas skirtingose srityse, tad svarbus tampa ir viešųjų paslaugų perkėlimas į elektroninę terpę.

Darbo antroje dalyje buvo išnagrinėti informacinių technologijų paplitimo skirtumai Lietuvos miestuose ir rajonuose. Tas atotrūkis yra nemenkas, tačiau informacinės technologijos provincijoje yra gal net reikalingesnės nei miestuose. Valstybė, žinodama šias problemas inicijavo keletą projektų, kurių tikslas plėsti informacines technologijas šiuose regionuose.

Tyrimu siekiama ištirti ir nustatyti savivaldybių teikiamų elektroninių paslaugų atitikimą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. patvirtintai Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijai, pagal kurią numatoma, kad „<...> viešosios paslaugos į internetą bus perkeliamos laipsniškai – nuo informacinio pobūdžio paslaugų iki visiško interaktyvumo <...>“¹⁰⁰

Tyrimo objektas

Miestų ir rajonų savivaldybių elektroniniuose puslapiuose teikiamų elektroninių paslaugų atitikimas 4 brandos fazėms nuo informacinio pobūdžio iki visiško interaktyvumo.

Tyrimo tikslas

Nustatyti ir palyginti pasirinktų Lietuvos miestų ir rajonų savivaldybių teikiamas elektronines paslaugas ir jų lygius.

Tyrimo uždaviniai:

- Įvertinti pasirinktų Lietuvos miestų savivaldybių elektroninių paslaugų atitikimą 4 lygiams.
- Įvertinti pasirinktų Lietuvos rajonų savivaldybių elektroninių paslaugų atitikimą 4 lygiams.

¹⁰⁰ Dėl viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos patvirtinimo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 488, 2004 04 28 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=285917&p_query=&p_tr2= Prisijungimo laikas: 2006 11 10

- Palyginti Lietuvos miestų ir rajonų savivaldybių elektroninių paslaugų kokybę.
- Gautus duomenis palyginti su 2004 m. atliktu analogišku tyrimu.
- Nustatyti priežastis, įtakojušius šiuos pasikeitimus ir skirtumus.

Tyrimo metodai

- Analizės ir sintezės metodai
- Stebėjimo metodas
- Duomenų analizės metodas
- Apibendrinimo metodas
- Lyginimo metodas

Tyrimo aprašymas

Siekiant išsiaiškinti elektroninių paslaugų paplitimą Lietuvos miestuose ir rajonuose, pasirinkti 10 didžiausių Lietuvos miestų (pagal gyventojų skaičių) ir 15 rajonų, kurie pasirinkti pagal didžiausius miestus ir tuos, kurie yra periferijoje.

Tyrimo etapai:

1. Savivaldybių, turinčių interneto svetaines ir teikiančių elektronines paslaugas, sąrašo tikslinimas.
2. Vertinimo kriterijų sąrašo, kuriems turi atitikti elektroninės paslaugos, išskyrimas ir tyrimui lentelės sudarymas.
3. Tyrimo atlikimas, remiantis nustatytais vertinimo kriterijais.
4. Gautų Lietuvos miestų ir rajonų savivaldybių elektroninių paslaugų tyrimų duomenų palyginimas.
5. Atlikto tyrimo rezultatų palyginimas su 2004 m. atliktu panašiu tyrimu.

Tyrimo kriterijai pateikti 1 lentelėje (ir 7 paveiksle).

1 lentelė. Matavimo lygiai.

Matavimo lygiai	Kriterijai	Procentai	Paiškinimas
0	Informacija neteikiama	0	
1	Informacija publikuojama on-line	25	Internete pateikiama informacija būtina pradėti paslaugos gavimo procedūrą
2	Sąveika (formų atsiuntimas)	50	Sąveika: atsisiųsti ar atsispausdinti pritaikytas formos, reikalingos pradėti paslaugos gavimo procedūrą
3	Dvipusis interaktyvumas (formų apdorojimas, įskaitant autentifikavimą)	75	Dvipusė sąveika: internete pateikiamos elektroninės formos, kurias pildant pradedama paslaugos gavimo procedūra
4	Transakcijos vyksta internetu, įskaitant pristatymą ir apmokėjimą	100	Transakcija: galimybė elektroniniu būdu visiškai įvykdyti procedūras ir gauti paslaugą (pvz. sprendimą, pažymą, apmokėjimą)

Tyrimo imtis:

Lietuvos apskritys ir rajonai pateikti Priede Nr.12. Tyrimui pasirinkti 10 didžiausių Lietuvos miestų pagal gyventojų skaičių (Priedas Nr. 13) ir 16 rajonų, kurie pasirinkti pagal didžiausius miestus ir pagal periferiją.

3.3.2. Lietuvos miestų ir rajonų elektroninių paslaugų tyrimo rezultatai

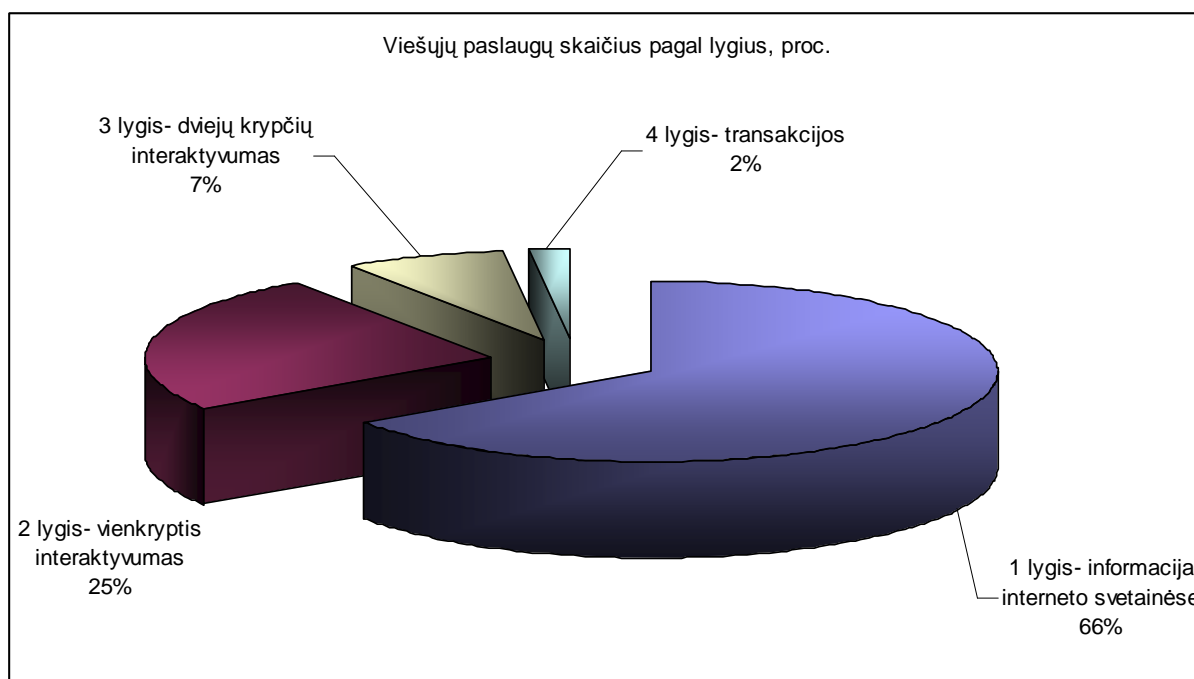
Tiriamos savivaldybių interneto svetainėse teikiamos elektroninės viešosios paslaugos. *Elektroninė viešoji paslauga* – paslauga, suteikianti asmeniui galimybę jo buvimo vietoje skaitmeniniu pavidalu viešaisiais kompiuterių bei telekomunikacijų tinklais atlikti jo poreikius tenkinančias įvairias procedūras ir gauti viešąją informaciją. (IVPK prie LRV). Elektroninė viešoji paslauga nustatyta kaip paslauga, suteikianti asmeniui galimybę jo buvimo vietoje skaitmeniniu pavidalu viešaisiais kompiuterių tinklais atlikti jo poreikius tenkinančias įvairias procedūras ir gauti informaciją.

Elektroninių viešųjų paslaugų modeliai yra šie:

- Paslaugos gyventojams (S2C);
- Paslaugos verslui (S2B);
- Paslaugos valdžiai (S2G).

Elektroninės viešosios paslaugos gali būti teikiamos internetu ir telekomunikacijų tinklais.

Viešųjų paslaugų perkėlimas į internetą apima 4 brandos fazes (žr. 1 lentelė). Lietuvoje bendras viešųjų elektroninių paslaugų skaičius siekia 548, o jų pasiskirstymas pagal lygius pavaizduotas 22 paveiksle.

22 pav. Viešųjų elektroninių paslaugų pasiskirstymas pagal lygius, proc.¹⁰¹

¹⁰¹ Viešųjų paslaugų skaičius pagal lygius <http://www.evaldzia.lt/govgate/statistics.doc>, 2006

Kaip matyti iš 22 paveikslo, 2/3 visų elektroninių viešųjų paslaugų yra tik pirmajame lygyje. 3 ir 4 lygio paslaugos nesudaro ir 1/10.

Siekiant išsiaiškinti, kaip tolygiai informacinės technologijos, o tuo pačiu ir viešosios elektroninės paslaugos, plinta miestuose ir rajonuose, atliktas tyrimas, kurio tikslas pasirinkus kelias miestų ir rajonų savivaldybes, įvertinti jų teikiamas elektronines paslaugas. Tiriama Lietuvos miestai ir rajonai pateikti 2 lentelėje.

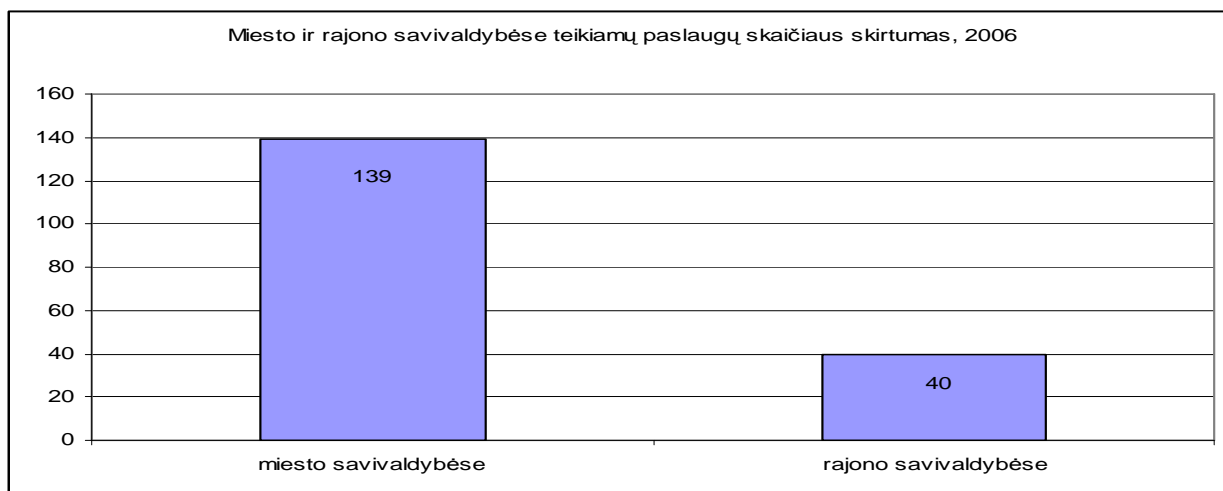
2 lentelė. Lietuvos miestų ir rajonų, pasirinktų tirti elektroninėms paslaugoms, sąrašas.

Tiriami miestai	Tiriami rajonai	
Vilniaus,	Vilniaus,	Zarasų
Kauno	Kauno	Plungės
Klaipėdos	Klaipėdos	Telšių
Šiaulių	Šiaulių	Skuodo
Panevėžio	Panevėžio	Utenos
Alytaus	Alytaus	Jonavos
	Švenčionių	Mažeikių
	Šalčininkų	Joniškio

14, 15, 16 prieduose pateikiami nagrinėjamų Lietuvos miestų savivaldybių viešųjų elektroninių paslaugų *tyrimo rezultatai pagal lygius, pagal paslaugų skaičių bei pagal paslaugų skirtų verslui ir piliečiams, skaičių.*

Atitinkamai **17, 18 ir 19 prieduose** nagrinėjamų Lietuvos rajonų savivaldybių viešųjų elektroninių paslaugų *tyrimo rezultatai pagal lygius, pagal paslaugų skaičių bei pagal paslaugų skirtų verslui ir piliečiams, skaičių.*

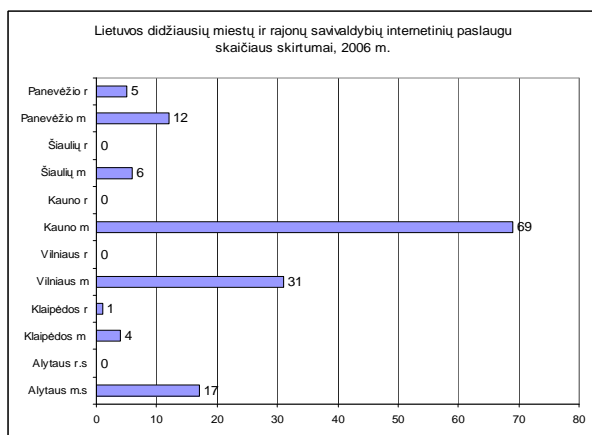
Nagrinėjamų miestų ir rajonų savivaldybės teikia 179 elektronines paslaugas, daugiausia jų yra Kauno miesto savivaldybėje, net 39 proc. visų nagrinėjamų miestų ir rajonų teikiamų viešųjų elektroninių paslaugų (žr. **20 priedą**). Miestų ir rajonų teikiamų viešųjų elektroninių paslaugų skaičius pateiktas 25 paveiksle, iš kurio matyti aiškus skirtumas tarp nagrinėjamų miestų ir rajonų.

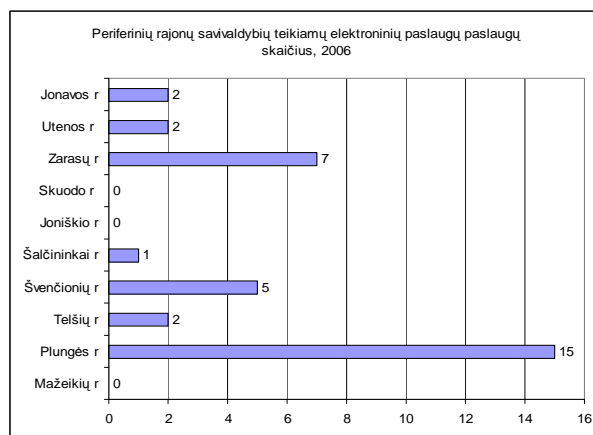
25 pav. Miestų ir rajonų savivaldybėse teikiamų paslaugų skaičiaus skirtumas.

Jei atskirai pažiūrėtume į miestų ir rajonų savivaldybių elektroninių paslaugų pritaikomumą, tai aiškiai matyti, kad lyderis, tarp didžiųjų miestų yra Kauno miestas, kurio teikiamos paslaugos sudaro 50 proc. nagrinėjamų miestų teikiamų viešųjų paslaugų (žr. **Priedas Nr. 21**), antroje vietoje- Vilnius ir Alytus (atitinkamai 22 ir 21 proc.), prasčiausia situacija yra Šiauliuose ir Klaipėdoje (atitinkamai 4 ir 3 proc.).

Nagrinėjant atskirai pasirinktus tyrimui rajonus, tai kaip bebūtų keista, daugiau nei 1/3 paslaugų siūlo Plungės rajonas (žr. **Priedas Nr. 22**), kiek mažiau Švenčionių ir Panevėžio rajonai (maždaug po 13 proc.). Įdomiausia, kad tarp neteikiančių elektroninių viešųjų paslaugų yra ir 4 (2/3 savivaldybėse) didžiųjų miestų rajonų savivaldybės (Vilniaus, Kauno, Alytaus ir Šiaulių), tuo tarpu periferiniuose rajonuose- tik trijose (1/3 savivaldybių) (žr. 26, 27 paveikslus).

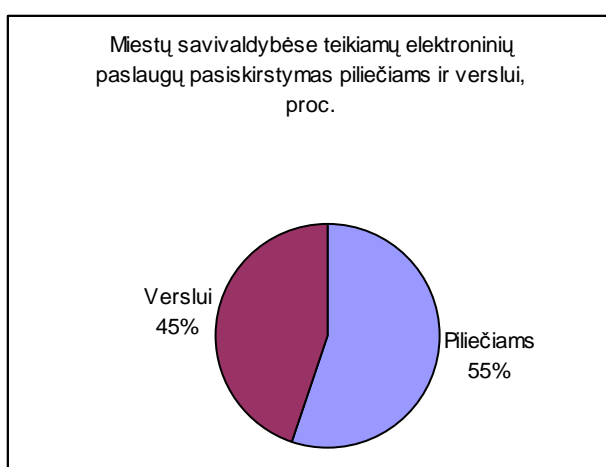
26 pav. Lietuvos didžiausių miestų ir jų rajonų savivaldybių teikiamų elektroninių paslaugų skaičius.

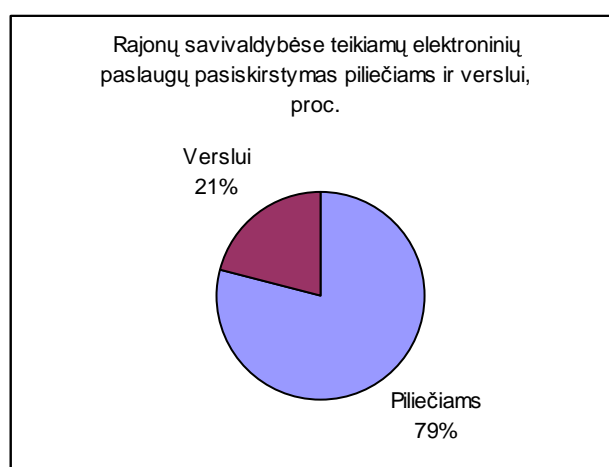
27 pav. Periferinių rajonų savivaldybių teikiamų elektroninių paslaugų skaičius.

Kaip jau buvo minėta, tyrinėjamų miestų ir rajonų savivaldybės teikia 179 viešąsias elektronines paslaugas, iš kurių 60 procentų yra skirtos piliečiams ir atitinkamai 40 proc. verslui. 28 ir 29 paveiksle pateikta viešųjų elektroninių paslaugų, skirtų piliečiams ir verslui, pasiskirstymas nagrinėjamuose miestuose ir rajonuose.

Iš šių paveikslų matyti, kad tiek nagrinėjamų miestų, tiek rajonų savivaldybėse didesnė dalis viešųjų elektroninių paslaugų yra skirtų piliečiams. Skirtumas tarp miestų ir rajonų būtų toks, kad miestų savivaldybėse viešųjų elektroninių paslaugų, skirtų piliečiams skaičius nedaug skiriasi nuo el. paslaugų skaičiaus, skirtų verslui, tuo tarpu rajonų savivaldybių beveik 4/5 viešųjų elektroninių paslaugų yra nukreiptų tenkinti piliečių interesus.

28 pav. Miestų savivaldybėse teikiamų viešųjų elektroninių paslaugų pasiskirstymas, proc.

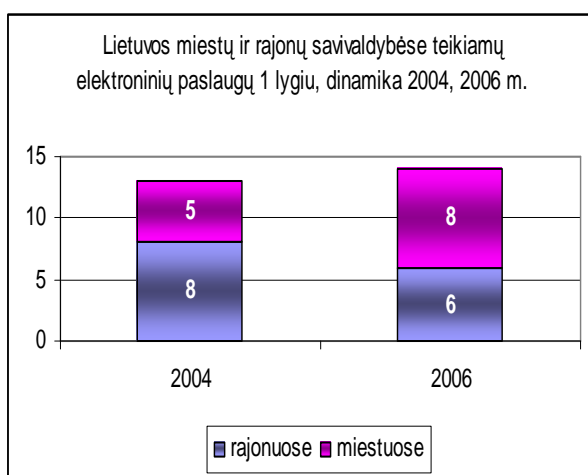
29 pav. Rajonų savivaldybėse teikiamų viešųjų elektroninių paslaugų pasiskirstymas, proc.

Kalbant tik apie miestų savivaldybes, visose yra teikiamos viešosios elektroninės paslaugos piliečiams (žr. **Priedą Nr. 23**) ir verslui (išskyrus Kauną, kur nėra viešųjų elektroninių paslaugų verslui). Be to, skirtingai negu bendrai tendencijai Alytuje ir Kaune daugiau paslaugų yra nukreipta į verslą, nei į piliečius. Didžiausi skirtumai tarp piliečiams ir verslui skirtų paslaugų skaičiaus yra Šiauliuose ir Panevėžyje (paslaugų skaičius skiriasi 5 kartus).

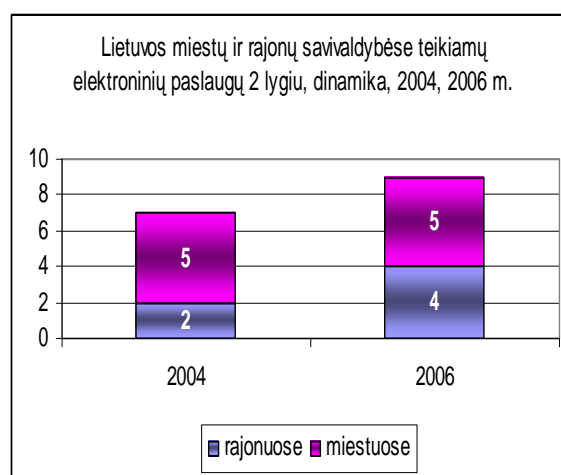
Nagrinėjant tik pasirinktų rajonų savivaldybių viešąsias elektrones paslaugas, 6 iš visų nėra teikiamos tokios paslaugos. Iš likusių (žr. **Priedą Nr. 24**), daugiausia viešųjų elektroninių paslaugų, skirtų piliečiams teikia Plungės ir Zarasų rajonai, o Klaipėdos, Švenčionių ir Panevėžio rajonai daugiau teikia verslui skirtas paslaugas.

Pagal 2004 m. atlikto tyrimo duomenis, iš nagrinėjamų miestų ir savivaldybių elektroninių paslaugų neteikė vieno miesto (Kauno) ir 6 rajonų savivaldybės (*Alytaus, Telšių, Joniškio, Skuodo, Kauno* ir *Utenos*). Autoriaus 2006 m. gruodžio mėnesio atlikto tyrimo duomenimis, *Alytaus, Joniškio, Skuodo, Kauno* rajonuose situacija nepakito, o Vilniaus, Mažeikių ir Šiaulių rajonuose pablogėjo - nebėra teikiamos. Visuose nagrinėjamuose miestuose yra teikiamos elektroninės paslaugos 1 lygiu.

30 pav. pateikta Lietuvos miestų ir rajonų savivaldybėse teikiamų viešųjų elektroninių paslaugų 1 lygiu dinamika 2004, 2006 m. Deja, bet reikia konstatuoti, kad nagrinėjamuose rajonuose tokių paslaugų sumažėjo (25 proc.), tačiau teigiama pusė ta, kad miestuose išaugo (60 proc.).

30 pav. Lietuvos miestų ir rajonų savivaldybėse teikiamų viešųjų elektroninių paslaugų 1 lygiu dinamika 2004, 2006 m.

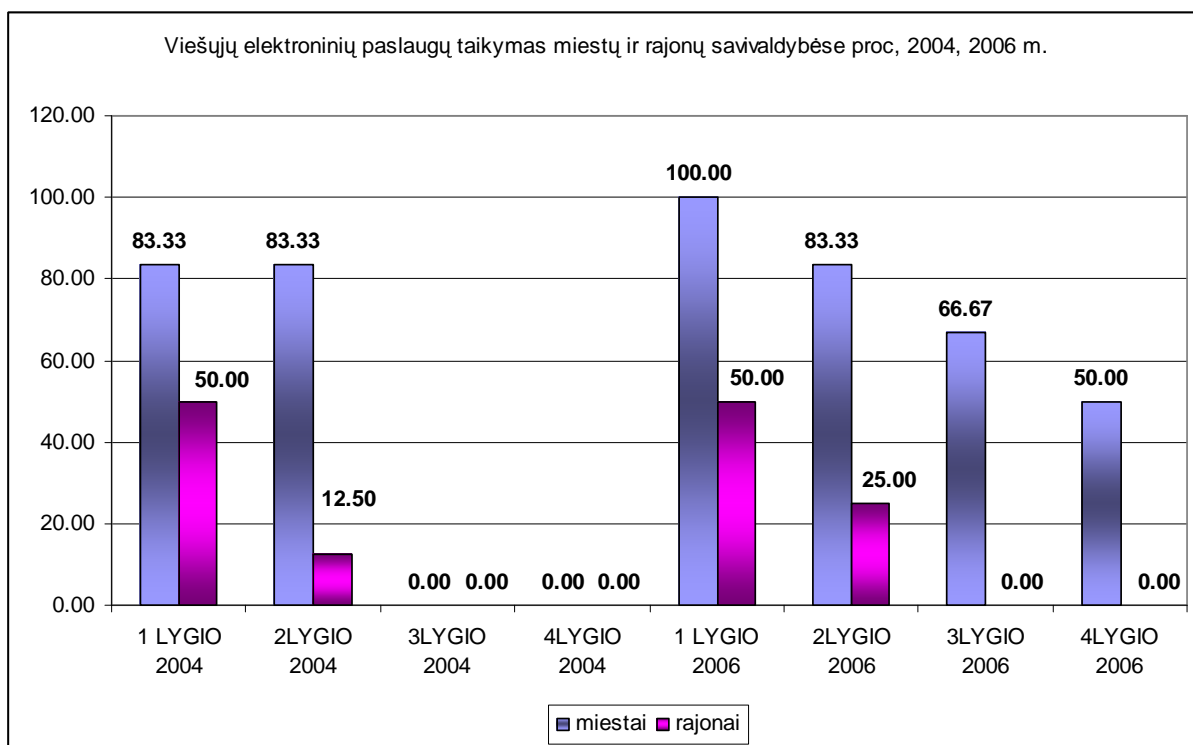

31 pav. Lietuvos miestų ir rajonų savivaldybėse teikiamų viešųjų elektroninių paslaugų 2 lygiu dinamika 2004, 2006 m.

2004 metais antro lygio elektronines paslaugas teikė tik nedidelė dalis miestų ir rajonų savivaldybių. Tuo tarpu 2006 m. 2 lygio elektronines paslaugas teikė visų nagrinėjamų miestų savivaldybės (išskyrus Šiaulių miesto, nors 2004 m. jos buvo) bei 4 rajonų savivaldybių (žr. 31 pav.).

Trečio lygio elektroninių paslaugų neteikė nei viena iš nagrinėjamų miestų ir rajonų savivaldybė 2004 m., tuo tarpu 2006 m. tokio lygio paslaugų jau atsirado, bet tik 4 miestuose (3 lygio), 3 miestuose (4 lygio).

Viešųjų elektroninių paslaugų taikymas miestų ir rajonų savivaldybėse 2004, 2006 m. proc. pateiktas 32 paveiksle.

32 pav. Viešųjų elektroninių paslaugų taikymas miestų ir rajonų savivaldybėse, proc. 2004, 2006 m.

Nagrinėjamuose didžiuosiuose miestuose 1 lygio paslaugų taikymas išaugo nuo 83,33 proc. (2004 m.) iki 100 proc. (2006 m.), tuo tarpu nagrinėjamuose rajonuose nepakito (tik pusėje nagrinėjamų savivaldybių yra pirmo lygio viešosios elektroninės paslaugos).

Antro lygio viešųjų elektroninių paslaugų miesto savivaldybėse procentas nepakito, tačiau antro lygio šių paslaugų diegimas rajonuose išsiplėtė du kartus ir dabar jau siekia 25 proc. nagrinėjamų rajonų savivaldybės teikia 2 lygio viešąsias administracines paslaugas.

Rajonų savivaldybėse nei trečio, nei ketvirto lygio šių paslaugų dar nėra, bet net 66,67 proc. nagrinėjamų miestų savivaldybių jau įdiegė 3 lygio viešąsias elektrones paslaugas, ir pusėje didžiųjų miestų savivaldybių jau įdiegtas ir ketvirtasis lygis (t.y. pasiektas visiškas interaktyvumas), nors dar prieš dvejus metus šių miestų savivaldybėse nebuvo nei 3, nei 4 lygio.

Tyrimo išvados

Svarbus informacinių technologijų plėtros Lietuvos miestuose ir rajonuose rodiklis - viešojo administravimo sektoriaus elektroninių paslaugų paplitimas Lietuvos miestuose ir rajonuose. Tyrimas buvo atliekamas siekiant išsiaiškinti atotrūkio mastą (kad tas atotrūkis egzistuoja įsitikinta nagrinėjant informacinių technologijų plėtrą Lietuvos miestuose ir rajonuose) tarp miesto ir rajonų savivaldybėse teikiamų viešųjų elektroninių paslaugų kiekio ir kokybės.

2006 m. bendras viešųjų elektroninių paslaugų Lietuvoje skaičius siekia 548, tačiau 2/3 visų elektroninių viešųjų paslaugų yra tik pirmajame lygyje, o 3 ir 4 lygio paslaugos kartu nesudaro ir 1/10. Šie rodikliai neturėtų tenkinti, nes siektina visas paslaugas taikyti 4 lygiu. Norint skatinti informacinių technologijų plėtrą Lietuvos miestuose ir rajonuose būtina valstybei parodyti pavyzdį ir kuo greičiau perkelti visas įmanomas paslaugas į elektroninę terpę ir teikti jas 4 lygiu.

Nagrinėjamų miestų ir rajonų savivaldybės teikia 179 viešąsias elektronines paslaugas. Iš pirmo žvilgsnio, aiškus skirtumas yra tarp nagrinėjamų miestų ir rajonų, daugiausia viešųjų elektroninių paslaugų yra Kauno miesto savivaldybėje (daugiau nei 1/3 visų nagrinėjamose savivaldybėse teikiamų elektroninių paslaugų). Be to, kaip ir buvo tikėtasi, geriausia situacija viešųjų elektroninių paslaugų srityje yra *didžiųjų miestų savivaldybėse*. Tačiau kai kurių rajonų savivaldybės nedaug atsilieka nuo didžiųjų miestų, pvz., Plungės rajono savivaldybėje teikiamų elektroninių paslaugų skaičius yra artimas Alytaus miesto, o lenkia Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestų savivaldybes.

Tarp nagrinėjamų atokiausių Lietuvos rajonų savivaldybių išsiskiria Zarasų ir Švenčionių rajonų savivaldybės, kurių teikiamų viešųjų elektroninių paslaugų skaičius lenkia arba yra artimas didžiųjų miestų (Klaipėda, Šiauliai) savivaldybių rodikliams.

Kalbant apie didžiųjų miestų rajonų savivaldybes pastebimos keistos tendencijos, nes iš 6 minėtų savivaldybių viešąsias elektronines paslaugas teikė tik Klaipėdos ir Panevėžio rajonų savivaldybės. Tuo tarpu lyginant su 2004 m. tokių buvo 4 (Klaipėdos, Vilniaus, Šiaulių ir Panevėžio).

Nagrinėjamų miestų ir rajonų savivaldybėse didesnė dalis viešųjų elektroninių paslaugų yra skirta piliečiams. Skirtumas tarp miestų ir rajonų būtų tas, kad miestų savivaldybėse viešųjų elektroninių paslaugų, skirtų piliečiams skaičius nedaug skiriasi nuo skaičiaus, skirtų verslui, tuo tarpu rajonų savivaldybės beveik 4/5 viešųjų elektroninių paslaugų yra nukreipta tenkinti piliečių

interesus. Tai paaiškinti būtų galima nebent tuo, kad ir įmonių rajonuose yra mažiau nei didžiuosiuose Lietuvos miestuose. Tačiau tai būtų priešprieša kitam pastebėjimui. Nagrinėjant tik apie miestų savivaldybes, tai visose yra teikiamos viešosios elektroninės paslaugos piliečiams ir verslui (išskyrus Klaipėdos miestą, kur nėra viešųjų elektroninių paslaugų verslui). Be to, skirtingai bendrai tendencijai, Alytuje ir Kaune daugiau paslaugų yra nukreipta į verslą, nei į piliečius. Didžiausi skirtumai tarp piliečiams ir verslui skirtų paslaugų skaičiaus yra Šiauliuose ir Panevėžyje (paslaugų skaičius skiriasi 5 kartus).

Nagrinėjamų didžiųjų miestų savivaldybėse 1 lygio viešųjų elektroninių paslaugų taikymas išaugo nuo 83,33 proc. (2004 m.) iki 100 proc. (2006 m.), tuo tarpu nagrinėjamuose rajonuose nepakito (iš viso tik pusėje nagrinėjamų savivaldybių yra bent pirmo lygio viešosios elektroninės paslaugos).

Antro lygio viešųjų elektroninių paslaugų miesto savivaldybėse procentas nepakito, tačiau antro lygio šių paslaugų diegimas rajonuose padidėjo du kartus ir dabar jau 25 proc. nagrinėjamų rajonų savivaldybės teikia 2 lygio viešąsias administracines paslaugas.

Rajonų savivaldybėse nei trečio, nei ketvirto lygio šių paslaugų dar nėra, bet net 66.67 proc. nagrinėjamų miestų savivaldybių jau įdiegė 3 lygio viešąsias elektronines paslaugas, ir pusėje didžiųjų miestų savivaldybių jau įdiegtas ir 4 lygis (t.y. pasiektas visiškas interaktyvumas), nors dar prieš dvejus metus šių miestų savivaldybėse nebuvo nei 3, nei 4 lygio viešųjų elektroninių paslaugų.

Taigi, nors viešųjų elektroninių paslaugų naudojimas savivaldybėse tobulėja ir plinta, tačiau net ne visų nagrinėjamų miestų savivaldybėse buvo įdiegtos 3 ir 4 lygio paslaugos, nekalbant apie rajonų savivaldybes, kuriose pastarųjų iš viso dar nėra.

Išvados ir pasiūlymai

1. Informacinės technologijos, jų plėtra ir pritaikomumas visais gyvenimo atvejais tampa suprantamas kiekvienam, todėl ir jų svarba jau nediskutuotina. Visos valstybės supranta, kad jų šalies gerovė didžia dalimi priklauso nuo tinkamo informacinių technologijų panaudojimo ir pritaikomumo. Žinių ekonomikos srityje, ES veikia nuosekliai, kuriami ir įgyvendinami *eEurope planai*, siekiant įgyvendinti Lisabonos strategiją, kuria siekiama sumažinti atotrūkį nuo JAV ir Japonijos informacinių technologijų srityje.
2. Europos Sąjungos naudojamos priemonės yra svarbios ir Lietuvai, nes visų pirma, Lietuva dar atsilieka pagal informacinių technologijų panaudojimą, be to įstojus į Europos Sąjungą naudojamos priemonės yra privalomos ir Lietuvai, kuriai dar būnant ES kandidate taikyta programa „*eEurope+*“, orientuota į ES šalis kandidates, kurios tikslas – padėti šalims kandidatėms lengviau integruotis į „*eEurope 2005*“ veiksmų planą.
3. Informacinės technologijos užkariauja svarbiausias ir praktiškai visas gyvenimo sritis, tampa dominuojančiomis, išstumdamos anksčiau naudotas technologijas. Taigi informacinių technologijų plėtros pasekmė- kintantis (tobulėjantis) ne tik kasdienis gyvenimas, bet ir visuomenės transformavimasis iš industrinės į informacinę (žinių) visuomenę.
4. Išsivysčiusiose šalyse jau pastebimos prisisotinimo tendencijos, tačiau iki to dar toli Azijai, Pietų Amerikai, Rytų ir Centrinei Europai, Afrikai, taip pat ir Lietuvai. Tyrimų duomenimis per ateinančius 5 metus interneto skvarba Centrinės ir Rytų Europos namų ūkiuose sparčiai augs. Lietuvoje prognozuojama 2010 m. pasiekti, kad 65 proc. gyventų turėtų internetinį ryšį.
5. Lietuvoje informacinės technologijos atsirado vėliau nei Europos Sąjungoje. 2001 m. Lietuvoje tiek kompiuterių, tiek interneto vartotojų buvo 5 kartus mažiau nei ES. Tačiau ES, skirtingai nei Lietuvoje, interneto vartotojų buvo daugiau nei kompiuterių (atitinkamai 31,4 ir 30,4 proc.). Todėl galima daryti išvadas, kad Lietuvoje ne visi kompiuterių turėtojai mokėjo, o gal ir turėjo galimybes naudotis internetu.
6. Vienas iš svarbiausių informacinės (žinių) visuomenės kūrimo prioritetų – siekti, kad visiems gyventojams (nepriklausomai nuo jų socioedukacinio statuso, gyvenamos vietos ar pan.) būtų sudarytos sąlygos šiuolaikinių informacinių technologijų sėkmingam naudojimui bei jų taikymui kasdieninėje veikloje.
7. Vienas svarbiausių šiuolaikinių valstybės uždavinių- sukurti vyriausybę, kuri dirbtų geriau ir kainuotų mažiau, o jos veikla būtų nukreipta į šalies gyventojų reikmes ir gerovę. Technologijų plėtra turi įtakos ir viešojo administravimo sektoriuje vykstantiems ženkliais pokyčiams. Pagal e. valdžios prieinamumą ir įmonių naudojamą e. valdžios paslaugomis, Lietuva nedaug kuo atsilieka nuo kitų ES šalių, o kai kurias ir lenkia. Tačiau

- pagal gyventojų naudojimąsi e. valdžios paslaugomis esame tarp atsiliekančių.
8. 2005 m. atlikto tyrimo duomenimis beveik trečdalis Lietuvos žmonių naudojami internetu ir tik 6,3 proc. naudojami viešojo administravimo sektoriaus teikiamomis paslaugomis internetu. Tik 5 proc., besikreipusių į valstybines institucijas 2005 m., tai padarė naudodami elektroninį paštą. Net tradiciniu paštu išsiųstų prašymų skaičius didesnis 2 punktais, nors realiai tai sudėtingesnė ilgiau laiko reikalaujanti ir kainuojanti procedūra. Tai didžia dalimi įtakoja tai, kad internetu dažniausiai naudojami jauni žmonės, o reikalų su viešojo administravimo sektoriumi dažniausia turi vyresni žmonės.
 9. 2005 m. praktiškai visos institucijos Lietuvoje turėjo internetinius puslapius (100 proc.), išskirti reikėtų teismus ir policijos komisariatus, iš kurių tik apie 16 proc. turėjo internetinius puslapius. Tam galėtų turėti įtakos šių institucijų veiklos specifika, tačiau vis tiek tai labai žemas procentas.
 10. Tik Lietuvos Respublikos Prezidentūra teikia viešąsias elektronines paslaugas 100 proc., likusiose institucijose internetinių paslaugų teikimas svyruoja apie 80 proc., bet nuolatos auga. Žemiausi šie rodikliai išlieka teismuose ir policijos komisariatuose (atitinkamai 23,6 ir 18,5 proc.), tai galima būtų taip pat aiškinti minėtų institucijų specifika, tačiau tai anaipol nepriartina šių institucijų teikiamų paslaugų arčiau visuomenės, o žinant visuomenės neigiamą nuomonę apie pastarąsias, galima būtų lanksčiau tenkinti vartotojų poreikius.
 11. Lietuvos viešojo administravimo institucijos vykdo daug priemonių, sudarančių sąlygas kurti skaidrią, veiksmingą, orientuotą į rezultatus ir tinkamą asmenų aptarnavimą viešojo administravimo sistemą, pagrįstą informacinėmis technologijomis. Lietuvoje bendras viešųjų elektroninių paslaugų skaičius siekia 548, 2/3 visų elektroninių viešųjų paslaugų yra tik pirmajame lygyje, o 3 ir 4 lygio paslaugos nesudaro ir 1/10.
 12. Svarbus informacinių technologijų plėtros Lietuvos miestuose ir rajonuose rodiklis - viešojo administravimo sektoriaus elektroninių paslaugų paplitimas Lietuvos miestuose ir rajonuose. Tiriamų miestų ir rajonų savivaldybėse teikiamos 179 viešosios elektroninės paslaugos. Iš pirmo žvilgsnio matyti, aiškus skirtumas yra tarp nagrinėjamų miestų ir rajonų, be to, kaip ir buvo tikėtasi, geriausia situacija viešųjų elektroninių paslaugų srityje yra didžiųjų miestų savivaldybėse.
 13. Kai kurių rajonų savivaldybės nedaug atsilieka nuo didžiųjų miestų, pvz., Plungės rajono savivaldybėje teikiamų elektroninių paslaugų skaičius yra artimas Alytaus miesto, o lenkia Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestų savivaldybes. O tarp nagrinėjamų atokiausių Lietuvos rajonų savivaldybių išsiskiria Zarasų ir Švenčionių rajonų savivaldybės, kurių teikiamų viešųjų elektroninių paslaugų skaičius lenkia arba yra artimas didžiųjų miestų (Klaipėda,

Šiauliai) savivaldybių rodikliams.

14. Kalbant apie didžiųjų miestų rajonų savivaldybes pastebimos keistos tendencijos, nes iš 6 minėtų savivaldybių viešąsias elektronines paslaugas teikė tik Klaipėdos ir Panevėžio rajonų savivaldybės. Tuo tarpu lyginant su 2004 m. tokių buvo 4 (Klaipėdos, Vilniaus, Šiaulių ir Panevėžio).
15. Nors viešųjų elektroninių paslaugų naudojimas savivaldybėse tobulėja ir plinta, tačiau net ne visų nagrinėjamų miestų savivaldybėse buvo įdiegtos 3 ir 4 lygio paslaugos, nekalbant apie rajonų savivaldybes, kuriose pastarųjų iš viso dar nėra. Siekiant teikti kokybiškas elektronines viešąsias paslaugas, valdžios institucijos privalo išspręsti techninius, finansinius, žinių arba žinojimo sunkumus.
16. Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad Lietuvoje išlieka gana didelių informacinių technologijų skirtumų tarp miestų ir rajonų. Galvojant apie ateitį, tai dabar reikia padėti pagrindus kaimo interneto plėtrai, kaimo skaitmenizacijai, tuo labiau, kad galima pasinaudoti ES pinigais. Jei tai pavyktų, galima būtų Lietuvą padaryti pavyzdžiu kitoms Centrinės ir Rytų Europos šalims. Vienas iš Lietuvos neįvertintų pranašumų yra tas, kad Lietuva yra nedidelė. Dėl to ji gali būti greita, judri ir priimti protingus sprendimus, kuriems įgyvendinti reikia nelabai didelių lėšų, be to turime kvalifikuotų žmonių.
17. Galiojanti klaidinga ir net stereotipiška nuostata, kad žmonėms kaimuose ir rajonuose, skirtingai nei gyvenantiems mieste, kompiuteris, o tuo labiau internetas, yra nereikalingas tikėtina išnyks. Pavyzdžiui, jau ir dabar dalis kaimo žmonių, užsiimančių kaimo turizmu, teikia informaciją internetu galimiems klientams. Po truputį tai pradeda daryti ir ekologinius produktus gaminantys ūkininkai. Vietinei apskaitai vykdyti vis dažniau iškyla įvairių kompiuterizuotų duomenų bazių poreikis. Internetas gali būti panaudotas grupiniam darbui rengiant didesnius projektus.
18. Būtina mokyti rajonų ir kaimų gyventojus informacinių technologijų galimybes susieti su savo veikla, mokėti tas galimybes pritaikyti ir panaudoti. Gali prireikti keisti, pritaikyti ir savo veiklą. Visas šis darbas yra daug sudėtingesnis, palyginti su kompiuterių įsigijimu ir jų prijungimu prie interneto.
19. Infrastruktūros plėtra kaime būtų daug geriau subalansuota, jei kartu su viešųjų centrų steigimu taip pat būtų labiau susirūpinta žmonių galimybėmis prisijungti prie interneto namuose ir įstaigose, nes žmonės kaime iš verslo laukia naujų, pigesnių sprendimų. Valdžia galėtų irgi prisidėti prie šios problemos sprendimo. Tam yra ir palanki ir Europos Sąjungos paramos politika, kuri remia kaimo informatizavimą.
20. Deja, kaip patirta iš konkrečių stebėjimų įvairiose Lietuvos kaimo vietovėse, net ir ten, kur yra labai geros sąlygos naudotis interneto ryšiu, kompiuterių tinklų galimybės panaudojamos

labai menkai. Internetu daugiausiai naudojasi besimokantis jaunimas, pagrindiniai tikslai - pramogos ir bendravimas su bendraamžiais. Taigi pagrindinė problema yra ir ji dar ilgai bus, net ir išsprendus technines problemas - tai žmonių, ypač vyresnių, nepakankamas supratimas ir gebėjimai pasinaudoti interneto ir kompiuterių teikiamomis galimybėmis savo veiklai plėtoti. Kompiuterinio raštingumo ugdymas šiai problemai spręsti yra būtinas, tačiau, nepakankama sąlyga.

21. Visų pirma kaimo vietovėse turi nenutrūkti ir dar sparčiau vykti techninės informacinių technologijų infrastruktūros plėtra. Be to, labai svarbu, kad padaugėtų kaimo žmonėms internetu teikiamos informacijos ir paslaugų. Kol kas to labai trūksta. Būtina sutelkti rimtą valstybės dėmesį ir sudaryti kuo palankesnes sąlygas interneto "kaimo turinio industrijos" plėtrai.
22. Kaime gyvenantys žmonės nemoka naudotis interneto teikiamais privalumais mokant mokesčius, deklaruojant gyvenamąją vietą ar perkant prekes. Mokantys tą daryti nepratę internetu kreiptis į viešojo administravimo institucijas. Interneto prieigos taškų instruktoriai per tam tikrą laiko tarpą turėtų išmokyti bei pripratinti žmones naudotis kompiuteriu, internetu ir kitomis informacinėmis technologijomis. Be to, kaimo žmonėms ir įmonėms bus siūlomi specialūs Europos Sąjungoje nustatyti ir patikrinti mokymo kursai.
23. Kaimo žmonės turi būti daug labiau skatinami naudotis informacinių technologijų teikiamomis galimybėmis. Tam padėtų įvairios priemonės, skirtos didinti supratimą apie IT galimybes, stiprinti gebėjimus susieti IT galimybes su savo veikla ir jas šiose veiklose įdiegti. Kaip jau minėjau, vien tik kompiuterinio raštingumo kursai, nors jie ir būtini, plėtojamai techninei infrastruktūrai gyvybės neįkvėps. Kaimo žmones labai išjudina įvairūs konkursai.
24. Į IT panaudojimo gebėjimų ugdymą galėtų daug labiau būti įtraukti kaimo bibliotekų darbuotojai. Aišku, prieš tai jiems turėtų būti suteikta atitinkama metodinė pagalba. Prie IT panaudojimo gebėjimų ugdymo, skatinimo naudotis IT galimybėmis taip pat galėtų prisidėti ir kaimiškose vietovėse esančios mokymo įstaigos.
25. Apibendrinant informacinių technologijų pritaikomumą Lietuvos viešajame administravime, galima daryti išvadą, kad nors Lietuvoje informacinės technologijos atsirado žymiai vėliau, nei kitose Vakarų Europos valstybėse, tačiau jos sparčiai plinta, ir yra sklandžiai pritaikomos viešojo administravimo sektoriuje.
26. Norint skatinti informacinių technologijų plėtrą Lietuvos miestuose ir rajonuose būtina pačiai valstybei parodyti pavyzdį ir kuo greičiau perkelti visas įmanomas paslaugas į elektroninę terpę ir teikti jas 4 lygiu, nes gyventojai vis dar per mažai naudojami informacinėmis technologijomis, per menkai išplėtotą jų infrastruktūrą, ne daug valstybės teikimų paslaugų perkelta į elektroninę terpę.

Literatūros sąrašas

Istatymai ir kiti teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. X – 614.
2. Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas // Valstybės žinios. 2000 08 04, Nr. 66-1987.
3. Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas // Valstybės žinios. 2002 12 24, Nr. 123-5558.
4. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. VIII – 1234.
5. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo pakeitimo įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. X – 736.
6. Dėl Lietuvos respublikos vyriausybės 2000–2004 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo Lietuvos Respublikos nutarimas Nr. 149, 2001 02 09
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=135572&p_query=&p_tr2=
Prisijungimo laikas: 2006 11 10
7. Dėl Lietuvos respublikos vyriausybės 2000–2004 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo, 2001 m. vasario 9 d. Nr. 149
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=135572&p_query=&p_tr2=
Prisijungimo laikas: 2006 11 10
8. Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-2008 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo, 2006 m. spalio 17 d. Nr. 1020
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=284564&p_query=&p_tr2=
Prisijungimo laikas: 2006 11 10
9. Dėl nacionalinės informacinės infrastruktūros sukūrimo Lietuvos Respublikos nutarimas Nr. 191 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=6504 Prisijungimo laikas: 2006 11 10
10. Dėl viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos patvirtinimo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 488, 2004 04 28
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=285917&p_query=&p_tr2=
Prisijungimo laikas: 2006 11 10

11. Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės institucijų interneto svetainėms patvirtinimo Respublikos Vyriausybės nutarimas 2003 04 18, Nr. 480
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=260636 Prisijungimo laikas: 2006 11 10
12. Dėl viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos įgyvendinimo 2005–2006 metų priemonių plano patvirtinimo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 197 2005 02 21. http://www.vrm.lt/uploads/media/VA_priemoniu_planas_02.doc Prisijungimo laikas: 2006 11 10
13. Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1270, 2005 11 22
<http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc/n.lis.pr.-2005-11-22,nr.1270.doc> Prisijungimo laikas: 2006 11 10
14. Informacinių technologijų ir telekomunikacijų plėtotės strategija
<http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc/7.%20informaciniu%20technologiju%20ir%20telekomunikaciju%20pletotes%20strategija.doc>. Prisijungimo laikas: 2006 11 10
15. Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategiją. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 488 2004 04 28
<http://www.ukmin.lt/files/Docs/Ilgalaikie/galutine040121.doc>. Prisijungimo laikas: 2006 11 10

Knygos

17. Borgman, Christine L. Nuo Gutenbergo iki globalios informacijos infrastruktūros: informacijos prieiga tinklų apraizgytame pasaulyje. – Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2003.
18. Informacinės technologijos Lietuvoje 2002.- V.: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2003
19. Informacijos technologijos. – V: „Alna“ 2004
20. Informacinės technologijos Lietuvoje 2003.- V.: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2004
21. Informacinės technologijos Lietuvoje 2005.- V.: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2006.
22. Jaliniauskas A., Telšius E. Naujos kartos informacijos sistemos viešajame administravime// Viešojo administravimo efektyvumas. – Kaunas.: Technologija, 2001.

23. Jasaitis E. Įvadas į viešąjį administravimą // Viešasis administravimas. - Kaunas.: Technologija, 2002.
24. Keras A., Kurapka E., Petrauskas R. Informacinės visuomenės kūrimo, informacinių technologijų teisės plėtros tendencijos Europos Sąjungoje. – Vilnius.: Lietuvos teisės universitetas, 2005.
25. Petrauskas R. Informacinių technologijų taikymas viešajame administravime. - V.: Lietuvos teisės universitetas, 2001.
26. Raipa A. Viešojo administravimo efektyvumo turinys // Viešojo administravimo efektyvumas. - Kaunas.: Technologija, 2001.
27. Rutkauskienė D., Cibulskas G. Informacijos technologijų taikymas distanciniame mokyme// Informacinės technologijos. - K.: Technologija, 2000.
28. Sauliūnas D. Informacinių technologijų teisė. – Vilnius: NVO Teisės institutas. 2004.
29. Vidžiūnas A., Vitkutė D., Maciulevičius S., Valterytė R. Informacinių technologijų taikymas. - K.: Vytauto Didžiojo universitetas, 1999.

Internetiniai šaltiniai

29. Bendrasis vertinimo modelis (BVM) 2005 // vidaus reikalų ministerija, lietuvos viešojo administravimo institutas.
http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_administravimo_dep/bvm.pdf; prisijungimo laikas 2006-10-26.
30. Bendrasis vertinimo modelis. <http://www.vrm.lt/index.php?id=574>; prisijungimo laikas 2006-10-26.
31. Domarkienė L. Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo proceso pristatymas
<http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc/Lisabona/vilniaus%20apskritis%20virsininko%20administracija%202006-10-26.ppt#6>; prisijungimo laikas 2006-10-26.
32. Degutis G. IT ir internetas kiekvienoje troboje - fantastika ar geras planas? Prisijungimo laikas 2006 11 17
33. E-vyriausybės dėlionė <http://www.infobalt.lt/main.php?&s=12&r=317&i=4389>
Prisijungimo laikas: 2006 11 10
34. E - Vyriausybės koncepcija 2000.<http://www3.lrs.lt/owa-in/owarepl/inter/owa/U0033310.doc>; prisijungimo laikas 2006-10-23.

35. eEurope 2005: An information society for all.
http://europa.eu.int/information_society/eeurope/2002/news_library/documents/eeurope2005/eeurope2005_en.pdf; prisijungimo laikas 2006-11-26.
36. E-vyriausybės dëlionė. <http://www.infobalt.lt/main.php?&s=12&r=317&i=4389>;
 prisijungimo laikas 2006-10-24.
37. Eurostat duomenys www.infobalt.lt/main.php?&s=42&r=425&i=3727 Prisiungimo laikas
 2006-10-15
38. Gudauskaitė S., Pečiūra L. Valstybės institucijų interneto svetainių tyrimas
 „Kompiuterininkų dienos - 2005“. <http://www.ik.ku.lt/kodi2005/prezentacijos/4.ppt#2>;
 prisijungimo laikas 2006-10-26.
39. IDC duomenys <http://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=204110>
 prisijungimo laikas 2006-10-15
39. Informacinė ar žinių visuomenė? <http://nei.autoinfo.lt/>; prisijungimo laikas 2006-11-26.
40. Informacinės visuomenės plėtra pasaulyje. <http://www.ivpk.lt/main.php?cat=60&gr=2>;
 prisijungimo laikas 2006-10-27.
41. Interviu su Kęstučiu Juškevičiumi: Kodėl Lietuvos kaimui reikia interneto
<http://www.bendruomenes.lt/news.php?strid=11791&id=8262> Prisiungimo laikas 2006 11
 17
42. Kompanijos eMarketer duomenys. <http://www.emarketer.com>; prisijungimo laikas 2006-
 10-23.
43. Kompanijos IDC duomenys. <http://www.idc.com>; prisijungimo laikas 2006-10-23.
44. Kompanijos Yankee Group duomenys. <http://www.yankeegroup.com>; prisijungimo laikas
 2006-10-23
45. Kompanijos Network Wizards duomenys. <http://www.nw.com>; prisijungimo laikas 2006-
 10-23.
46. Leidinys „Viešasis administravimas Lietuvoje. 2005 metų apžvalga“.
http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_administravimo_dep/VAL.pdf;
 prisijungimo laikas 2006-10-26.
47. Lietuvos Respublikos Parlamentinių partijų ir asociacijos Infobalt memorandumas „Dël
 informacijos visuomenės kūrimo Lietuvoje“.
<http://www.infobalt.lt/konferencija/2001/IV2001/?r=120&a=-1#4>; prisijungimo laikas
 2006-11-26.
48. Lietuvos kaimo prijungimas prie plačiajuosčio akademinio tinklo kainuos 86,32 mln. litų
<http://www.bendruomenes.lt/news.php?strid=11791&id=14109>. Prisiungimo laikas 2006
 11 17

49. Lisabonos strategijos įgyvendinimo klausimai
<http://www.ukmin.lt/lt/strategija/lisabona.php>; prisijungimo laikas 2006-11-26.
50. Konkurso “Žingsniai skaitmeninių bendruomenių Lietuvoje link” rezultatai
<http://www.bendruomenes.lt/news.php?strid=11791&id=10061>.Prisijungimo laikas 2006 11 17
51. Matulis A. Informacinės visuomenės plėtros procesų apžvalga.
<http://www.ivpk.lt/dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/A.Matulis.ppt#1>;
prisijungimo laikas 2006-10-26.
52. Pasirašyta paramos sutartis projekto RAIN2 galimybių studijai parengti
<http://www.bendruomenes.lt/news.php?strid=11791&id=33567>
53. Pastebima ženkliai informacijos ir ryšių technologijų plėtra
<http://www.bendruomenes.lt/news.php?strid=11791&id=37277> Prisijungimo laikas 2006 11 17
54. Skaitmeninį raštingumą skatins akcija “Pradėjau”
<http://www.bendruomenes.lt/news.php?strid=11791&id=8077>. Prisijungimo laikas 2006 11 17.
55. Skubus pranešimas - naujos galimybės kaimui - projekto rengėjai prašo Jūsų pritarimo
<http://www.bendruomenes.lt/news.php?Strid=11791&id=57562003> 05 07 Prisijungimo laikas 2006 11 17
56. Šiaurinė I. Naujieji teisės aktai – kelias į informacinę visuomenę.
<http://www.ivpk.lt/dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/I.Siaurine.ppt#18>;
prisijungimo laikas 2006-11-26.
57. TNS Gallup http://www.tns-gallup.lt/lt/disp.php/lt_surveys/lt_surveys_85?ref=/lt/disp.php/lt_surveys?filterby_t_surveys_grp8&subm=OK Prisijungimo data 2006-09-10
58. Valstybė šalies kaimuose ketina įrengti per 300 viešųjų interneto prieigos taškų
<http://www.bendruomenes.lt/news.php?strid=11791&id=3615>. Prisijungimo laikas 2006 11 17
59. Viešasis administravimas. http://lt.wikipedia.org/wiki/Vie%C5%A1asis_administravimas;
prisijungimo laikas 2006-10-26.
60. Viešųjų paslaugų skaičius pagal lygius. <http://www.evaldzia.lt/govgate/statistics.do>;
prisijungimo laikas 2006-11-06
61. Yankee duomenys <http://www.yankeegroup.com/research.do> prisijungimo laikas 2006-11-13

S A N T R A U K A

DARBO PAVADINIMAS:

Lietuvos miestų ir rajonų informacinių technologijų plėtros skirtumai

RAKTINIAI ŽODŽIAI:

Informacinės technologijos, viešasis administravimas, viešosios elektroninės paslaugos

Praėjusio šimtmečio viduryje prasidėjusi informacinė revoliucija kardinaliai pakeitė visuomenės gyvenimą, informacija buvo įvardinta kaip vienu iš svarbiausių išteklių, gaminant prekę ar kuriant paslaugą.

Informacinės technologijos, o tuo pačiu ir informacinė veikla svarbi tiek vystant ekonomiką, tiek ir kitose gyvenimo srityse. Išsivysčiusių šalių vyriausybės jau seniai tai suprato, todėl ėmėsi visų įmanomų veiksnių skatinti informacinių technologijų plėtrą. Europos Sąjunga, nustačiusi sau prioritetus neatsilikti nuo JAV, priėmė Lisabonos strategiją, kuri apibrėžia informacinių technologijų svarbą tiek privačiame, tiek ir viešajame sektoriuje.

Lietuvos vyriausybė informacinių technologijų plėtrai skiria ypatingą dėmesį, priimamose ilgalaikės veiklos strategijose numatyta skatinti informacinių technologijų skvarbą, didelis dėmesys skiriamas didinant kompiuterių vartotojų ir interneto vartotojų skaičių. Minėtos pastangos nenuėina veltui, namų ūkių, turinčių kompiuterius skaičius per šešerius metus (nuo 2000 m.) išaugo daugiau nei 5 kartus, interneto vartotojų - 7 kartus. Tačiau vis dar pastebimi dideli skirtumai tarp miestų ir kaimų (rajonų) informacinių technologijų paplitimo. 2005 m. kompiuterių namuose turėjo 3 kartus, o internetą 5 kartus mažiau kaimo gyventojų. Tokį atotrūkį įtakoja gyventojų pajamų skirtumai, žinių stoka ir vis dar galiojantys stereotipiški požiūriai į tai, kad tik miesto gyventojams yra būtinos informacinės technologijos. Tačiau realiai, rajonų gyventojams jos yra net svarbesnės, nes atstumai tarp gyventojų ir valdžios įstaigų yra didesni.

Siekiant sumažinti šį atotrūkį yra įgyvendinama nemažai projektų, kurių tikslas atidaryti kiek įmanoma daugiau viešųjų interneto prieigų taškų ypač atokesniuose rajonuose. Lietuvos vyriausybė, siekdama kuo greičiau panaikinti šį skirtumą ir palengvinti vartotojams naudojimąsi elektroninėmis paslaugomis, aktyviai remia viešųjų elektroninių paslaugų diegimą. Šių elektroninių paslaugų perkėlimas į internetą apima 4 brandos fazes: nuo informacijos pateikimo interneto svetainėse iki visiško interaktyvumo. Autorius atliko tyrimą nagrinėdamas 5 didžiųjų Lietuvos miestų, jų rajonų ir labiausiai Lietuvos atokiausių rajonų viešąsias elektronines paslaugas savivaldybių elektroninėse svetainėse. Tyrimo duomenimis 50 proc. nagrinėtų miestų teikė viešąsias elektronines paslaugas 4 lygiu, kai tuo tarpu, 2004 m. nei vienas iš jų neteikė

paslaugų net 3 lygiu, nekalbant apie 4. Tuo tarpu nagrinėjamuose rajonuose nėra nei 3, nei 4 lygio elektroninių paslaugų, o 2 lygio paslaugų skaičius išaugo dvigubai ir dabar jau ¼ nagrinėjamų rajonų savivaldybės gali pasiūlyti viešąsias elektronines paslaugas 2 lygiu.

Lietuvoje stebimi teigiami informacinių technologijų panaudojimo pokyčiai, tačiau išlieka didelis atotrūkis tarp miestų ir rajonų integracijos į informacinę visuomenę tiek privačiame, tiek viešajame sektoriuje. Lietuvoje gyventojų ir verslo įmonių naudojimas internetu bendraujant su viešojo administravimo institucijomis vis dar yra vangus, tačiau internetinis viešasis administravimas vis dėlto pasitelkiamas. Dažniausiai naudojamos virtualios viešojo administravimo institucijų teikiamos paslaugos yra: darbo paieška, pajamų deklaravimas, stojimas į aukštąsias mokyklas, internetinių bibliotekų, socialinės rūpybos bei prašymų išdavimo paslaugos.

Darbas baigtas

2006 12 17

S U M M A R Y

TITLE OF THE REACH WORK

The differences of Information Technologies in Lithuania's cities and countries

BASIC CONCEPTS:

Information Technologies, public administration, public electronic services

The middle of the last century witnessed the beginning of information revolution, which since then has radically changed the life of the society. The information was identified as one of the most important resources for producing goods or creating services.

Information technologies as well as information movement are not only important in developing economy but in other spheres of life too. The governments of developed countries understood that and made efforts to act the implementation of Information Technologies. European Union, that defined the priority for itself not to be behind the USA, has adopted the Lisbon Strategy, which one determined the importance of the Information technologies either in private and public sector.

These purposes are in the first place nowadays in Lithuania, it is planned to induce the spreading of the information technologies in the lasting work strategies, a big attention is given for increasing the number of personal computer and Internet users. An effort does not go wastles. According statistic, in the last six years increased the number of household that owned computers more than five times, the Internet users - seven times. However, there are still increasable big differences between cities and regions in Information Technologies. People that lived in village had three times computers and five times internet less then in city in 2005. In the result these difference between country and city are influenced, firstly, on the different incomes; secondly, the lack of knowledge and finally dominating stereotypes of necessity of computer for city people. But in general, Information Technologies are more important for country people because of the bigger distances between them.

There are a lot of projects to reduce this big difference this way to open as many public Internet centres as available in the distant areas. Government is trying to abolish this difference, active implements public electronic services that purpose is get familiar with the new technologies. There are four stages transferring of the public electronic services to Internet: from information presentation in Internet Online to the absolute interactivity. The author made the

research of the public electronic services at the Governments Websites of five biggest Lithuanian cities, its countries and the most distant regions. According the research, fifty per cent of analysed cities provided public electronic services at fourth level while in the 2004 neither of them provided services at the third level. But in analysed regions it is not provided neither the third, nor the fourth level electronic services and the number of the second level services increased twice and at present a quarter of mentioned regions Governments are available to suggest public electronic services at the second level.

Even though, there is a big advantage in Lithuania country places, but there are still big differences between city and country in a use of Information Technologies.

PRIEDAI

Priedas Nr. 1

Informacinės visuomenės plėtra Europos Sąjungoje

Data	Programa	Veiklos sritys
1984	ESPRIT programa	kurios pagalba buvo pradėta aktyvi ITT plėtra
1986	RACE programa	kuri buvo skirta remti moksliniams tyrimams vaizdo ir duomenų perdavimo komunikacijų, mobiliųjų ir personalinių telekomunikacijų įrangos, tinklų suderinamumo ir kitose telekomunikacijų pramonės srityse (1995 m. RACE programos darbą tęsė ACTS programa)
1987	ES telekomunikacijų sektorių reglamentuojanti įstatyminė bazė	remiantis taip vadinama „ <i>Žaliąja knyga</i> “, kurioje buvo aprašomi pagrindiniai telekomunikacijų sektoriaus liberalizavimo principai. Joje buvo apibrėžti trys pagrindiniai principai, kurie yra aktualūs dar ir šiandien: <ul style="list-style-type: none"> • Pirmas, išlaisvinti visus telekomunikacijų rinkos segmentus nuo monopolijos; • Antras, harmonizuoti Europos telekomunikacijų sektorių atsžvelgiant į vieningus standartus ir vienodas reguliavimo taisykles; • Trečia, griežtai saugoti konkurencinę liberalizuotos rinkos aplinką nuo neteisėtų slaptų susitarimų, piktnaudžiavimo dominuojančia pozicija rinkoje ir t.t.
1993	visavertė informacinės visuomenės plėtra	„ <i>Baltoji knyga</i> “, kurioje yra pabrėžiama informacinės visuomenės svarba, kaip būtinos sąlygos tolimesniam ekonomikos augimui, konkurencingumui ir naujų darbo vietų kūrimui bei naujos, kokybiškos gyvensenos sukūrimui visiems europiečiams
1994	informacinės visuomenės plėtrą reglamentuojanti teisinė bazė	buvo priimtas pirmasis <i>ES informacinės visuomenės veiksmų planas</i> ("Europe's Way to the Information Society"). Svarbiausi šio veiksmų plano tikslai buvo liberalizuoti telekomunikacijų rinką, sustiprinti ir perorientuoti ITT mokslinių tyrimų programas bei užtikrinti informacinės visuomenės plėtros reglamentavimą visų ES šalių teisinėse sistemose.
1999	„eEurope–informacinė visuomenė visiems“.	Šios iniciatyvos pagrindu parengtas „ <i>eEurope</i> “ veiksmų planas, kuris buvo patvirtintas 2000 metų birželį ES viršūnių susitikimo Feiroje metu.

PRIEDAS NR. 2

Informacinės visuomenės plėtra Lietuvoje

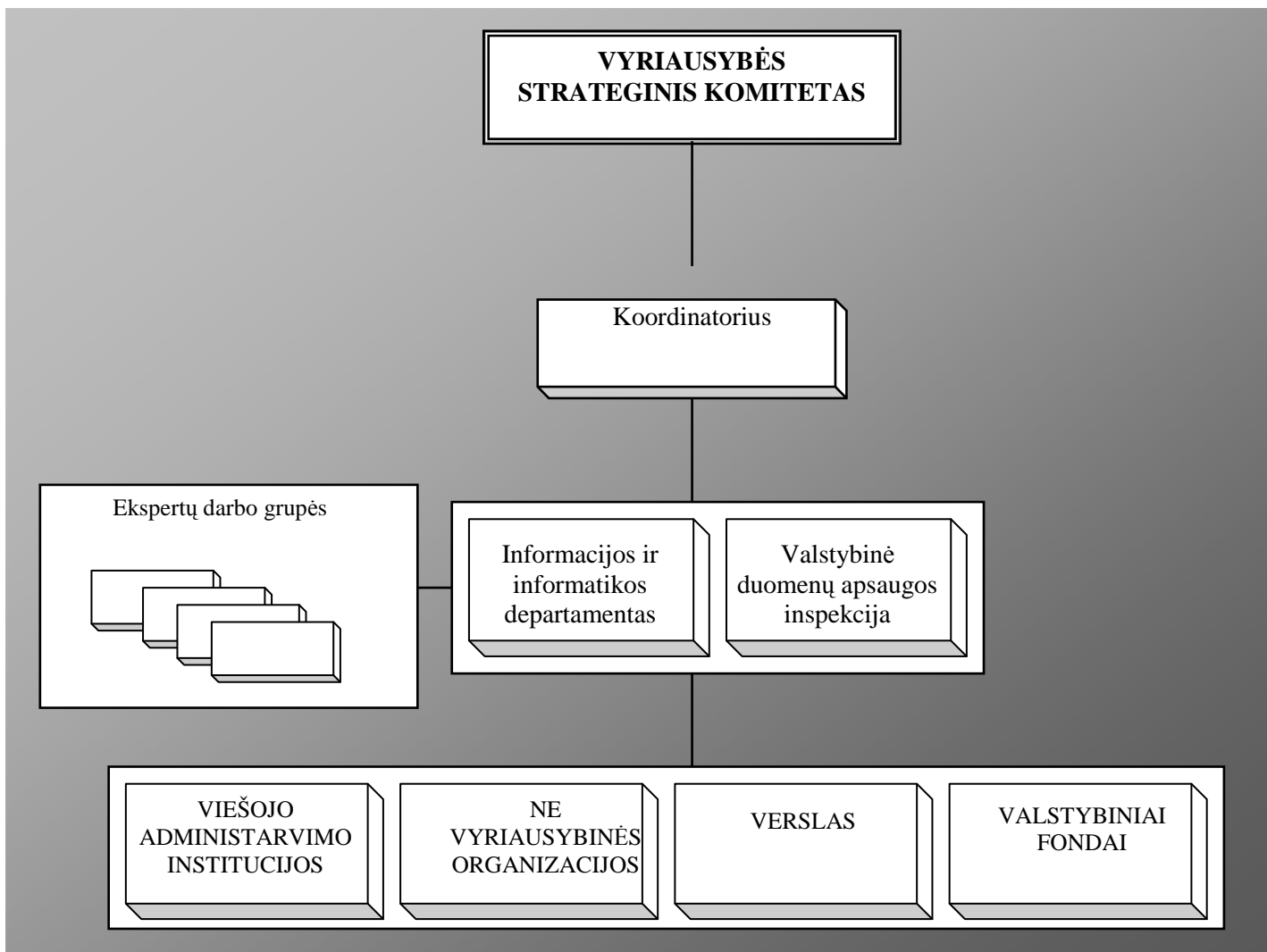
Metai 1	Įvykis 2
1989 m	Lietuvoje sukurtas ir pagamintas pirmasis asmeninis kompiuteris
1991 m. kovo 29 d.	Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarė įsteigti Lietuvos informatikos tarybą ir pavesti jai vykdyti valstybinės informacijos politikos eksperto funkcijas.
1991 m. spalio 3 d.	Įsteigta Lietuvos Respublikos ryšių ir informatikos ministerija. Įkurta bendrovė "Omnitel"; Įrengtas pirmasis Lietuvoje X.25 palydovinio ryšio kanalas tarp Oslo Universiteto ir Matematikos informatikos instituto Vilniuje. Veiklą pradėjo LITNET - Lietuvos mokslo, studijų ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų asociacija; LITNET - Lietuvos Mokslo ir Studijų kompiuterių tinklas teisėtai vadinamas Interneto pradaininku Lietuvoje. Pradėtas informacijos visuomenės plėtros projektas "Lietuva 2000".
1992 m. kovo 25 d.	Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarė pradėti nacionalinės informacinės infrastruktūros sukūrimo ilgalaikį projektą "Lietuva 2000".
1994 m.	Lietuvoje pradėtos teikti komercinės bevielio interneto paslaugos.
1995 m. gegužės 5 d.	Lietuvos Respublikos Vyriausybė įpareigojo Ryšių ir informatikos ministeriją parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės administracinės informacinės sistemos (VADIS) projekto techninio-ekonominio pagrindimo medžiagą, techninę užduotį ir realizavimo darbų planą.
1995 m. spalio 24 d.	Pradėjo veikti "Bitės GSM" tinklas, mobiliojo ryšio tinklas dengė Vilnių ir Kauną.
1995 m. rugsėjo mėn.	Įkurta informacinių technologijų, telekomunikacijų ir raštinės įrangos įmonių asociacija "Infobalt".
1996 m.	Prasidėjo Lietuvos švietimo įstaigų kompiuterizavimas. IBM korporacija šiems darbams paskolino 7mln. USD
1997 m. gruodžio 23 d.	Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarė pavesti Ryšių ir informatikos ministerijai parengti Informacinės visuomenės kūrimo Lietuvoje programą, suderintą su atitinkamomis Europos Sąjungos nuostatomis.
1998 m. vasario 1 d.	įvedami nauji ryšio paslaugų tarifai, "Lietuvos telekomas" apmokestina vietinius telefono pokalbius; Panaikinta Ryšių ir informatikos ministerija; Švietimo įstaigų kompiuterizavimui Vyriausybė skiria 1,6mln. litų;
1998 m. gegužės 25 d.	Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarė sudaryti nuolatinę informacinės visuomenės komisiją.
1999 m.	Švietimo įstaigų kompiuterizavimui lėšų neskiriama visai;
1999 m. spalio 22 d.	Vilniuje, spalio mėnesį įvyksta pirmoji tarptautinė mokslinė - proktinė konferencija "Informacinė visuomenė 1999"
1999 m. spalio 23 d.	Pagrindinės parlamentinės partijos ir pasirašo memorandumą "Dėl informacinės visuomenės sukūrimo Lietuvoje"
2000 m. vasario mėn.	Bendrovė "Omnitel" įdiegia GPRS technologiją. Lietuva tapo pirmąja Rytų Europos valstybę, kurioje galima naudotis GPRS paslaugomis

1	2
2000 m. liepos 11 d.	Priimtas Elektroninio parašo įstatymas
2000 m. lapkričio 6 d.	E-Vyriausybės darbo grupė pristatė Ministrui Pirmininkui Vyriausybės ir kitų vykdomosios valdžios institucijų tinklapių ir e-Vyriausybės koncepcijas.
2000 m. gruodžio 5 d.	Lietuvos Respublikos Seimas nutarė sudaryti nuolatinę Seimo Informacinė visuomenės plėtros komisiją.
2000 m. rugsėjo 22 d.	įsteigta UAB "Rinkis pats" - pirmoji Lietuvoje elektroninė bendrovė;
2001 m. sausio 15 d.	Lietuvos Respublikos Seimo valdyba nusprendė sudaryti darbo grupę Nacionalinei informacinės visuomenės plėtros strategijai kurti.
2001 m. vasario 26 d.	Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarė įsteigti Informacinės visuomenės plėtros departamentą prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos.
2001 m. vasario 27 d.	Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarė sudaryti tarpžinybinę Informacinės visuomenės plėtros komisiją.
2001 m. vasario 28 d.	Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepciją.
2001 m. kovo 7 d.	Lietuvos Respublikos Prezidentas pasirašė dekretą dėl Lietuvos žinių visuomenės tarybos prie Lietuvos Respublikos Prezidento sudarymo.
2001 m. kovo 14 d.	Darbo grupė E-Valdžios koncepcijai patikslinti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateikė patikslintą e-Valdžios koncepciją.
2001 m. balandžio 20 d.	Įvyko Informacinės visuomenės plėtros komisijos sudarytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės posėdis.
2001 m. balandžio 26 d.	Seimo narys Andrius Kubilius pateikė Seimui rezoliuciją dėl žinių visuomenės ir žinių ekonomikos plėtros Lietuvoje prioritetinių darbų.
2001 m. gegužės 24 d.	Seimas priėmė rezoliuciją "Dėl žinių visuomenės ir žinių ekonomikos plėtros Lietuvoje prioritetinių darbų".
2001 m. birželio 25 d.	LR Vyriausybė pritarė Elektroninio verslo koncepcijai (DOC, PDF)
2001 m. liepos 5 d.	LR Vyriausybė patvirtino Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatus.
2001 m. gruodžio 5 d.	LR Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 1463 "Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos rengimo koncepcijos".
2002 m. balandžio 23 d.	LR Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 568 "Dėl elektroninio parašo priežiūros institucijos", kuriuo pavedė Informacinės visuomenės plėtros komitetui prie LR Vyriausybės vykdyti Elektroninio parašo priežiūros institucijos funkcijas.
2002 m. gegužės mėn.	Privataus verslo iniciatyva aljansas „Langas į ateitį“ pradėjo vykdyti unikalų Lietuvoje verslo paramos informacinės visuomenės plėtrai projektą.
2002 m. lapkričio 12 d.	Lietuvos Respublikos Seimas nutarimu Nr. IX-1187 "Dėl Valstybės ilgalaikės raidos strategijos" patvirtino Valstybės ilgalaikės raidos strategiją
2002 m. gruodžio mėn.	Įgyvendintas žvalgomasis „Skaitmeninės bendruomenės“ projektas.
2002 m. gruodžio 31 d.	LR Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 2115 "Dėl Elektroninės valdžios koncepcijos patvirtinimo".

1	2
2003 m. sausio mėn.	Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LRV parengė ir kartu su Vidaus reikalų ministerija pateikė pasiūlymą „Viešosios interneto prieigos taškų steigimas kaimiškose vietovėse“, kuris buvo atrinktas bei pradėtas finansuoti pagal PHARE 2003 Socialinės-ekonominės sanglaudos programą. Numatoma per 18 mėnesių, tiek laiko turėtų trukti projektas, įdiegti 300 viešų interneto prieigos taškų visoje Lietuvoje, ypač atkreipiant dėmesį į tas vietas, kuriose yra menkai išvystyta telekomunikacijų infrastruktūra.
2003 m. sausio mėn.	Magistralėje Vilnius-Kaunas ties Grigiškėmis pastatytas pirmasis Lietuvoje ir unikalus pasaulyje kelio ženklas "Internetas". Stačiakampiame kelio ženkle "Internetas" mėlyname fone bus vaizduojamas simbolis "@".
2003 m. vasario mėn.	Laimėta pirmoji Lietuvoje byla prieš interneto teršėjus
2003 m. kovo 3 d.	Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 290 "Dėl Viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos patvirtinimo".
2003 m. balandžio 19 d.	LR Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 480 "Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės institucijų interneto svetainėms patvirtinimo".
2003 m. birželio 23 d.	Lietuva prisijungė prie Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų
2003 m. liepos 19 d.	LR Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 911 "Dėl Inovacijų versle programos".
2003 m. rugpjūčio 27-29 dienomis	Vilniuje įvyko pirmasis Pasaulio informacinių technologijų forumas (WITFOR), kuriame buvo priima Vilniaus deklaracija
2003 m. gruodžio mėn.	pristatyti Valdžios elektroniniai vartai. Sukurta taikomoji programinė įranga bei įsigyta techninė įranga, parengtas nuorodų į paslaugas katalogas ir jo tvarkymo priemonės, sistemos administravimo priemonės ir dokumentai, užregistruoti oficialūs interneto vardai (www.govonline.lt , www.evaldzia.lt , www.epaslaugos.lt)
2003 m. gruodžio 5 d.	Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LR Vyriausybės įgyvendino "Naujojo knygnešio" konkursą. Konkurso tikslas – parodyti gyventojams veikiančias informacinės visuomenės iniciatyvas, kuriomis jiems tereikia pradėti naudotis
2003 m. gruodžio 15 d.	Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LR Vyriausybės ir Centrinė projektų vertinimo agentūra, siekdamas užtikrinti pakankamą projektų, finansuotų iš ES Struktūrinių fondų skaičių, pradėjo preliminarinių paraiškų vertinimo konkursą. Preliminarinių paraiškų vertinimo konkurso paskirtis - išsiaiškinti kiek yra galimų projektų informacinės visuomenės srityje ir įvertinti pareiškėjo preliminarus projektinio pasiūlymo atitikimą BPD priemonės „Informacinių technologijų paslaugų ir infrastruktūros plėtra“ specifiniams kriterijams
2004 m. sausio 28 d.	Vidaus reikalų ministerija ir verslo paramos informacinės visuomenės plėtrai aljansas "Langas į ateitį" Lietuvoje pernai įsteigė dar 100 nemokamų interneto centrų.

1	2
2004 m. kovo 22 d.	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos pradėjo eksploatuoti informacinės sistemos Gyventojų pajamų deklaravimo modulį, kuris leidžia gyventojams internete pateikti visų formų gyventojų metinės pajamų deklaracijas ir jos priedus, metinės gyventojų (šeimos) turto deklaraciją ir jos priedus, taip pat prašymą pervesti iki 2 procentų pajamų mokesčio sumos Lietuvos vienietams, pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą turintiems teisę gauti paramą.
2004 m. gegužės 1 d.	Įsigaliojo Elektroninių ryšių ĮSTATYMAS.
2004 m. rugpjūčio 23 d.	Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie LR Vyriausybės direktoriaus įsakymu Nr. T-101 "Dėl Asmeninio kompiuterio vienetą sudarančių elementų sąrašo patvirtinimo" patvirtintas kompiuterio vienetą sudarančių elementų sąrašas.
2004 m. rugsėjo 15 d.	Pasibaigė pirmasis paraiškų teikimo etapas pagal Lietuvos 2004-2006 m. Bendrojo programavimo dokumento (BPD) priemonę „Informacinių technologijų paslaugų ir infrastruktūros plėtra“.
2004 m. spalio 12 d.	Ryšių reguliavimo tarnyba prisijungė prie tarptautinio kovos su elektroninio pašto šiukšlėmis tinklo.
2004 m. lapkričio 12 d.	Valstybės įmonė "Infostruktūra", koordinuojanti šalies informacinės infrastruktūros kūrimą ir plėtojimą, paskelbė pradedanti registruoti interneto vardus su galūne gov.lt.
2004 m. gruodžio 9 d.	Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LR Vyriausybės paskelbė, kad šalyje yra 1 mln. interneto vartotojų.

e-Vyriausybės koncepcijos įgyvendinimo organizacinė struktūra

¹⁰² E - Vyriausybės koncepcija 2000, psl 115, p.15 <http://www3.lrs.lt/owa-in/owarepl/inter/owa/U0033310.doc>; prisijungimo laikas 2006-10-23.

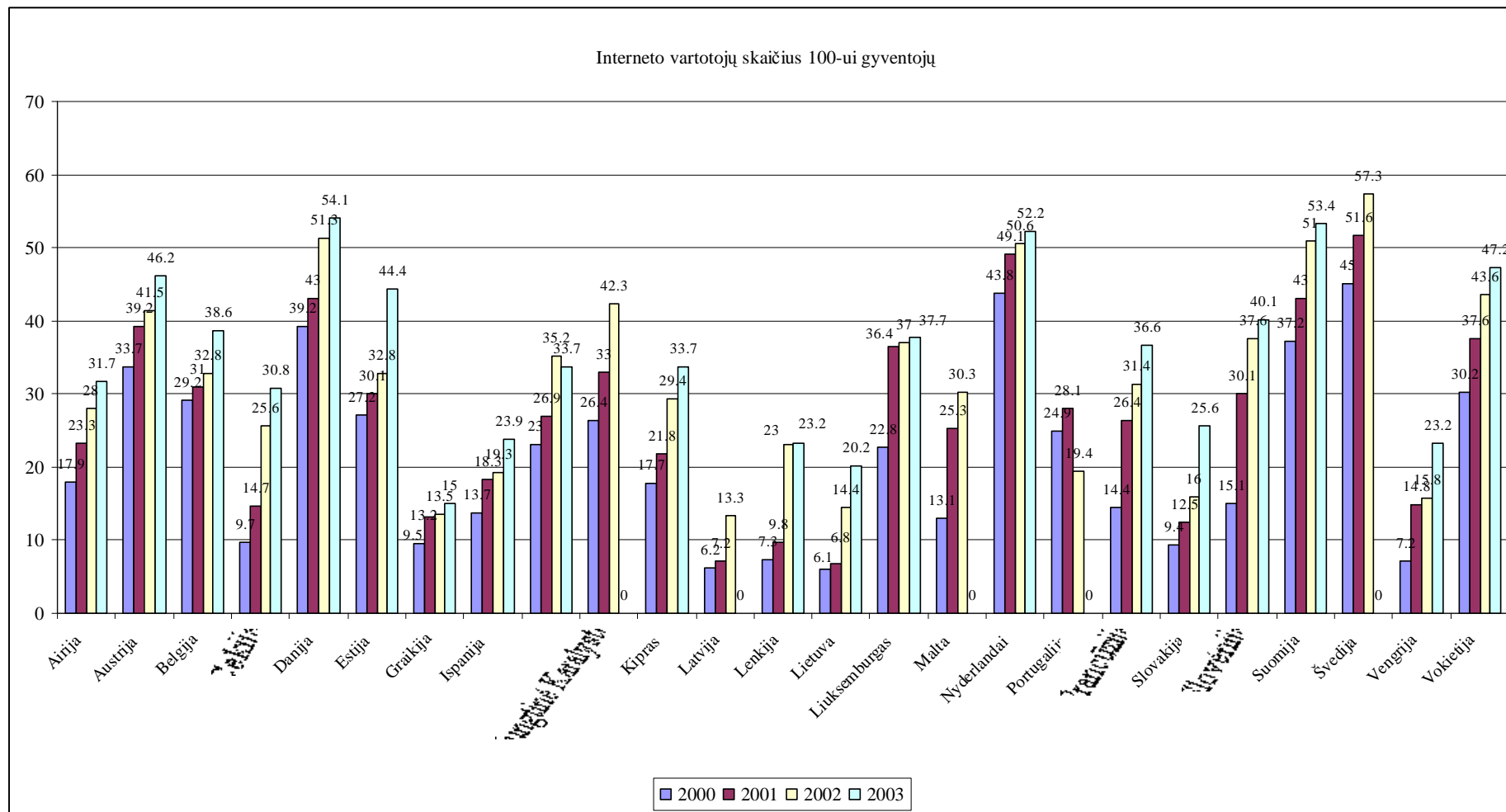
¹⁰³Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo proceso pristatymas Vilniaus apskrities viršininko administracijoje (2006 m. spalio 26 d.) - L. Domarkienė, Ūkio ministerijos sekretorė <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc/Lisabona/vilniaus%20apskrities%20virsininko%20administracija%202006-10-26.ppt#6>

¹⁰⁴ Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo proceso pristatymas Vilniaus apskrities viršininko administracijoje (2006 m. spalio 26 d.) - L. Domarkienė, Ūkio ministerijos sekretorė <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc/Lisabona/vilniaus%20apskrities%20virsininko%20administracija%202006-10-26.ppt#6>

Priedas Nr. 6

Interneto vartotojų skaičiaus 100-ai gyventojų ES 2000- 2003 m.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Informacinės technologijos Lietuvoje 2005.- V.: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2006, psl. 108

Priedas Nr. 7

Viešojo administravimo interpretacija LR įstatymuose

Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (1999) ¹⁰⁶	Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymo pakeitimo Įstatymas (2006) ¹⁰⁷
1	2
Viešasis administravimas - įstatymais ir kitais teisės aktais reglamentuojama <i>valstybės ir vietos savivaldos institucijų, kitų įstatymais įgaliotų subjektų vykdomoji veikla</i> , skirta įstatymams, kitiems teisės aktams, <i>vietos savivaldos institucijų sprendimams įgyvendinti, numatytoms viešosioms paslaugoms administruoti</i>	Viešasis administravimas – įstatymų ir kitų teisės aktų reglamentuojama <i>viešojo administravimo subjektų veikla</i> , skirta įstatymams ir kitiems norminiams teisės aktams įgyvendinti priimant <i>administracinius sprendimus, teikiant įstatymų nustatytas administracines paslaugas, administruojant viešųjų paslaugų teikimą ir atliekant viešojo administravimo subjekto vidaus administravimą</i>
Pagrindinės viešojo administravimo sritys:	
1) administracinis reglamentavimas;	1) administracinis reglamentavimas, administracinių aktų įgyvendinimo priežiūra ar kontrolė;
nuostatų, taisyklių, reglamentų ir kitų teisės aktų priėmimas įstatymams įgyvendinti.	viešojo administravimo subjekto veikla leidžiant nuostatus, taisykles, reglamentus ir kitus norminius teisės aktus įstatymams įgyvendinti.
2) vidaus administravimas;	2) viešojo administravimo subjekto vidaus administravimas
administravimo veikla, kuria užtikrinamas valstybės ar vietos savivaldos konkrečios institucijos, įstaigos, tarnybos ar organizacijos savarankiškas funkcionavimas (struktūros tvarkymas, personalo valdymas, turimų materialinių-finansinių išteklių valdymas ir naudojimas, raštvedybos tvarkymas), kad jos galėtų tinkamai vykdyti joms priskirtus viešojo administravimo ar kitos valstybinės veiklos uždavinius.	Vidaus administravimas – veikla, kuria užtikrinamas viešojo administravimo subjekto savarankiškas funkcionavimas (struktūros tvarkymas, dokumentų, personalo, turimų materialinių ir finansinių išteklių valdymas), kad jis galėtų atlikti viešąjį administravimą.

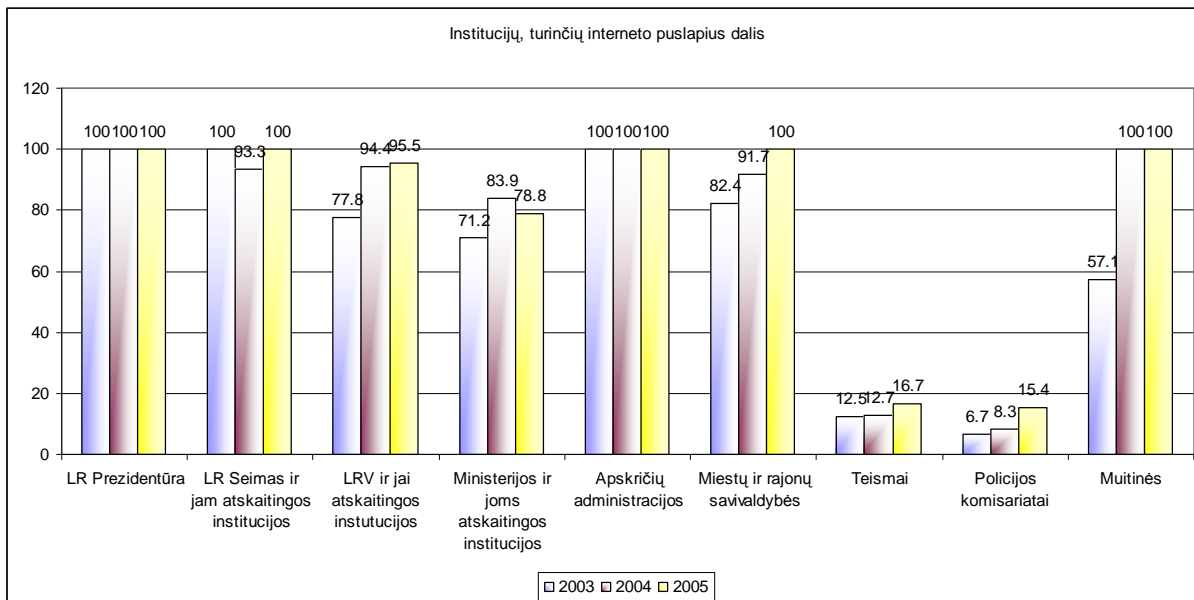
¹⁰⁶ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. VIII – 1234.

¹⁰⁷ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo pakeitimo įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. X – 736.

1	2
<p>3) viešųjų paslaugų teikimo administravimas</p> <p>viešojo administravimo subjektų veikla nustatant viešųjų paslaugų teikimo taisykles ir režimą, steigiant viešąsias įstaigas arba išduodant leidimus teikti viešąsias paslaugas privatiems asmenims, taip pat viešųjų paslaugų teikimo priežiūra ir kontrolė. Už viešųjų paslaugų teikimo administravimą rinkliavos ar kitokie mokėjimai negali būti nustatomi</p>	<p>3) viešųjų paslaugų teikimo administravimas;</p> <p>viešojo administravimo subjektų veikla nustatant viešųjų paslaugų teikimo taisykles ir režimą, steigiant viešąsias įstaigas arba išduodant leidimus teikti viešąsias paslaugas kitiems asmenims, taip pat viešųjų paslaugų teikimo priežiūra ir kontrolė.</p>
	<p>4) administracinių paslaugų teikimas;</p> <p>Administracinė paslauga – viešojo administravimo subjekto veiksmai išduodant asmenims leidimus (licencijas) ar dokumentus, patvirtinančius atitinkamus juridinius faktus, teikiant įstatymų nustatytą informaciją, vykdant administracinę procedūrą.</p>

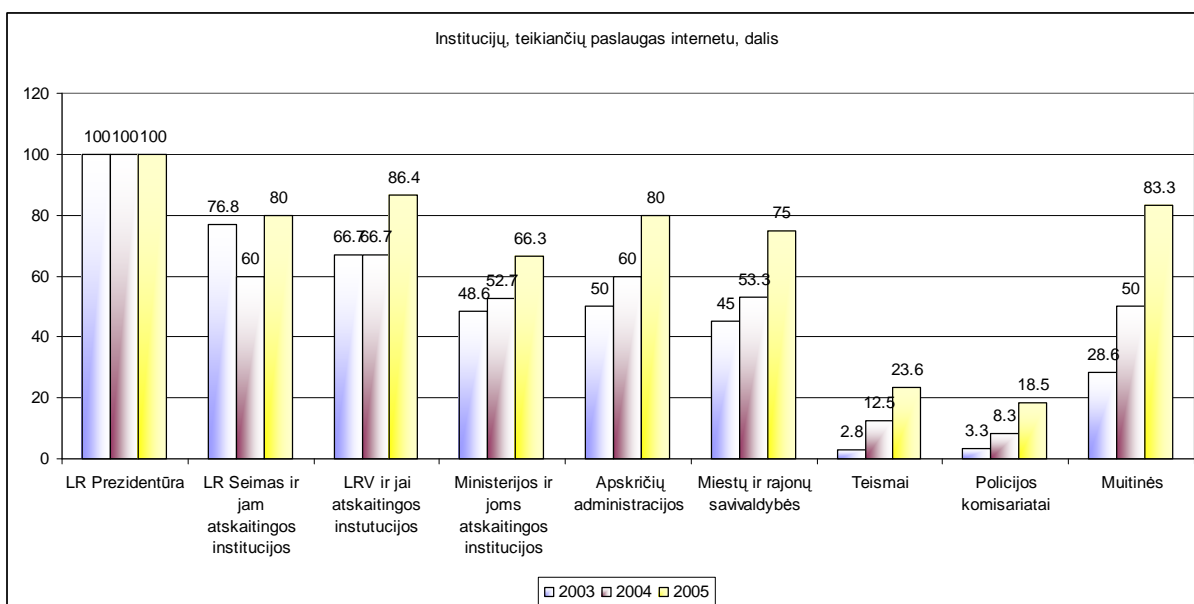
Priedas Nr. 8

Institucijų, turinčių interneto puslapius, dalies dinamika 2003- 2005 m.¹⁰⁸

Priedas Nr. 9

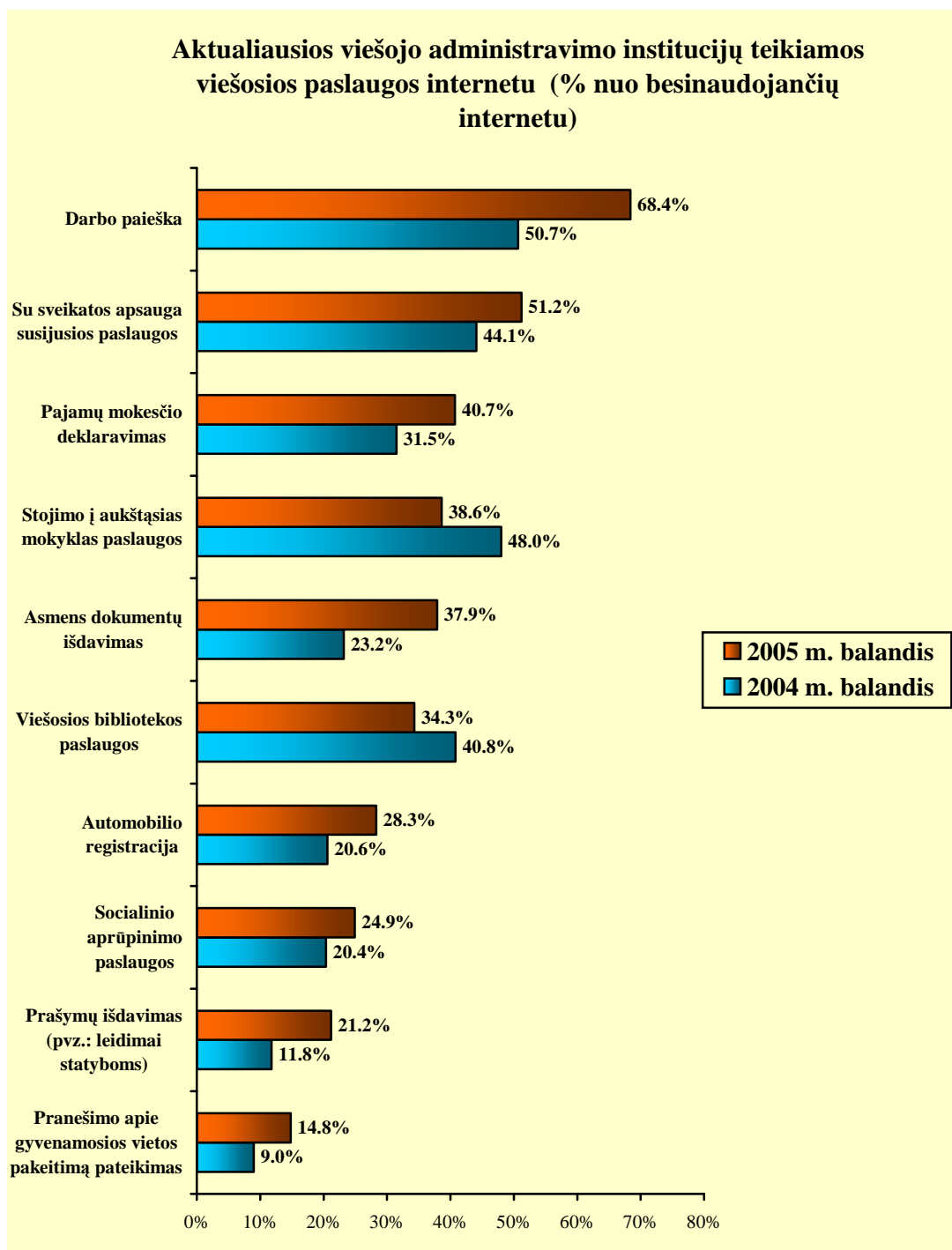
Institucijų, teikiančių paslaugas internetu, dalies dinamika 2003- 2005 m.¹⁰⁹

¹⁰⁸ sudaryta autoriaus, remiantis Informacinės technologijos Lietuvoje 2006.- V.: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2006, psl. 79-80

¹⁰⁹ sudaryta autoriaus, remiantis Informacinės technologijos Lietuvoje 2006.- V.: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2006, psl. 79-80

Aktualiausios viešojo administravimo institucijų teikiamos viešosios paslaugos internetu

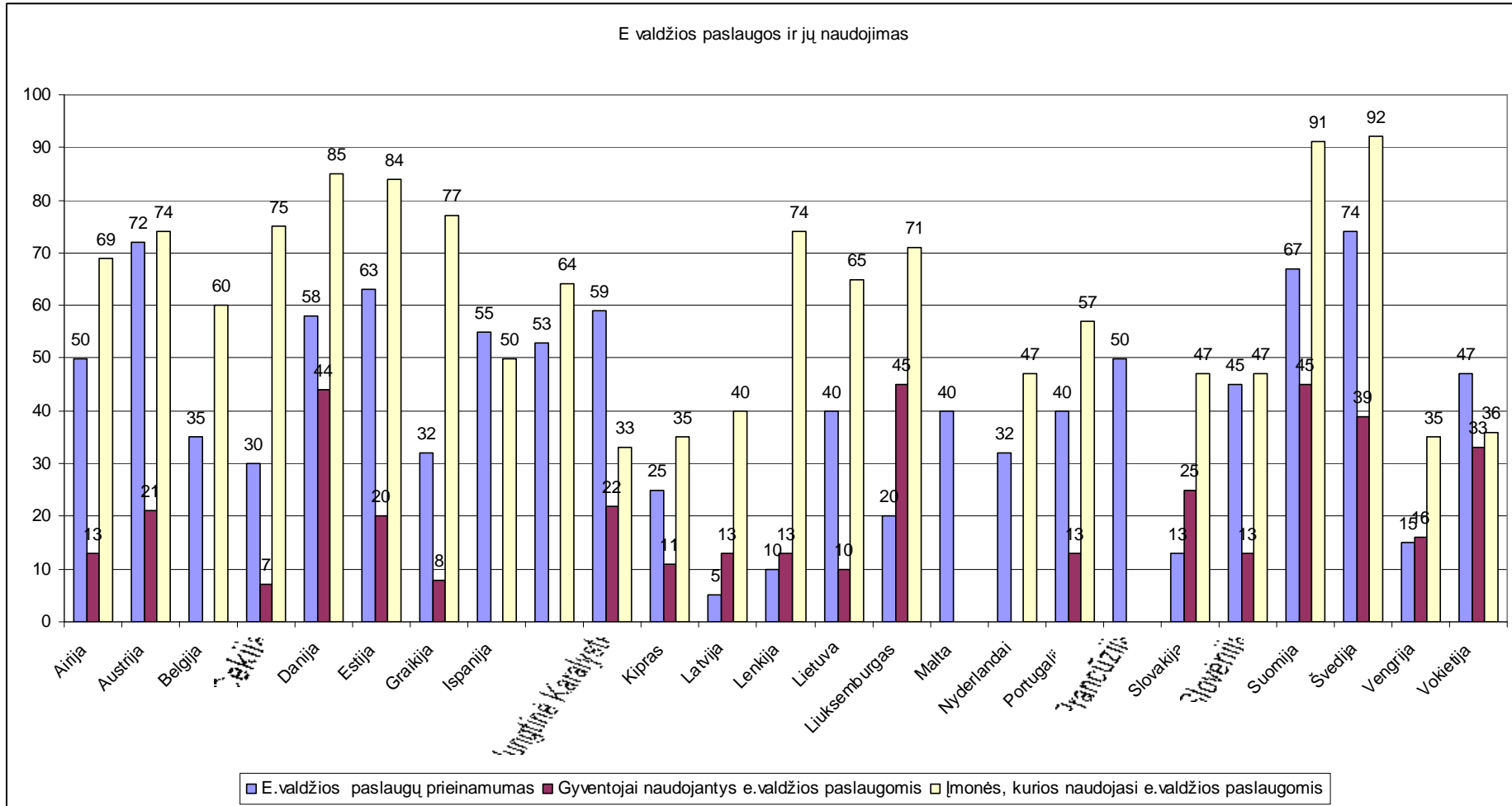

¹¹⁰ Šiaulienė I. Naujieji teisės aktai – kelias į informacinę visuomenę.

<http://www.ivpk.lt/dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/I.Siauliene.ppt#18>; prisijungimo laikas 2006-11-26.

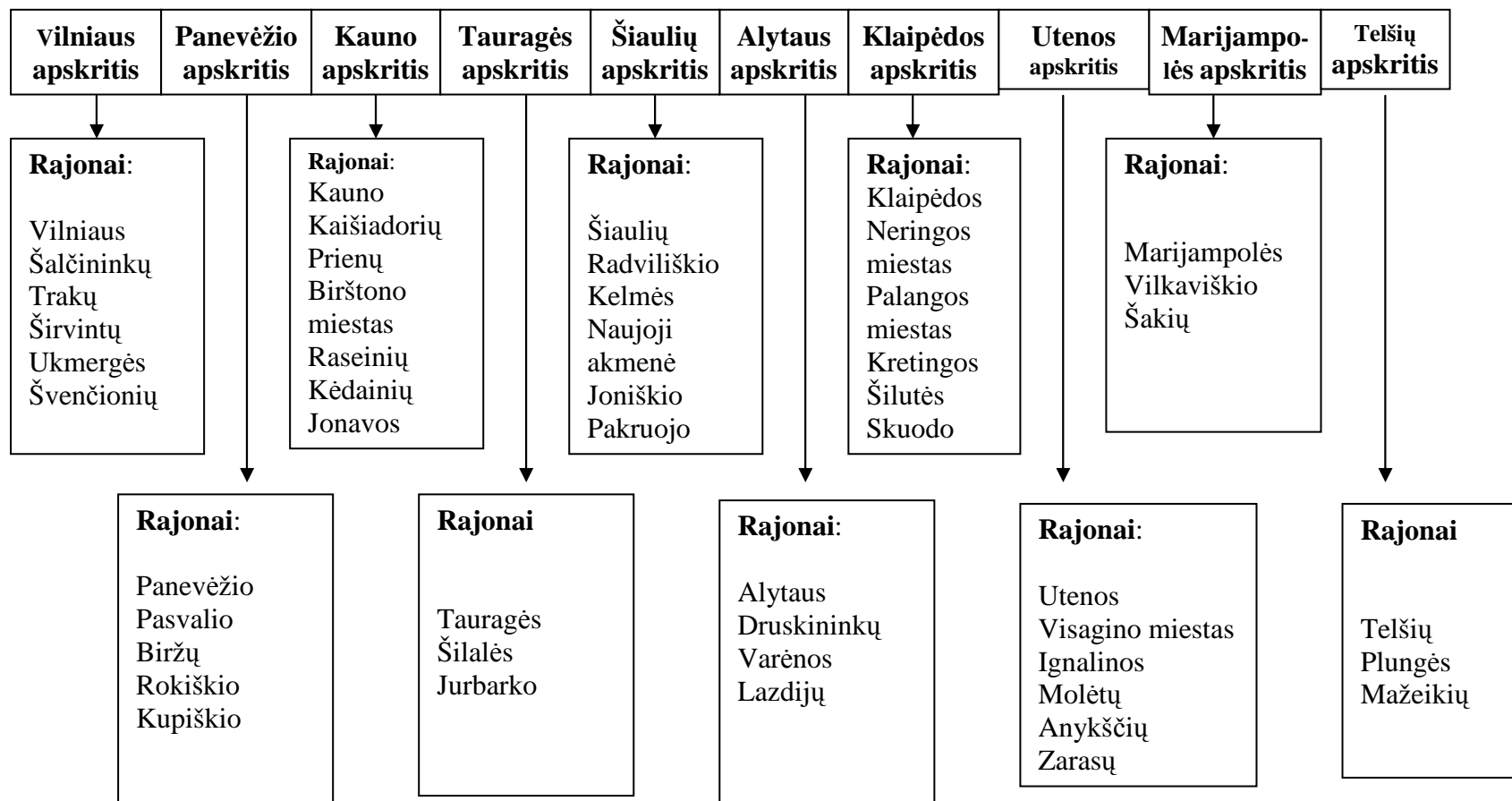
11 priedas

E valdžios paslaugos ir jų naudojimas ES, 2004 m.¹¹¹

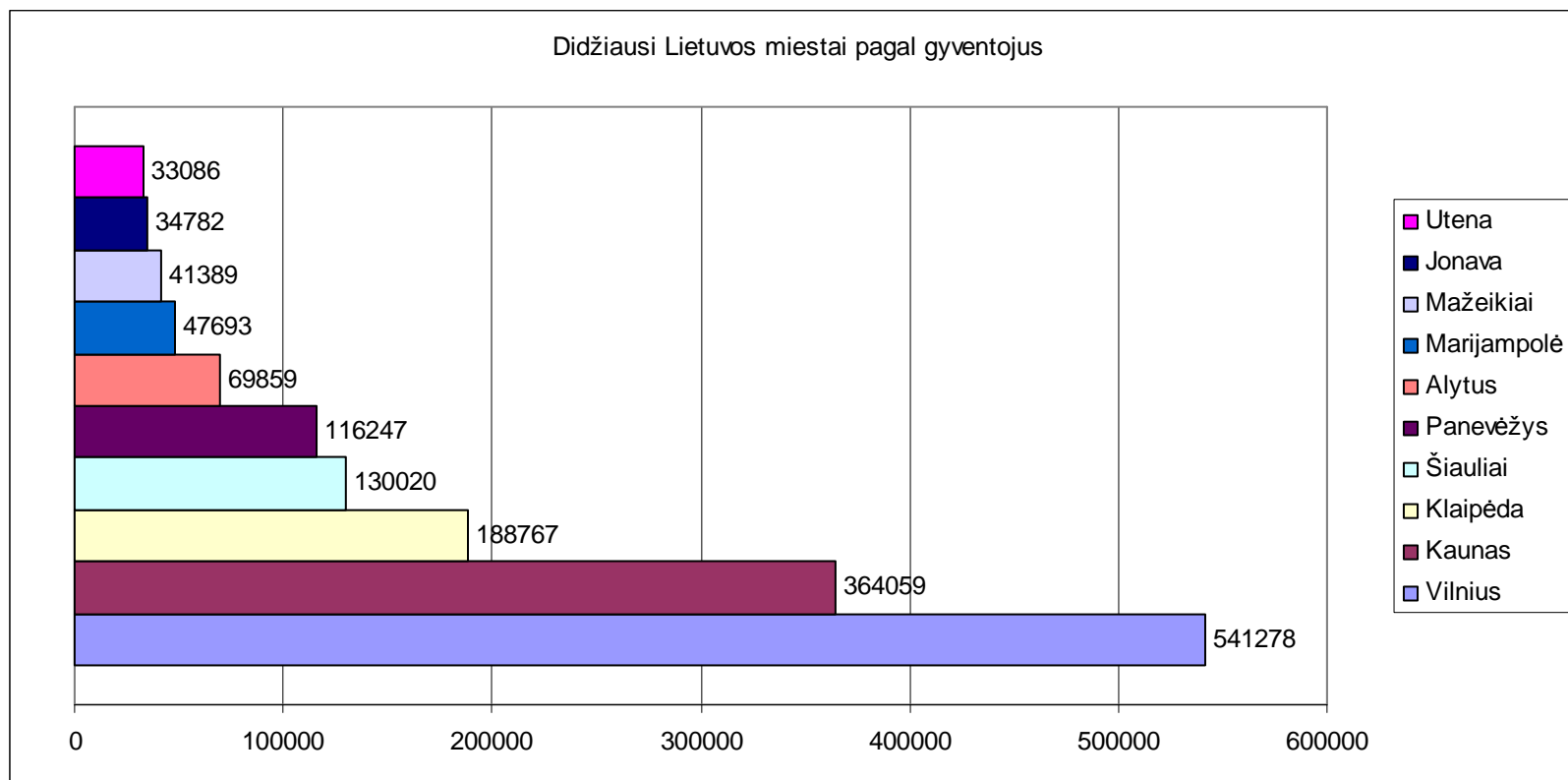
¹¹¹ Informacinės technologijos Lietuvoje 2005.- V.: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2006.p. 108

Priedas Nr. 12
Lietuvos apskritys ir rajonai

Priedas Nr. 13

Didžiausi Lietuvos miestai

Priedas Nr. 14

Nagrinėjamų Lietuvos miestų savivaldybių viešųjų elektroninių paslaugų pagal lygius tyrimo rezultatai

Miestas	Alytaus	Klaipėdos	Vilniaus	Kauno	Šiaulių	Panevėžio
1 LYGIO	1	1	1	1	1	1
2LYGIO	2	2	2	2	-	2
3LYGIO	3	3	3	3	-	-
4LYGIO	4	-	4	4	-	-

Priedas Nr.15

Nagrinėjamų Lietuvos miestų savivaldybių viešųjų elektroninių paslaugų skaičius, tyrimo rezultatai

Miestas	Alytus	Klaipėda	Vilnius	Kaunas	Šiauliai	Panevėžys
Teikiamų paslaugų skaičius	17	4	31	69	6	12

Priedas Nr.16

Nagrinėjamų Lietuvos miestų savivaldybių viešųjų elektroninių paslaugų skirtų verslui ir piliečiams, tyrimo rezultatai

Miestas	Alytus	Klaipėda	Vilnius	Kaunas	Šiauliai	Panevėžys
Piliečiams	8	4	18	32	5	10
Verslui	9	0	13	37	1	2

Priedas Nr.17

Nagrinėjimų Lietuvos rajonų savivaldybių viešųjų elektroninių paslaugų pagal lygius, tyrimo rezultatai

Rajonas	Alytaus	Klaipėdos	Vilniaus	Mažeikių	Plungės	Telšių	Švenčionių	Šalčininkų
1 LYGIO	-	1	-	-	1	1	1	1
2LYGIO	-	2	-	-	-	2	2	-
3LYGIO	-	-	-	-	-	-	-	-
4LYGIO	-	-	-	-	-	-	-	-

Rajonas	Joniškio	Skuodo	Zarasų	Kauno	Šiaulių	Panevėžio	Utenos	Jonavos
1 LYGIO	-	-	1	-	-	1	1	neatsidaro
2LYGIO	-	-	-	-	-	2	-	neatsidaro
3LYGIO	-	-	-	-	-	-	-	neatsidaro
4LYGIO	-	-	-	-	-	-	-	neatsidaro

Priedas Nr.18

Nagrinėjimų Lietuvos rajonų savivaldybių viešųjų elektroninių paslaugų skaičius, tyrimo rezultatai

Rajonas	Alytaus	Klaipėdos	Vilniaus	Mažeikių	Plungės	Telšių	Švenčionių	Šalčininkų
Teikiamų paslaugų skaičius	0	1	0	0	15	2	5	1

Rajonas	Joniškio	Skuodo	Zarasų	Kauno	Šiaulių	Panevėžio	Utenos	Jonavos
Teikiamų paslaugų skaičius	0	0	7	0	0	5	2	2

Priedas Nr.19

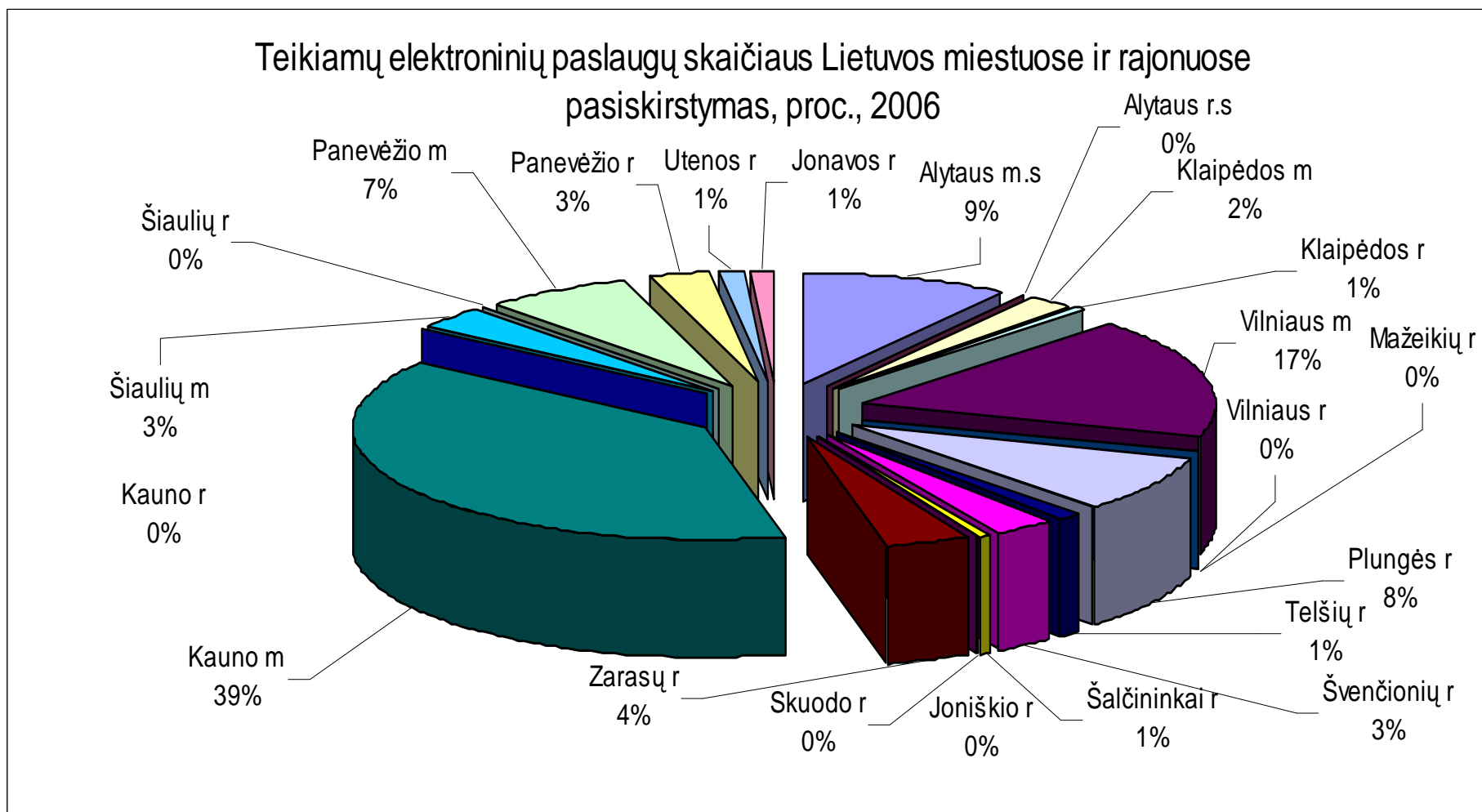
Nagrinėjamų Lietuvos rajonų savivaldybių viešųjų elektroninių paslaugų skirtų verslui ir piliečiams, tyrimo rezultatai

Rajonas	Alytaus	Klaipėdos	Vilniaus	Mažeikių	Plungės	Telšių	Švenčionių	Šalčininkų
Piliečiams	0	0	0	0	14	1	4	1
Verslui	0	1	0	0	1	1	1	0

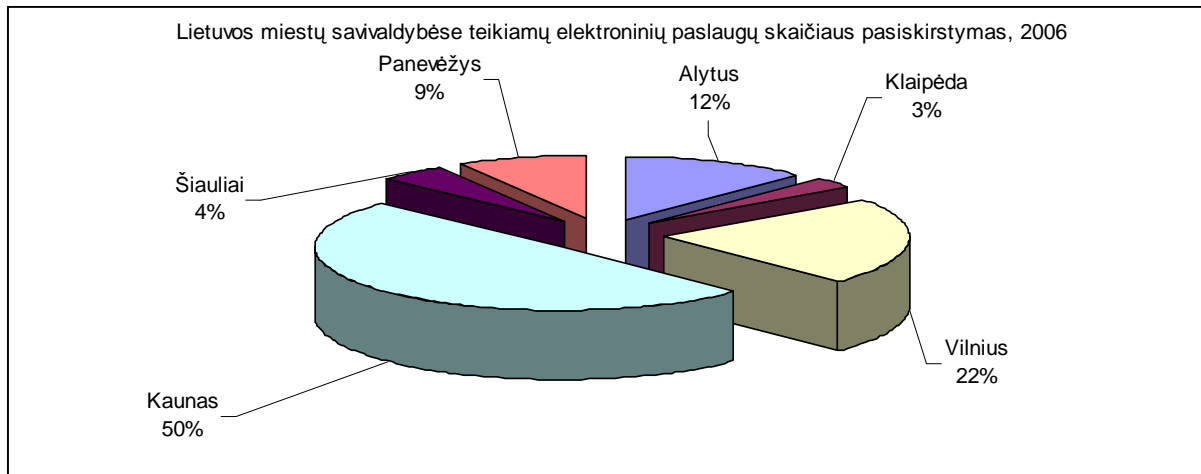
Rajonas	Joniškio	Skuodo	Zarasų	Kauno	Šiaulių	Panevėžio	Utenos	Jonavos
Piliečiams	0	0	7	0	0	1	2	neatsidaro
Verslui	0	0	0	0	0	4	0	neatsidaro

20 priedas.

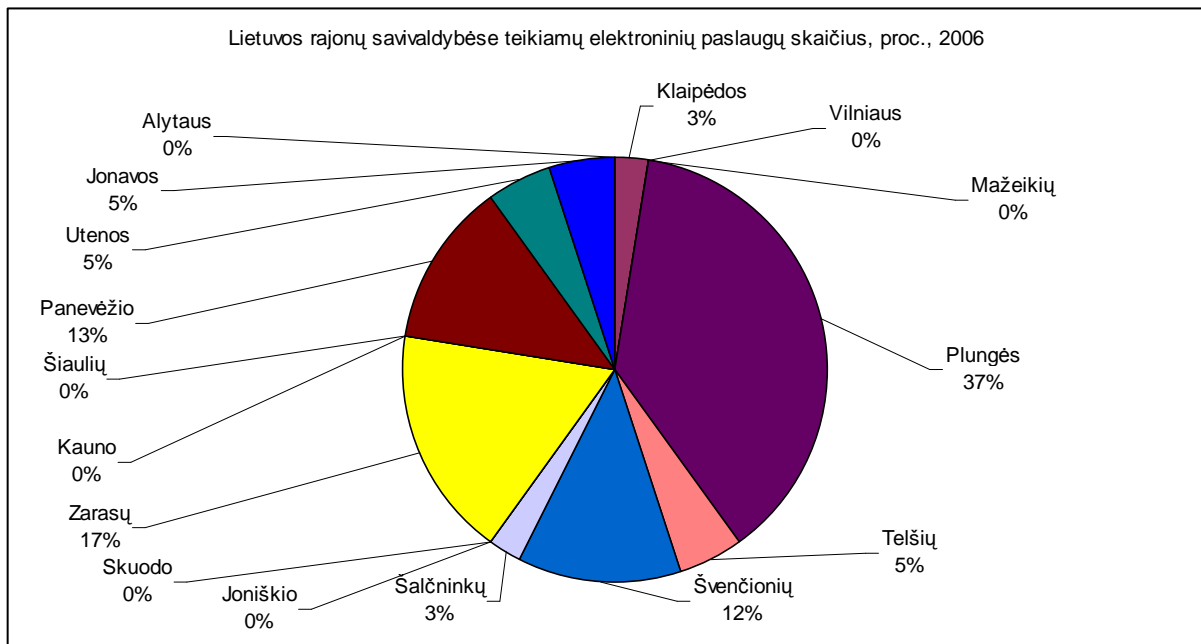
Teikiamų elektroninių paslaugų skaičiaus nagrinėjamuose Lietuvos miestuose ir rajonuose pasiskirstymas, proc.

Priedas Nr. 21. Lietuvos miestų savivaldybėse teikiamų elektroninių paslaugų pasiskirstymas, proc. 2006

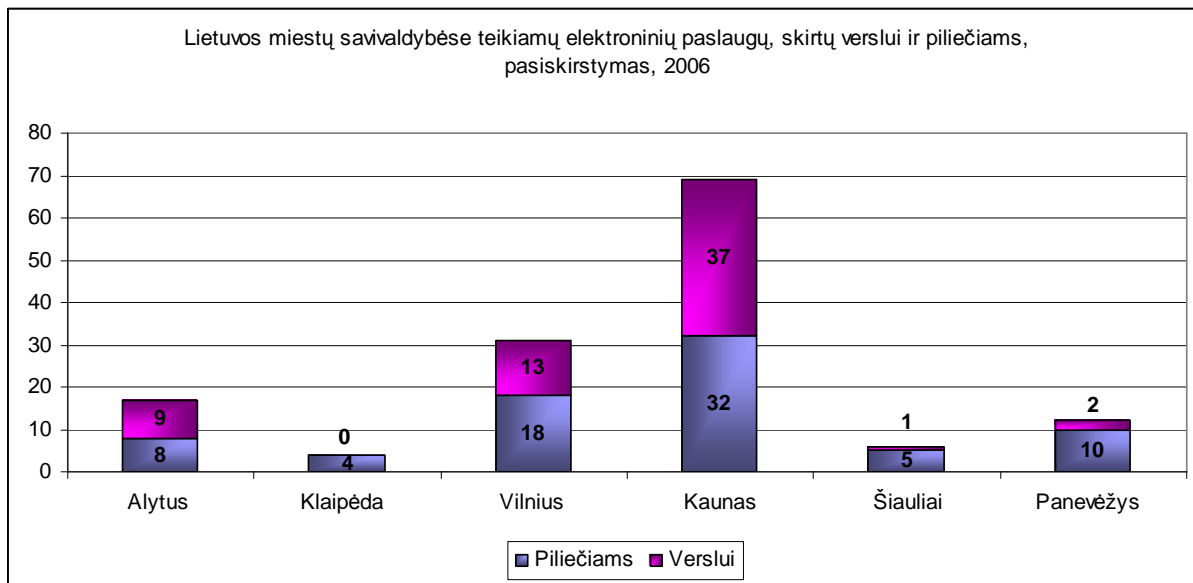

Priedas Nr. 22. Lietuvos rajonų savivaldybėse teikiamų elektroninių paslaugų pasiskirstymas, proc. 2006

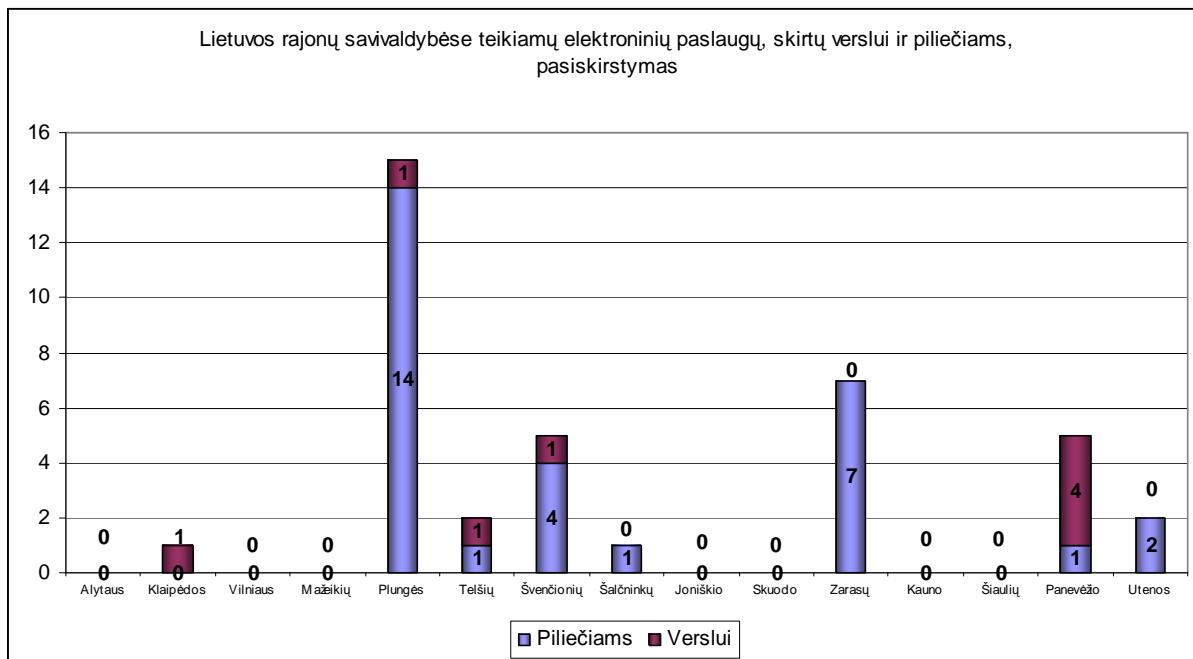
Priedas Nr. 23

Lietuvos miestų savivaldybėse teikiamų elektroninių paslaugų, skirtų verslui ir piliečiams, pasiskirstymas, 2006 m.

Priedas Nr. 24

Lietuvos rajonų savivaldybėse teikiamų elektroninių paslaugų, skirtų verslui ir piliečiams, pasiskirstymas, 2006 m.

Priedas Nr.25

Nagrinėjimų Lietuvos miestų savivaldybių viešųjų elektroninių paslaugų pagal lygius 2004 m. atlikto tyrimo rezultatai

Miestas	Alytaus	Klaipėdos	Vilniaus	Kauno	Šiaulių	Panevėžio
1 LYGIO	1	1	1	-	1	1
2LYGIO	2	2	2	-	2	2
3LYGIO	-	-	-	-	-	-
4LYGIO	-	-	-	-	-	-

Priedas Nr.26

Nagrinėjimų Lietuvos rajonų savivaldybių viešųjų elektroninių paslaugų pagal lygius 2004 m. atlikto tyrimo rezultatai

Rajonas	Alytaus	Klaipėdos	Vilniaus	Mažeikių	Plungės	Telšių	Švenčionių	Šalčininkų
1 LYGIO	-	1	1	1	1	-	1	1
2LYGIO	-	-	-	-	-	-	-	-
3LYGIO	-	-	-	-	-	-	-	-
4LYGIO	-	-	-	-	-	-	-	-

Rajonas	Joniškio	Skuodo	Zarasų	Kauno	Šiaulių	Panevėžio	Utenos	Jonavos
1 LYGIO	-	-	nėra duomenų	-	1	1	-	nėra duomenų
2LYGIO	-	-	nėra duomenų	-	2	2	-	nėra duomenų
3LYGIO	-	-	nėra duomenų	-	-	-	-	nėra duomenų
4LYGIO	-	-	nėra duomenų	-	-	-	-	nėra duomenų

Priedas Nr. 26

Lietuvos miestų ir rajonų savivaldybėse teikiamų elektroninių paslaugų dinamika.

